COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XXVI. PARS IV.

LIPSIAE, MDCCLXXXV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Londini apud Pr. Elmsly, Edinburgi apud Io. Balfour, Lugd. Bat. apud Fratres Luchtmann, Parisiis apud Barroi senior. Veneriis apud Io. Bapt. Pasquali, Milano apud Ios. Galeazzi, Augustae Taurinor. apud Laurent. Giraud, Holmiae apud Magnum Swederum.

I.

Philoſophical Transactions of the Royal Society of London. Vol. LXX. P. I. II. for the Year 1780. London 1780. 680 pagg. 4. ſold by Lockyer Davis et Pet. Elmsly, printed by I. Nicholls.

h. e.

Acta Societatis regiae Londinenſis. Vol. LXX.

Quae ad artem medicam et ſcientiam naturalem in hoc Volumine ſpectant, obſeruationes, eas pro conſuetudine noſtra breuiter hoc loco indicabimus. P. I.

2. TIBERII CAVALLO *Relatio de quibusdam experimentis electricis nuper excogitatis, duobusque inſtrumentis nouis electricitatis cognitionem adiuuantibus.* p. 15. Recenſetur primo loco experimentum illud, quod Cl. LICHTENBERG in Commentatione I. *de noua methodo naturam ac motum fluidi electrici inueſtigandi*, a. 1776. primus diuulgauit. Quod, etſi harum rerum amatoribus iam dudum notum eſſe ſuſpicamur, hoc loco tamen paucis deſcribere, haud erit ſuperuacaneum. In Electrophoro bene perfricto, metalli lamina collocatur, et in hanc deinceps ex Leidenſi phiala ſcintilla electrica demittitur. Metallo poſtmodum manubrii vitrei aliusue idioelectrici ope ablato, diſcus Electrophori reſinoſus puluere reſinae conſpergitur. Iam, ſi diſcus ille negatiua, quam dicunt, electricitate praeditus, ſcintilla autem in ipſum demiſſa poſitiua fuerit, puluis reſinoſus in eam partem electrophori ſeſe recipiet, quam antea metallum tetigit; ibique in radiatas ſtellularum figuras efformabitur, reliqua pars diſci nuda manebit. Quod ſi vero diſci electricitas poſitiua fuerit, et

ſcintilla negatiua, tunc in contrarias ſedes ſtellulae puluerulentae migrabunt, nihilque in ea parte electrophori, quam metallum tetigit, effloreſcet. Electrometri adminiculo Cl. CAVALLO cauſſam huius phaenomeni in eo poſitam eſſe inuenit, quod pulvis reſinoſus, dum diſco electrophori inſpergitur, electricitatem negatiuam adipiſcatur, ideoque non poſſit non in eas partes abripi, quae poſitiua electricitate ſunt praeditae. Addit hoc experimento ſimul inuentam eſſe viam ac rationem puluerum quorumcunque electricitatem explorandi; quae quidem res ita poteſt inſtitui, vt ex cochleari puluis in diſcum metallicum corpori cuidam ex eorum genere, quae electrum non deriuant, impoſitum et electrometro munitum, ſenſim et ex ſex circiter pollicum altitudine deiiciatur. Qui vero pulueres eam habent naturam, vt electricitatem ex aliis corporibus abducere poſſint, v. c. arenae, metallorum ramenta etc. illi ex cochleari vitreo vel alio per ſe electrico in
p. 21. diſcum metallicum demitti debent. — Sequitur novi cuiusdam electrometri a Cl. CAVALLO excogitati et alius inſtrumenti, quo vaporum ſub combuſtione variorum corporum ſurgentium electricitas explorari poteſt, deſcriptio; quam, cum ſine figurarum inſpectione vix intelligi poſſit, hoc loco repetere nolumus.

p. 30. 3. GEORG. FORDYCE *mineras cupri explorandi noua methodus*. Minerae bene tritae granis 100 aquae regiae, ex aequalibus acidi nitroſi et ſalini partibus paratae, vncia vna affunditur. Vas vitreum, quo iſta continentur, in balneo arenae collocatur; igne ita moderato, vt per quadrantem horae liquor efferueſcens ebulliat. Solutioni poſt refrigerium aquae vnciae duae adduntur, et qui ſupernatat liquor purus et limpidus in aliud vas transfuſus ſeorſim ſeruatur. Quod reſtat pulueris non ſoluti

iterum

iterum cum acido maceratur et coquitur; atque hac ratione in ſoluenda minera pergitur, donec acidum recens affuſum nihil caerulei vel viridis caloris extrahat. Solutiones omnes repetitis vicibus paratae inter ſe miſcentur, et ad liquorem ſal tartari purus aqua ſolutus ſenſim additur, donec illud omne, quod acida diſſoluerant, praecipitatum fuerit. Affuſo deinceps acido vitriolico, materia, quae fundum vaſis petierat, iterum diſſoluitur, vel ſaltim exiguus puluis albus non ſolutus reſtat, qui filtro ſeparari debet. In ſolutionem ferri lamina polita demergitur, cui intra 24 horas cuprum adhaeret, alia metalli parte in fundo vaſis collecta. Cuprum a ferro iterata tenuis acidi vitriolici affuſione ſeparatur et aqua abluitur, puluis autem deiectus ablutione et decantatione colligitur. Tandem metallum omne probe exſiccatum ad ſtateram exigitur.

4. GVIL. HAMILTON *de Veſuuii montis incendio* p. 42. *d.* 5. *Aug. a.* 1779. Auctor haud procul a Veſuuii cratere columnas baſalticas ex ipſis montis faucibus proiectas reperit, ideoque exiſtimat, Lauas interdum in ipſis Vulcanorum focis, antequam aër ad eas accedere poſſit, in cryſtallos efformari. In illo, quod hoc loco deſcribitur, Veſuuii incendio, nubes ab initio prorumpebat niue candidior, montis altitudinem quadruplo fere exſuperans, et in medio huius vortice immenſa ſcoriarum lapidum cinerumque et lauae copia ad 2000 pedum altitudinem eructabatur. Vicina oppida intolerabili aeſtu, denſaque fauillae illabentis caligine premebantur, agrosque omnes vitrei quid, longa filamenta referens, operiebat. Aues ſulphureus vapor ſuffocabat, arbores autem ſalino quodam niueoque tomento incruſtabantur. Poſtridie ſub noctem ex duabus voraginibus ignita ſcoria protrudi videbatur, cuius diuiſa flumina in valles ſubiectas exundabant. Plu-

via ex nubibus prope montem delapſa tantum fervorem contraxerat, vt cutim ambureret. Maximi autem flammarum turbines d. 8. Auguſti ſub mediam noctem apparebant, tanta mole, vt ad 10000 pedum altitudinem ignis, columnae inſtar, exſurgeret. Aterrimus ſimul prodibat fumus, in cuius medio electrici ignis pallidiora fulgura ita diſcurrebant, vt ad ignitum focum ſemper reuerterentur. Tanta vero claritate lucebat illa montis flamma, vt Surrenti, quod oppidum 12000. paſſ. a Veſuuio diſtat, literae ad eius lucem legi potuerint. — Caeterum hoc montis incendium, et agri vicini et montis ipſius faciem prorſus immutaſſe viſum eſt, cum et vallem, quae Veſuuium montemque Summum (Somma) interiacet, ad 250 pedum altitudinem favilla fuſisque lapidibus repleuerit, et Veſuuii verticem haud mediocri mole auxerit, crateris vero oras plus vno loco perruperit et quaſi laceras reddiderit. — Recentia lauae fruſta haud raro vetuſtis erant praegnantia, quae ſcilicet ſcoria circumfuſa obduxerat. In ſcoriarum foraminibus vitri puri pumicisque particulae haerebant, ipſaeque ſcoriae microſcopio luſtratae, nil niſi vitri in fila ducti confuſas maſſas oculis contemplantium offerebant.

p. 109. 7. *Experimenta quaedam nouum acidum animale ſpectantia auct.* L. CRELLIO, *Prof. Helmſtad.* Acidum pinguedinis animalis, quod SEGNERVS quondam detexerat, et ſingulari Diſſertatione Gottingae a. 1754. typis expreſſa illuſtrauerat, Cl. CRELLIVS repetitis laboribus accuratius inueſtigauit multisque nouis additionibus Segneri inuentum auxit. Ex libris duabus lardi bubuli deſtillationibus iteratis oleique igne extorti cum aqua ablutionibus obtinuit, olei puri ℥xiv, acidi ℥vij, ℈ij, carbonis ℥x, ʒvj, ℈ij. Oleum cum ſalibus lixiuis in ſaponem concrevit, ab acido vitriolico affuſo in coagulum piceum mox

mox iterum resoluendum conuertebatur. Spiritus nitri fumans cum albo oleo neque incalescebat, neque combinabatur, sed colore in pallidiorem stramineum mutato sub ipso oleo in fundo vasis desidebat. Idem vero fuscum pinguedinis oleum, multis fumis editis, coagulabat, deiectis simul quibusdam particulis, quae carbonaceae videbantur. Istae aqua seorsim affusa solutionem flauicantem et amaram praebebant, qua euaporata salinum quid relinquebatur flauo suo colore spiritum vini tingens. Spiritus salis fumans parum de vtroque oleo coagulabat, reliquam eiusdem partem prorsus non mutabat. Pars coacta aëri seorsim exposita colorem induebat purpureum. Acidum aceti fortissimum ex aerugine paratum, nihil in albo pinguedinis oleo mutabat; nisi quod albus huius color in dilute fuscum, prasinus acidi in obscurius fuscum degeneraret. Carbo post olei destillationem relictus non nisi maxima cum difficultate in cineres comburi se patiebatur. In cineribus istis acidum phosphoreum, terra calcarea, aluminaris et silicea, ferri nihil, inerat. Acidum, quod ex sebo destillatio extorserat, iterata destillatione concentrari haud poterat. Cum sale lixiuo plantarum sal efficiebat, cui *tartari animalis* nomen facit Cl. CRELLIVS, terrae foliatae satis simile, fixum, ignem haud concipiens, spiritu vini hactenus non solubile, vt tamen colore subflauo illum inficeret. Natrum cum acido pinguedinis depurato, in crystallos quadratas, pyramide triangulari turritas, sub dio paullatim fatiscentes concrescebat. Cum sale lixiuo volatili idem acidum salem praebebat medium, eodem, quo sal ammoniacus, ignis calore sese attollentem, tomentique formam in cucurbitae collo affectantem. Calcem cum strepitu soluebat, salsasque cum illa crystallos, hexagonas, truncatas, aqua facile, spiritu

vini non solubiles, ad aërem denique constantes efformabat. Cum terra magnesia in massam informem gummosam coibat, cum aluminosa etiam crystallos effingere recusabat. Terra silicea illi non nubebat. Ex tartaro animali, affuso vitrioli oleo, fortius proliciebatur acidum, cum spiritu vini generoso *naphtham pinguedinis animalis* aromatico odore praeditam efficiens. Potest etiam illud acidum concentratum obtineri, si sapo (cui tamen salis communis nihil inesse debet) solutus, alumine destruitur colatumque fluidum post euaporationem cum alumine forti igne in vasis clausis torquetur. Quod hac via paratur pinguedinis acidum, aurum soluere Auctori visum est.

p. 128. 8. IOH. HVNTER *Commentatio de muliere, quae, cum vtero gerens variolis laborasset, morbo isto foetum infecisse visa est.* Puer in lucem editus corpus variolis earumque cicatricibus et escharis obsitum habebat; morbo matris quindecimum circiter diem agente. Variorum auctorum testimoniis demonstratur, fiere posse, vt variolae siue ex matre ad foetum migrent, siue hunc solum, matre nihil inde passa, afficiant.

p. 163. II. FEL. FONTANAE *Dissertatio de Veneno quodam Americano,* Ticunas *dicto.* Non tanta est, vt vulgo creditum est, huius veneni efficacia, quae vel halitu solo possit occidere, neque accensi vapores, vtut odore tetro infecti, animalia necant. Aqua acidisque mineralibus et vegetabilibus solui potest, vitriolico tamen paullo tardius. Neque cum alcalinis neque cum acidis salibus efferuescit, neque lac succosue plantarum rubros alio quam fusco suo colore tingit. Microscopio lustratum nihil salini offert. Cuniculos, indicosque porcellos grana huius veneni 8—10. per os ingesta trucidant; parcior dosis sufficit post diutius protractum animalis ieiunium.

ieiunium. Aqua ſolutum, cutisque, aut muſculorum vulneribus illitum, vel in ſanguinis vaſa ſiphone adactum mortem praecipitanter infert: neruis autem gallorumue gallinaceorum criſtis impune adſpergitur. Ranas teſtudinesque paullo lentius iugulat. Sanguis ab admiſto *Ticunas* non congelatur quidem, at colore atro inficitur. In viuis animalibus neruos reſoluit, ſenſum motumque extinguit et languorem ſummum inducit. Muſculorum vim irritabilem delet, cordis vero et inteſtinorum motui parcit. Animalium hoc veneno occiſorum muſculi ſolito pallidiores ſunt, vaſa nigro, ſed fluido cruore diſtenta, pulmones atris maculis ſuffuſi, veluti corroſi eſſent. Mors, quam minatur hoc venenum, matura partium vulneratarum amputatione praevertitur, non vero exuſtione lapide cauſtico facta. Acidis mineralibus temperatum vires letales deponere videtur. Similis eſſe videtur efficacia ſagittarum, quas veneno Americani inficiunt. Oleum tabaci vulneribus illitum, artuum motum delet, mortem tamen haud infert; columbis ſimul vomitum mouet. — Aqua ſpirituoſa deſtillatione, ſicca ex foliis Lauri Ceraſi parata, praeſentiſſimum eſt venenum omni generi animalium calidorum pariter ac frigidorum, in quibus Cl. FONTANA experimenta cepit. Per os ingeſtum, vel clyſteris inſtar in anum iniectum, celerius necat, quam vulneribus admotum. Efficacia huius veneni non in volatili parte reſidet; necat enim, licet per longum tempus aëri libero expoſitum et odore omni exutum fuerit. Nerui impune hac aqua humectantur, nec in vaſa ſanguinis iniecta occidit. Cordis motum imminuit, non vero repente tollit. In vniuerſum autem vi irritabili deleta iugulare videtur *).

*) Ab his, quae hoc loco deſcripſimus, haud parum differunt

p. 239. 13. GVIL. BLIZARD *noua fiſtulam lacrymalem ſanandi methodus.* Per anguſtiſſimum tubulum chalybeum vitreo tubo agglutinatum et alterutri punctorum lacrymalium inſertum argentum viuum in vias lacrymarum demittitur, cuius pondus obſtructiones breui tempore reſerat.

P. II. p. 323. 19. RICH. BROWNE CHESTON *Relatio de ſingulari ductus thoracici in oſſeam naturam transmutatione.* Iuuenis 22. annorum dum viuebat, de coxarum genuumque doloribus conquerebatur, quos rheumaticos eſſe creditum eſt. Accedebat poſtmodum femoris dextri tumor ingens, et, qualis in fractis eſſe ſolet, relaxatio, vrinae difficultas, pubis in ſiniſtro abdominis latere tumor, ingensque totum ventrem occupans dolor. Vehementer per interualla febricitabat, viribusque exhauſtus non niſi ab opiatis vitae miſerae ſolamen experiebatur. Tandem, quinto morbi menſe, doloribus ſponte ſedatis, mortem oppetebat. In cadauere venae abdominis cutaneae multum prominebant. Inteſtina fere ſana, colon totum et veſica multo lotio diſtenta in ſiniſtram regionem iliacam ſeſe receperant, cum latus dextrum et vltra dimidiam peluis partem informe concrementum occuparet, cartilagine ſcirrhoſa oſſeisque et calculoſis partibus conſtans. Ex hac maſſa cartilagineum quid (ad aërem liberum oſſeſcens) iuxta ſpinam dorſi vsque ad renum ſedem porrigebatur. Pulmones obſtructi multisque locis cartilaginea farti erant materie, qualem in abdominis

differunt alia eaque recentiora eiusdem auctoris experimenta, quorum rationem expoſuit in praeclaro ſuo opere, cui titulus eſt: *Traité ſur le venin de la vipere, ſur les poiſons americains, ſur le Laurier-Cériſe* etc. à Florence 1781. II. Voll. 4. Hoc vero alio tempore prolixius indicabimus.

nis cauo modo diximus. Cor flaccidum erat, vacuum, solitoque angustius, caeteroquin sanum. Valuulae cordis ipsaque arteria aorta ab omni labe immunes erant, quamuis haec, quam posteriori loco diximus, arteria, inde a diuisione in iliacas, vsque ad coeliacae exitum cartilaginea illa massa circumsepta esset. Pone aortam ductus thoracicus erat, inde a receptaculo chyli vsque ad subclauiae venae viciniam ossea materie plenus. Vena sine pari nihil morbosi ostendebat, caua autem, inde a renalium origine vsque ad sacri ossis protuberantiam, dura et cartilaginea materie plena erat. Lien, iecur et pancreas vt in sano homine comparata erant, vesica fellea parua et vacua. Renes tumidi erant liuidique et inflammationi proximi. Dextri lateris vreter multo lotio distentus erat, sinister vero naturali haud maior. Vesicae membranae crassae, sed sine vlla alia labe erant. Caeterum vesica non ad latus, sed superiora versus longitudine increuerat. Tumor ille, qui dextra ilia occupabat, longe lateque radices in abdomine egerat, partemque insignem ossis coxae carie affecisse videbatur. — Liceat nobis hoc loco, vt narrationem contrahamus, ea addere, quae Cl. CHESTON peculiari dissertatione in his ipsis Actis Anglicanis No. 33. de isto coxae vitio seorsim ex- p. 578.
posuit. Scilicet post macerationem ossis per 5 menses protractam apparuit, non ex tumore interno abdominis, cariem in coxa ortam, neque omnino hanc cariosam esse, sed insigni tantum osseae materiei eo depositae congerie onustam. Videbatur autem crusta illa ossea inde a symphysi pubis (hic enim terminus quasi erat, morbi in dextro et integritatis in sinistro coxarum osse) ad os pubis et ischium, et ad acetabulum ita migrasse, vt horum facies externa pariter ac interna exesa inde esset; ileum autem sub hac crusta illaesum prorsus latebat.

bat. Haec de coxae morbo. Ductus thoracicus tota sua longitudine ossea materie repletus erat, ea sola parte excepta, quae proxima est chyli receptaculo. Hac enim sede, et in ipsa cisterna lumbari, ossea materies aliquod spatium non prorsus plenum reliquerat. Membranae ductus thoracici parum mutatae erant. Glandulosum quid lateri ductus thoracici in suprema parte adhaerebat, quod pariter osseum nucleum continebat.

p. 334. 20. ED NAIRNE *de Electricitatis vi in minuenda filorum metallicorum longitudine.* Singulis ictibus electricis, maximo phialarum Leydensium apparatu excitatis, $\frac{3}{4}$ lineae geometricae partibus filum ferreum decurtabatur, aeneum autem $\frac{1}{20}$ parte pollicis.

p. 345. 22. TH. PERCIVAL *Relatio de noua quadam cineres clauellatos praeparandi methodo.* Societas oeconomica, quae Manchestriae floret, nouam quandam agros stercorandi rationem dudum proposuerat, quae in eo versatur, vt aqua ex fimetis collecta multisque salibus et putrilagine foeta in lacus, ad hunc vsum structos, deducatur, et ex his deinceps in prata deriuetur. Ex hac aqua euaporatione residuique exustione cineres clauellatos parari posse BIRCHIUM quendam experientia docuit; cuius ars hoc loco exponitur. Caeterum sal iste lixiuus hac ratione excoctus multum phlogiston continet.

p. 354. 23. IOH. INGENHOUSZ *de aëris in alto mari, in locis maritimis et remotis a mari locis salubritate varia.* Numerosis experimentis efficitur, aërem marinum et mari vicinum terrestri in vniuersum puriorem esse et salubriorem: hibernum etiam, dummodo non intempestiue nimis tepeat, aestiuum aërem salubritate superare.

p. 527. 30. IOH. HUNTER *de rara quadam Phasiani varietate.* Obseruatum est, in multis animalium generibus sexum vtrumque non tantum partium genitalium

genitalium conformatione, verum etiam aliis facileque obuiis notis diſtingui; marem autem a femina vsque ad pubertatis tempora nihil omnino aut parum differre. Quapropter, cum diſcrimen illud a ſola maſculi corporis mutatione proficiſcatur, femina autem vel etiam mas, cui teſtes reſecti fuerunt, eandem propemodum formam per omne tempus vitae ſeruet, certiores quorumuis animalium characteres a femineo ſexu depromi exiſtimat Cl. HUNTERUS; longe certiſſimos vero ab hermaphroditis, ſi qui tales in aliquo animalium genere naſcantur. Accidit interdum in Phaſianis feminis, vt prouectiores aetate poſt numeroſos ouorum partus plumis, quales in mare ſolent eſſe, reliquis partibus non mutatis veſtiantur, ouaque tunc gignere deſinant. Idem in Pauone femina contingere ſemel vidit Cl. HUNTERUS, hisque obſeruationibus ductus, arbitratur, femineum ſexum interdum, ſed longe tardius easdem ſubire formae mutationes, quae in maribus ſub pubertatis annos eueniunt.

31. DAN. PET. LAYARD *de lue bouina animadverſiones.* Demonſtratur, hanc luem variolis eſſe ſimilem, ſimulque eiusdem inſitio arte facta laudatur. p. 536.

Elenchus obſeruationum mathematicarum, meteorologicarum etc. quae in hoc volumine continentur. 1. CH. HUTTON *de menſura attractionis in varia montium altitudine.* p. 1. 5. FR. MASERES *Supplementa ad Commentationem de regula Cardani etc. in Actis Londin.* 1778. *editam.* p. 86. 6. GUIL. BARNARD *noua et ſecura naues caſſas in littus protrahendi methodus.* p. 100. 9. C. P. THUNBERG *Relatio breuis de itinere ſuo Iaponico.* p. 143. 10. GUIL. COCKIN *de phaenomeno quodam ſingulari in nebula obſeruato.* p. 157. 12. FR. MASERES *Coniecturae quaedam de prima regulae Cardani etc. inventione.* p. 221.

p. 246. *ventione.* 14. GUIL. ROXBURGH *Continuatio diarii*
meteorologici in Caſtro Sti Georgii litoris Coroman-
p. 272. *deliani, deſcripti.* 15. BARR *Diarium meteorologi-*
p. 279. *cum Montisrealenſe.* 16. *Diarium Meteorologicum*
p. 308. *Societatis regiae.* 17. IOH. HELLINS *de Logarith-*
p. 318. *morum computatione.* 18. CAZAUD *Iudicium de noua*
quadam molendina arundinis ſacchariferae comminu-
p. 336. *tioni deſtinata.* 21. GUIL. HERSCHEL *Obſeruatio-*
nes Aſtronomicae de Stella in Collo Ceti ſtatis perio-
p. 378. *dis apparente.* 24. LUDLAM *Expoſitio mathematica*
machinae, qua oua tornatilia fiunt, nec non inſtrumenti,
p. 387. *quo figurae ouales delineantur.* 25. CAR. HUTTON
de cubicis aequationibus, numerorumque ſeriebus infini-
p. 451. *tis.* 26. P. WILSON *de frigore enormi Glasguae*
p. 474. *nuper obſeruato.* 27. TH. BARKER *de aëris viciſſi-*
tudinibus Lyndoni Rutlandiae a. 1779. quotidie ob-
p. 478. *ſeruatis.* 28. I. P. SCHOTTE *Diarium meteo-*
rologicum Senegambianum tempore morbi peſtilentis
p. 507. *ibi ſaeuientis conſcriptum.* 29. HERSCHEL *Obſerua-*
p. 546. *tiones aſtronomicae de montibus lunaribus.* 32. S.
p. 585. VINCE *Principia motus progreſſiui et rotatorii.* 34.
TIB. CAVALLO *Obſeruationes et Experimenta ther-*
mometrica.

II.

GEO. AUG. LANGGUTHII, quondam Ph. et Med. D. Pathol. et Chirurg. in Acad. Viteberg. P. P. O. etc. Opuſcula hiſtoriam naturalem ſpectantia, cui acceſſerunt viri vita, orationes academicae et varia poemata, cura filii CHR. AUG. LANGGUTH Ph. et Med. D. P. P. E. Adiectae ſunt Icones IV. (plagulae paginaeque ſingularum diſſertationum ſeorſim numeratae ſunt.) 1784. 4. Wittebergae in bibliopol. erud. Typis Chariſii.

Laudanda

Laudanda eſt omnino Cl. LANGGUTHII pietas, qua motus cari quondam patris opuſcula colligere in animum induxit, eique ex his ipſis publicum exſtruxit monumentum, doctis hominibus gratum futurum, ipſique defuncto viro celeberrimo, ſi quid aliud, perquam honorificum.

Agmen ducit Diſſertatio *de torpedine veterum genere Raia* a. 1777. primum edita. Explicatur Claudiani locus (Eidyll. 3.) de Torpedine, et, ex quo hauſit ille ſuam, Oppiani deſcriptio (Halieut. L. V.) ſimulque recenſentur ea, quae Hippocrates, Plato, Ariſtoteles, Theophraſtus, Nicander, Athenaeus, Plinius, Dioſcorides, Plutarchus, Aelianus, Galenus, alii, de hoc amphibio memoriae prodiderunt. Excipit iſta Kaempferi accuratior deſcriptio; adduntur que Redi, Lorenzini, Kolbii, Anſoni, Perraultii, caet. teſtimonia, Kaempferianis partim congrua, partim contraria. Anatome Raiae Torpedinis ex REDIO, LORENZINO et REAVMVRIO repetita, de quo poſtremo loco nominato dubitat Cl. Auctor, an recte ex ſolo muſculorum falcatorum robore vim Torpedinis explicauerit.

II. Sequitur Diſſ. *de Torpedine recentiorum genere Anguilla* a. 1778. edita. Deſcribitur Gymnotus electricus eiusque virtus, ex auctoritate RICHERII, SEBAE, ARTEDI, GAUBII, GRONOVII, WILLIAMSONI, GARDENII, WALSHII, HUNTERI, SCHILLINGII. Singularis eſt Cl. Auctoris obſeruatio, ferrum et magnetem, quo Gymnotos ſopiri SCHILLINGIUS vidit, ſimili quadam virtute Anguillas vulgares etiam poſt validiſſimos illorum motus compeſcere. Subiecta ſunt experimenta WALSHII et CAVENDISHII, quibus Raiam Torpedinem non minus ac Gymnotum electrica virtute tangentes ferire conſtitit.

III. IV.

III. IV. *Oratio* IO. PRINGLII *de Torpedine;* latine verſa. Nolumus, quae hac oratione continentur, hoc loco repetere, cum ex Actis Anglicis repetita ſint.

V. *De Torpedinibus quibusdam nothis.* Deſcribuntur hoc Programmate; Rhinobatus alter KLEINII, Enchelyopus alter *Eiusdem* (*Vbirre* apud DE LAET), piſcis Bramae ſimilis a IOBSONO deſcriptus, alius denique Gobioni ſimilis, cuius mentionem fecit MOORIUS, quemque ad Enchelyopos numero quinto KLEINIUS retulit.

VI. *Supplementa in materiam de Torpedine.* Loca quaedam recentiorum obſeruatorum producuntur, quae argumentum illud quodammodo illuſtrant.

VII. *De ortu piſcium absque nuptiis pulcre fabulari Commentatio prior* a. 1777. primum edita.

VIII. *Commentatio poſterior.* Veterum philoſophorum de aequiuoca generatione dogmata recenſentur atque refelluntur, ea inprimis, quae Ariſtoteles et Oppianus de Apua piſce habent.

IX. *De nuptiis piſcium innumera prole beatis* a. 1780. Incredibilis piſcium variorum foecunditas diuerſorum auctorum teſtimoniis comprobatur.

X. *De muraena Anguilla.* Figurae nonnullae anatomen anguillae illuſtrantes, cum breui explicatione, praeter quam nihil in Mſcr. b. Viri inueniri potuit.

XI—XIV. *Orationes quatuor,* quibus b. LANGGUTHIUS munere rectoris Academici totidem vicibus geſto ſe abdicauit. Has, docte licet et cum eloquentia ſcriptas, cum ad res noſtras non faciant, prolixius recenſere omittimus.

XV. *Varia Poëmata.*

III.

Einleitung zur allgemeinen Pathologie der ansteckenden Krankheiten, von D. IOHANN AUGUST UNZER. *Leipzig, bey Ioh. Frid. Iunius* 1782. 8. 592 *Seiten.*

i. e.

Introductio ad generalem pathologiam morborum contagiosorum, auctore D. IOANNE AUGUSTO UNZER.

Magna profecto et ardua res est inuestigatio naturae morbi contagiosi. Multa enim hinc inde dicta et scripta sunt, quae deliri senis somnio, quam veritati, similiora putes. Ausus ergo Noster est, meliorem huius classis pathologiam exhibere, quae et ratione et vsu confirmetur, neque huc illuc labascat. Orsus ergo ab sumtionibus ad corollaria transiit, et rem suam ita peregit, vt subtiliter omnia explicasse videretur. Sed difficile est, Cl. VNZERUM per theoremata et conclusiunculas contortulas sequi, ideoque tentemus, num potiora memorari possint.

Introductio. Docet Noster, morbi principium vel in materie corporis, vel in viribus et functionibus quaerendum esse, ideoque nec putandas omnes omnino caussas materiales; sed iungi tamen inter se posse, materiam vero sic affectam non nominari debere caussam materialem, sed partem morbi. Distinguendus ergo morbus ab morbo definito est, et materialis caussa morbi indefiniti semper extrinsecus inferri solet; illa vero, quae morbum definitum facit, intrinsecus, i. e. in ipso corpore, gignitur, nec ipsius pars putanda est. Potest ergo haec materia morbi cum caussa materiali et iungi, et disiungi. Haec ergo basis systematis morborum contagiosorum est. Sequuntur p. 1.

p. 7. *Notiones primariae.* Morbus contagiofus eft, qui, fi in aliud corpus aptum migrat, eundem morbum procreat, *materia* vero, vnde talis oritur, *propria* eius dicitur. Haec ergo cafu copulatur cum parte morbi formali, fed femper difcerni debet cauffa materialis et propria, nifi confufionem quandam inde fequi velis. Neque morbi contagiofi in quauis periodo tales funt, etfi ob hanc vim infitam ita nominantur, neque materia, vnde contagium fit, in aliis morbum ftricte talem efficit. Hinc infectio fupponit tranfitum contagii ex corpore aegro in fanum, receptiuitatem quandam, vt philofophi dicunt, et ortum fimilis morbi ex fimili materie. Cauffa proxima, i. e. materialis, fola hoc efficit, et ifta vis eft proprietas eius morbifica. Vnde colligitur, illam materialem cauffam debere dici *miafma*. Haec ergo haud raro duplex eft, materialis cauffa, et fpecificum miafma, et dantur morbi contagiofi fine tali cauffa materiali. Eft ergo *miafma*, quod morbum contagiofum per infectionem cum alio corpore communicat, fed *alienum*, fi fine infectione inuadit. Id quod vlteriori commentario explicatur.

p. 27. *Origo varia contagioforum morborum.* Ex fuperioribus patet duplex eorum origo, neque femper illa ab infectione repetenda. *Primarii* ergo nafcuntur vel ab materie extrinfecus allata, vel fine tali, ab quadam cauffa interna. Dantur ergo vere talia miafmata aliena f. materiae contagiofae, et fiunt omnes morbi contagiofi triplici modo, 1. Vera infectione, i. e. miafmate. 2. Infectione extrinfecus allata, i. e. miafmate alieno. 3. Sine miafmate alieno, i. e. per fe. Videntur ergo morbi ab vera infectione effe quidem fucci animales eiusdem generis, fed ex diuerfis corporibus animantium defumti, nec in corpore vnius eiusdemque aegri geniti; alteri funt fucci eiusdem aegri, fed diuerfi generis; tertii demum

mum nihil vtriusque habent, ſed miaſma aliquod, quod extra aegri corpus ortum eſt, nec tamen in ſimili morbo alterius. Poſſunt ergo morbi contagioſi fieri in iis corporibus, qui aequalem receptivitatem habent, debet miaſma eſſe propria materia ſimilis morbi, quocum inficiendus confligatur, infectio per hanc ſolam fieri et in alium tranſire, tandemque ſimilem morbum ingenerare. Quaeuis ergo infectio vel proprie, vel improprie talis eſt, et ſemper bene diſtinguenda.

Diuerſa effecta materiae contagioſae. Diuerſa haec eſt ab miaſmate, ſed vtraque gignendo morbo contagioſo apta. Miaſma ſemper in corpore aegri et ex eius ſuccis paratur admiſtione materiae et ſuccorum aſſimilatione. (Hinc vlterius explicantur ab Noſtro diuerſitates ſenſibiles). p. 43.

Duae claſſes primariae morborum contagioſorum. Hic docet Noſter, ſine praeſentia miaſmatis nullum morbum contagioſum perfectum eſſe dicendum, et quosdam eius praeternaturales effectus in quaedam organa vel vires continere praeſidia, quibus miaſma naſcitur. Sunt vero hi vel ſpecifici, vel accidentales. Priores fiunt immediate in iſta organa, vel ſerius et quadam actione ſubſidiaria morbi formalis ante generati. Hinc ſequuntur duo cuiusque aegritudinis contagioſae termini, quorum alter incipit ab prima virtutis ſpecificae morbificae actione, et cum ortu miaſmatis deſinit, alter ab hoc demum naſcitur, et ad finem morbi vſque perſiſtit. Sed dubium eſt, vtrum dentur morbi, quorum miaſma fit ſerius et ſola actione ſubſidiaria morbi formalis. (Hoc quidem contra hypotheſin Cl. *Hoffmanni*). Hinc concludit Noſter, vtrumque confirmari poſſe, et ſtudet haec vlterius approbare. p. 64.

Morbi contagioſi, in quibus materia morbifica miaſma immediate procreat. Vt plantae dantur, qui- p. 79.

bus lac animalium amarescit, ita sub auctore Nostro materiae, morbis contagiosis gignendis aptae. Idque cum generatim, tum speciatim percenset, et ad finem haec veluti cumuli loco repetit.

p. 100. *Morbi contagiosi, in quibus materia morbifica morbi formalis ministerio miasma procreat.* Contendit Noster, vere reperiri tales morbos, et iterum praemittendam putat explicationem *morbi formalis, sensorii, morborum sensorii et neruorum;* febres ponit sub morbis sensorii, adfert febres neruosas, materias morbificas neruosas et febriles, et existentiam talium morborum contagiosorum sensorii, item proprietatem materiae morbificam eandem permanere defendit, siue immediate, siue ministerio morbi formalis miasma generet.

p. 111. *Existentia et certitudo morborum contagiosorum, quorum miasma demum post formalem eruptionem gignitur.* Confirmatur haec sumtio exemplis hydrophobiae, febris putridae, et variolarum, et post haec multis ostenditur, materiam morbificam posse solam efficere morbum formalem ante, quam miasma veniat, hocque ope ac actione illius excitati morbi formalis.

p. 135. *Confirmatio, defensio et distributio huius contagiosorum morborum classis.* Ex sumtionibus superius allatis concludit Noster, falsa esse decreta illa, omnem materiam morbificam in morbo contagioso primum efficere miasma immediatis et localibus effectis in succos et organa, eruptionem febrium contagiosarum nunquam posse immediatum materiae effectum esse, sed semper sequi post miasma in corpore genitum et auctum, tandem miasma talis morbi nunquam ope praegressae febris, ab hac materie excitatae, produci posse. Haec vberius Noster explicat, et aduersus dubia quaeuis munire gestit.

Indoles

Indoles morborum contagioſorum, in quibus miaſma poſt formalem eruptionem demum gignitur. Repetit Noſter ex antecedentibus generalem naturam horum morborum, et addit, eos poſſe vel per ſe, vel per propriam infectionem oriri. p. 174.

Indoles eorum, quorum materia morbifica in corpore aegri ipſo naſcitur. Debent iſtae in corpore corruptae materiae immediata febris concitatione morbum contagioſum generare. Forte ſunt pro parte miaſmatis habendae, et effectus varii varie ſe oſtendere poſſunt. Incertus eſt infectionis terminus, et horrendum periculum, ſi quando iunctim agunt materia morbifica et miaſma. p. 182.

Indoles eorum, qui ab infectione oriuntur. Pertinent huc febres per ſe contagioſae, quia ab ſenſorio laeſo oriri ſolent morbi huius claſſis, et ſtomachus afficitur, etſi ibidem non haeret materia. Suſcipitur labes per contagium, per fomitem et per diſtans, ſi adeſt diſpoſitio. Neque ſemper in praediſpoſito corpore illico erumpit, ſed aliquamdiu trahitur, et ſolet fieri infectio vel admiſtione, vel aſſimilatione, neque tamen ſemper requiritur febris praegreſſa ad gignendum miaſma. Hinc quidam effectus ſpecifici et accidentales. p. 208.

Indoles eorum, quae ab aliena materia oriuntur. Memorantur ab Noſtro quatuor, miaſmata aliorum animalium, cadauerum, putreſcentium, verae materiae morbificae ex corpore in corpus tranſeuntes, et morbum generice eundem adferentes, et tandem ea miaſmata, quae non morbum generis, at ſpeciei tamen efficiunt. Haec demum Noſter more ſuo, i. e. ſubtiliter ac copioſe, percenſet. p. 230.

His praemiſſis, adfert quandam *Sciagraphiam*, quomodo haec generalis doctrina poſſit magis ad vſum transferri, et quaerit: *Quomodo materiae quaedam poſſint ſibi certas proprietates modo mere phyſico* p. 251. p. 254.

 dare

dare atque communicare? Solet hoc fieri duplici modo, vel admiſtione, vel aſſimilatione, idque ab No-
p. 286. ſtro multis explicatur ſub inſcriptione: *Binae viae communicationis phyſicae, Admiſtio, Aſſimilatio.* In quo ita verſatur, vt ſub finem tertiam adiiciat, i. e. mixtam, hancque doctrinam in pathologia contagii ſummae vtilitatis eſſe dicat. Quod vt rite fiat, de-
p. 292. nuo explicatur: *Communicatio per admiſtionem*, in qua potiſſimum ſpectanda videatur ſumma diuiſibi-
p. 303. litas materiae communicatiuae, et *Communicatio per aſſimilationem*, in qua requiritur quaedam diſpoſitio, vt poſſit eandem naturam recipere, quae aduenienti materiae propria eſt. Applicantur haec iterum
p. 314. ſub hac quaeſtione: *Quomodo poſſunt ſucci animales in corpore viuo corrumpere et corrumpi?* Scribuntur leges phyſicae, organicae et animales, quomodo materiae morbificae hoc efficere poſſint, et immiſcentur quaedam meletemata de actione medicamentorum.

p. 355. Sequuntur *leges uniuerſales, ſecundum quas ſucci animales in corpore viuo corrumpuntur.* Ineſt corpori talis propenſio, ſed debet iſta corruptio fieri vel abſolute, vel conditionate.

p. 370. Porro quaerit: *Quae ſpecies corruptionis in morbis contagioſis locum habeant?* Putat Noſter, contagioſam ſuccorum corruptionem non tantum requirere quandam definitam actionem materiae, ſed poſſe etiam multiplici modo produci.

p. 371. Singulatim ergo perſequitur: *Corruptionem ſuccorum contagioſam phyſico modo procreatam*, dein-
p. 381. de *Corruptionem factam decompoſitione ac aſſimila-*
p. 393. *tione*, tandem *Corruptionem admiſtione oriundam.*

Vt haec praecepta magis influerent in legentium animos, ſingulari ſectione docere annititur:
p. 399. *Miaſma verae peſtis eſſe principium humoribus tantum admiſtum*, vſus exemplis CHENOTI et MERTENSII, item

item febris putridae, quae cum peſte incidit, et ſta-
tuit, plura dari peſtis genera, ne exceptis quidem
variolis. Quod vt ne ſine applicatione miſſum fiat,
ſeorſim explicatur: *Propagatio contagioſae corru-* p. 427.
ptionis humorum per meram admiſtionem. Fit illa de-
compoſitione quadam particularum contagioſarum,
ſed diſtinguenda ab ea eſt, quae poſt tranſitum
miaſmatis ſequitur.

Subiungitur huic tractationi: *Corruptio conta-* p. 440.
gioſa, organico modo effecta. Fit illa quidem ſpon-
tanea humorum corruptione atque accidentali con-
curſu aliarum cauſſarum praeternaturalium. In-
terdum vtraque, phyſica et organica, iungitur. Re-
linquitur adhuc: *Corruptio animali modo effecta.* p. 451.
Inuadendi modus eſt, qui in antecedentibus, ea ta-
men ſubeſt differentia, vt materia morbifica primum
adoriatur commune ſentiendi inſtrumentum, et im-
preſſione praeternaturali vires primarias mechaniſ-
mi animalis afficiat. Eſt tamen illa vel mere ani-
malis, vel organica et phyſica, et hic finitur, cum
quadam applicatione. Finitis hiſce enunciationibus,
dantur *Leges communiſſimae infectionis*, quas non p. 466.
lubitum eſt repetere, quia fere coronidis loco ad-
iectae ſunt, et ex antegreſſis firmantur.

Vt vero haec generalia ad ſpecialia reuocentur,
ſubdit Noſter: *Specialiorem inueſtigationem contagio-* p. 489.
ſae corruptionis, et quaerit: *Poſſuntne humores ani-
males generatim vno tantum modo corrumpi?* Nega-
tur, et probatur hoc fieri poſſe admiſtione parti-
cularum alienarum ſine propria degeneratione vel
decompoſitione, ſegregatione iſtarum particularum,
et ſpontanea decompoſitione, neque opus eſſe, vt
vno ſemper modo eueniant, vel ſemper pro putre-
dine habeantur. Altera quaeſtio eſt: *Poſſuntne hu-* p. 500.
*mores animales in viuo corpore vno tantum modo cor-
rumpi?* Fit hoc fere modo multiplici, ſed non ſem-

per vera putredo eſt. Tertia quaeſtio alteri ſuppar
p. 506. putatur: *Poſſuntne humores animales in corpore viuo tantum vna corruptione*, i. e. *putredine*, *fieri contagioſi?* Oſtenditur et ratione, et vſu, falſum hoc decretum eſſe, et dari praeterea alia, in quibus nulla eſt putredinis ſuſpicio.

p. 523. Sub titulo: *Contagioſae corruptiones humorum*, aperit Noſter difficultates varias, quibus premitur talis inueſtigatio, in qua magis eſt materia refellendi, quam melius docendi.

p. 526. Poſt haec agitur: *De qualitatibus, quarum ope corruptiones fiunt contagioſae.* In his eminet putre-
p. 535. do, et hinc copioſe pertractatur: *Putredo contagioſa.* Negat Noſter, ſententiam Cl. *Hoffmanni* confutaturus, putredinem et qualitatem putrificam eſſe vnam eandemque rem, et contagium ab certo putredinis gradu pendere. Poſſunt tamen per cauſſas acceſſorias materiae per ſe non putridae hanc naturam induere.

Sunt haec potiora praecepta Cl. VNZERI, quae ſi quando non ſatis liquent, tribuendum hoc eſt aut grauitati argumenti, aut ſubtilitati et neologiae, quam ſecutus Noſter eſt. Id tamen negare non poſſumus, maiorem hinc vtilitatem in medicos redvndaturam, ſi oratione populari et lucida, quam philoſophica, vti maluiſſet. Etenim philoſophari paucorum eſt, curare plurimorum, et quo ſimplicior videtur ratio, eo certior vſus fieri ſolet.

IV.

IOHANN GOTTLIEB WALTER *von der Spaltung der Schaambeine in ſchweren Geburten. Mit einer Kupfertafel. Berlin und Stralſund bey Gottl. Aug. Lange* 1782. 32 *Seiten.*

i. e.

i. e.

IOHANNIS GOTTLIEB WALTER de diſſectione
ſynchondroſeos oſſium pubis in partu diffi-
cili.

In iſto medicorum de ſectione ſymphyſeos oſſium
pubis diſſenſu, nec leui, nec facile componendo,
gratum eſt audire ac percipere ſenſa ſummi aetatis
noſtrae anatomici, Cl. WALTERI. Complexus is
omnem hanc controuerſiam 33 paragraphis, narrat
primum hiſtoriam huius ſectionis quam breuiſſime, p. 6.
deinde multis inquirit, num iſta operatio tentanda, p. 7.
et ipſi ſectioni caeſareae praeferenda ſit? Docet er- p. 8.
go, Noſter, hanc diſſectionem falſa experientia niti,
et aduerſam eſſe fabricae naturalium. Oſtendit, qui p. 11.
ſit oſſium pubis nexus, quorum quodque ſuam ha-
bet cartilaginem; addit experimenta, ex quibus li-
quet, in iunioribus haec quidem eo loco, vbi ſe
contingant, tela quadam ſubtiliori copulari, quae
poſt ſectionem lineam quandam ſubtilem referat,
in adultis vero oſſea eſſe, et ſingula cartilagine qua- p. 12.
dam circumſcripta, reſidua tamen eadem linea, poſt
triceſimum annum quamque cartilaginem oſſeam
induere naturam, et vnum os repraeſentare. Ex p. 14.
his ſumtionibus colligitur, non dari ſynchondroſin p. 15.
oſſium pubis, ſed reperiri ſemper duo oſſa ſeiuncta,
et per telam celluloſam intime cohaerentia, eſſe
ergo ἀδύνατον, vt in ſectione exacte diſſecetur me-
dia cartilago, in ſtatu vero oſſeo requiri ſerram,
perdifficilem contra videri coniunctionem, etiamſi p. 16.
operatori pateat linea media, quia ligamenta ſciſſa
rarius iungi poſſunt, longe tamen difficiliorem eam
fore, ſi vna alteraque cartilago inſecetur, quia pau-
cus humor adfluens fiſſuram lente reſarcire poſſit,
faſcia quidem inutili. Plura ſperanda eſſe, ſi oſſifi- p. 17.
catio oſſium pubis ſerra remouenda ſit. Tunc idem

euenire debet, quod in fractura. Citius enim conferuent ossa.

p. 19. Quibus praemissis, Noster multis docet, falsam esse doctrinam, haec ligamenta sub grauiditate copiosiori humorum aditu emolliri, valde laxari facileque extendi solere, quia nunquam tale quid repererit, neque consentit ista opinio cum structura corporis et pelui recens natorum infantum. Ab hac ergo dissectione disiungi quidem ossa posse contendit Noster, sed non adeo, vt praegrande fetus caput forcipe vel alio modo educi queat. Huic
p. 22. affirmationi subiicit rarissimum exemplum peluis viri triginta annos nati, in quo ossa haec 20 ½ lineas pollic. Paris. a se diffidebant, et coniunctioni ossium pubis singulari ligamento transuerso prospiciebatur. (Hoc figura subdita repraesentandum putauit.)

p. 24. Iam vero Noster quaerit, vtrum sectioni caesareae, an synchondroseos ossium pubis, palma decer-
p. 27. nenda sit? Vsus duplici exemplo, etsi infelici, primas dat sectioni caesareae, vtpote non adeo terribili et periculosae, ac vulgo creditur. Id quidem confirmat describenda operatione vtraque. Ecquis non credat tam perito artifici?

V.

Illustri PHIL. G. HENSLER M. D. Reg. Dan. Consiliario et Archiatro Med. ap. Altonanos felicissimo, Amico veteri, de pollutione diurna frequentiori, sed rarius obseruata, tabescentiae caussa IOH. ERN. WICHMANN M. D. Aulae Hannoueranae Med. Societ. Reg. Scient. Gotting. Corresp. et Nat. Curios. Berol. Sodalis. Goettingae, ap. Io. Christ. Dieterich 1782. 8. 62 pagg.

Scripsit

Scripſit hanc epiſtolam Cl. WICHMANN, medicus praeclarus, ad Cl. HENSLERUM, medicum haud ſpernendum, *de pollutione diurna*, vtpote rara tabis cauſſa. Differt vero haec 1. *a nocturna*, quod diei p. 7.
tempore, apertis oculis, absque tentigine venerea, et colis erectione accidat; 2. *a gonorrhoea*, quippe p. 9.
quae continua eſt; 3. *ab gonorrhoea cantharidibus* p. 11.
euocata, ex antegreſſis; 4. *ab fluore geniturae ſimili* p. 14.
in haemorrhoidariis, qui puri ſimilis putandus eſt. Vidit vero vir Cl. hanc pollutionem diurnam in iu- p. 17.
vene, ſpaſticis affectionibus et cacochylia aegro macieque confecto, ideoque hinc concludit Noſter, hanc ſaepenumero ſubeſſe cauſſam in tabidis, et p. 22.
caute attendendam. Suſpicandam vero eam prae- p. 25.
bent pallor et macies, torpor, hebetudo, habitus effeminatus, oculi concaui, dolor nullus, appetitus p. 26.
vehemens, anxietas, fatuitas quaedam, ſomnus nec p. 27.
reficiens, viſus et memoria debilis, apyrexia perfe- p. 29.
cta et inſignis virium iactura. Morbo patent inde p. 30.
ab anno 25. ad 40. vſque, qui venerem molliter admota manu excitarunt, vel nimiae ſeſe dederunt, vel gonorrhoea impura laborarunt. Durat ſemper pollutio diurna, neque adeo metuenda videtur ſine hac maſturpatio. Quam tabis cauſſam ſi quaeras, p. 33.
opus eſt, vt aeger vrinam reddat et aluum, pene extenſo, vt appareat ſemen emiſſum.

Iam addit Noſter *hiſtoriam pollutionis diurnae*, p. 35.
qua exemplis oſtenditur, medicos vel oculatiſſimos hanc ſpeciem ignoraſſe, immo vero prorſus negaſſe, *Celſi* contra morbum fuiſſe continuam gonorrhoeam. *Sequelae* ſunt, quae a quauis alia ſeminis p. 46.
iactura, periclitantur tamen aegri maxime ineunte aeſtate; multi vitam trahunt ſub forma mali hypochondriaci; multi vim procreandi habent, exſtinctus hac pollutione nemo eſt. Morbus ex abundantia ſeminis nunquam oritur. *Medela* in eo con- p. 51.
ſiſtit,

ſiſtit, vt auferatur omnino, quicquid debilitatem infert, et tonus reſtituatur. Abſint ergo lacticinia, iuſcula viperarum et carnium, vtpote malo infenſa, eluatur aluus decocto molliente, vitetur veneris vſus et omnis inter deſidendum conatus, item laſanum paullo depreſſius, teneſmus, quaeuis adſtringentia: adhibeantur, quae TISSOTUS onaniae oppoſuit, balnea et alimenta frigida, ſed illa magis topica, ſpongia ex aqua frigida ex aceto genitalibus ſuperhabita, mars et cortex, aquae martiales, ſed refracta doſi. Haec Noſter, quae quidem naturae huius morbi accommodatiſſima putamus.

VI.

THOMAS COE *d. A. K. D. Abhandlung von den Gallenſteinen. Nebſt* IAMES MACLURG'S *d. A. K. D. Verſuchen mit der menſchlichen Galle und deſſen Bemerkungen über die gallichte Abſonderung. Aus dem Engliſchen überſetzt, mit einer Kupfertafel. Leipzig, bey M. G. Weidmanns Erben und Reich,* 1783. 8. 473 *Seiten.*

i. e.

THOMAE COE M. D. Tractatus de calculis felleis. Acced. IACOBI MACLURG M. D. Tentamina cum bile humana facta ejusque obſeruationes de ſecretione bilioſa. Ex anglico ſermone verſa et tab. aenea locupletata *).

Rarus eſt, teſte interprete, vterque libellus, maxime ille, quem Cl. COE ſcripſit, in ipſa Anglia,

*) Treatiſe on biliary Concretions, or ſtones in the Gall-Bladder and Ducts by *Thom. Coe* Lond. 1757. Experiments on the human Bile and Reflexions on the biliary Secretions by *Iames Maclurg* Lond. 1772.

glia, ideoque dignus et verſione germanica, et recenſu vberiori. Multa enim continent, quae ad facilius cognoſcendam bilis calculorumque felleorum naturam ſpectare videntur.

Praeit *introductio*, in qua ea memorantur, quae p. 1.
ad curationem morborum pertinent, vſus, quem hiſtoriae tales praeſtant, morborum genera, quae facilius deteguntur, quae difficilius, v. c. pancreatis, quae ſub principio nequaquam perſpiciuntur, complicatio et coniunctio, quae magis impenetrabiles facit morbos, certum et incertum, quod medicinae attribuitur, et nomina indefinita, v. c. febris, colica, paraphrenitis; ſed haec bonis medicis notiſſima eſſe putamus, etſi non ſpernenda omnino ſint.

Agit vero *Sectio I. De bile.* Haec non eſt humor p. 39.
excrementitius ſub auctore Noſtro, ſed vſibus oeconomiae haud proletariis deſtinatus. Eſt praeterea p. 42.
ſaponaceae naturae, in ſtatu naturali nec acida, nec alcalina, huic tamen propior; (Reliquae enunciationes ex phyſiologia ſatis notae ſunt). Denique p. 51.
prona bilis eſt, ſi quando ſtagnat, in coagulum et formaturam calculorum felleorum, idque ob multas cauſſas, v. c. ſenectutem, vitam ſedentariam, p. 52.
tardiorem circuitum et ſpiſſitudinem ſanguinis, po- p. 54.
tum ſpirituoſum, motus animi, diſpoſitionem quandam, qualis fere feminis incommodat.

Sectio II. De origine ac proprietatibus calculo- p. 57.
rum felleorum. Nulla fere pars vel cauitas corporis datur, in qua non fuerunt inuenti calculi, ſed frequentius in renibus et veſicula fellea. Hi poſterio- p. 60.
res colore ſe produnt, et vel vomitu, vel aluo reiiciuntur, rarius abſceſſu hepatis et abdominis, neque raro morbos grauiores inferunt. Sedes eſt veſicula, p. 62.
rarius ductus hepaticus et cyſticus, rariſſime hepar ipſum. Cauſſa prima ſine dubio eadem, quae cal- p. 65.
culorum renalium et nodorum arthriticorum, ſed

praeterea

p. 68. praeterea ipſa bilis. Conſtant ergo calculi biliarii
ex craſſioribus et viſcidis bilis particulis, et quadam
p. 69. materia terrea, ex ſanguine huc depoſita. In pro-
portione harum partium conſtituentium diuerſa di-
p. 71. verſitas calculorum ipſorum latet. Saepe mentitur
copia arenoſi et mucoſi humoris calculos felleos.
p. 72. Color tunc bilis longe diuerſiſſimus reperitur, eius-
p. 75. que cauſſae non ſemper detegi poſſunt. Dubium
eſt, num albus color et ſapor nullus cauſſa vel ef-
p. 76. fectus calculorum putandus ſit. Calculi dantur ter-
rei, mere bilioſi, denſi, duri vel friabiles, graues vel
p. 79. leues, nigri, extus et intus nonnunquam diuerſi,
p. 81. cortice quodam tecti et lamellati; non ſoluuntur
in aqua feruida, nec in ſpiritu vini: (Id quod recen-
p. 83. tiores chemici negant). Sicci ſunt inflammabiles,
p. 84. praeter albidos ſabuloſos. Nigri ſpirant ingratum
p. 85. odorem, flaui vero ſuauem. Figura eſt varia, vt-
p. 91. plurimum irregularis, copiaque varia, color vero
p. 93. multiplex, vulgaris tamen, qui flauus eſt, magnitu-
p. 96. do maxima, quae nucem iuglandem refert, nume-
p. 99. rus diuerſus, ſed praeſtabilius, vnum adeſſe, quam
plures. cohaerentia non rara, quia, donec molles
p. 101. ſunt, ſeſe contingunt. Dantur praeter haec *calculi
inteſtinorum*, variae figurae, duritiei et craſſitiei, vi-
denturque conflati eſſe ex ſubtiliori excrementorum
parte, ac muco inteſtinorum, interdum etiam terra
quadam ſubtili, nucleo veluti ſuperimpoſita, numero
plures, plus minusue afficientes, ſaepius expulſi cum
p. 107. leuamine, interdum cum moleſtia retenti. Signa
diagnoſtica, moleſtiaene illae ab hiſce calculis orian-
tur, nec ne, dubia ſunt, potiora tamen dolor fixus in
loco quodam, colica ſaepius recidiua, ſine euidenti
cauſſa, inflammationis et calculi fellei nota nulla,
diſpoſitio ad calculos vrinarios nulla, cruciatuum fa-
cilis fuga, doloris mutabilis ad locum certum remo-
ra, et tumor vel durities ibidem obſeruata.

Quod

Quod ad curationem *calculorum intestinalium* attinet, nihil apud auctores decernitur, quod obseruatione dignum sit, quia fere res omnis naturae commissa fuit. Est tamen adhibenda eadem indicatio, quae in colico dolore ab aluo adstricta et dura locum habet, i. e. adhibenda emetica, purgantia, lotiones alui, fotus et balnea calida, medicamenta mollientia, oleosa, lubricantia, potus calidae creber cet. etiamsi saepe irrita. (Huc pertinent quidam casus et proprii, et alieni). p. 110.

Sectio III. De signis calculorum felleorum. Duplex genus horum signorum est, vt recte Noster iudicauit. Alterum ad vesiculam felleam attinet, alterum ad ductum communem. In hoc vbi calculi resident, incidit subitus, vehemens et profundus dolor circa scrobiculum cordis, vel, si mauis, ad hypochondrium dextrum, modo continuus, modo remittens, febris et inflammationis expers, copulatus cum nausea magna et vomitu, lipothymia, spiratione breui et anxietate, aluo adstricta, haud raro pertinaci, et albida, vrina primum pallida et aquosa, deinde crocea; tandem colore cutis ictericio. Sequitur illico remissio symptomatum post calculi ad intestina migrationem, serius perit color cutis flauus et sensus ingratus, doloris colici communis pedissequus. *Extraordinaria signa*, eaque adiuuantia, sunt incommodus in latere sinistro cubitus, acceptior corporis pronitas et veluti quaedam curuatio antica, augmentum doloris, si quando sternutamentum et tussis vrget, interdum dolor scapularum et humeri in latere affecto, et ab scrobiculo versus dorsum vel alias partes protensus. Sed hic quaedam in aegris diuersis diuersitas, indeque medicorum disceptatio, etsi signis hisce calculi fellei detegi possunt. Prae ceteris vehementissimus dolor incommodat, persimilis illi, quem sub partu imminente sentiunt

p. 119. p. 120. p. 121. p. 122. p. 124. p. 125.

p. 127. tiunt feminae. Ductus, quos tranſit calculus, ſaepe
horribile, quantum extenduntur. Sed dolor per ſe
non ſufficit ad cognoſcendum vere morbum, niſi
p. 129. cetera attendantur. Nec color excrementorum
albus per ſe aliquid valet, quia haud raro ſpaſmo-
rum ſequela eſt.
p. 132. Incerta putanda eſt malorum duratio, quia ab
p. 134. exitu calculorum pendet cito vel tardo. Ceſſat
vero omnino, ſi omnes calculi in duodenum pene-
trarunt, cum ſenſu quodam ruptionis vel cadentis
p. 135. aquae, et reſiduo quodam dolore. Reſtitans cal-
p. 136. culus malum omnino quieſcere non ſinit. Hinc
facilis renouatio colicae bilioſae a quaque vehemen-
p. 138. ti concitatione. Fortuito febris vel inflammatio
incidere poteſt, nec praeſentibus quidem calculis
p. 143. felleis, et caute diſtinguenda videtur. Icterus enim
p. 146. etiam ab aliis cauſſis oriri ſolet. Soli ſpaſmi exci-
tandis ſymptomatis, quae calculos felleos ſequun-
tur, non ſufficiunt. Satis eſt, annotaſſe obſtru-
ctionem.
p. 149. His finitis, aggreditur Noſter ſigna, ex quibus
calculi, in veſicula fellea latitantes, cognoſcuntur.
p. 150. Sed haec fere obſcuriora ſunt, et longe incertiſſima,
quia ſaepe adſunt ſine vllo incommodo per omnem
vitam, et a figura, copia, ſituque repeti debent.
p. 153. Rarum ſignum eſt tumor in regione hypochondria-
p. 154. ca dextra; Magis vulgare ac obuium ſenſus graui-
p. 156. tatis vel colicae fugientis moleſtus, veſtigia quae-
p. 160. dam icteri, (ſed haec non ſatis certa ſunt) prae ce-
teris dolor ſcapularum vel brachii dextri.
p. 163. *Sectio IV. De ſequelis calculorum felleorum.* Sunt
hae quidem ſub auctore Noſtro continua inualitu-
do, et icterus, tabes lenta cum virium proſtratione,
tandem hydrops inſanabilis, quae ſerius ocyus in-
cidunt, pro ratione bilis indeque factae obſtructio-
p. 168. nis, interdum ſubita mors, ſi *Bianchio* credimus,

v. c.

v. c. per apoplexiam. Sed multi plus, ac decet, alii minus repetunt ab iſtis calculis felleis. Incertum p. 180. ergo ſignum icterus eſt; tabes hepatica accidentalis, et hydrops fere ſequitur viſcus corruptum. Tunc p. 185. ſpes nulla ſupereſt. Saepe ne calculus quidem poſt p. 186. mortem reperitur, etſi viſceribus non illaeſis. p. 187.

Sectio V. De curatione calculorum felleorum. Sub p. 192. introitu monet Noſter, hoc malum non eſſe inſanabile, vt multis medicis viſum eſt, ergo ſemper tentandum eſt, quid ars valeat. Neque immedicabilis p. 192. putandus icterus calculoſus. Indicatio ea eſſe de- p. 199. bet, vt, ſi fieri poteſt, eiiciamus calculos, vel ſymptomata molliamus, conſtitutionem corporis corrigamus, ne qua relinquatur diſpoſitio, tandem palliatiue agamus, ſi malum arte maius eſt. Idque per p. 205. variam medendi viam conſequimur. Iuuat venae- p. 207. ſectio in colica bilioſa, ſi febris et inflammatio nimis vrget; emetica medicina, ſi expellendus videtur calculus, ſed non ſine habita cautione, ſi bilis viſcida ſubeſt, ſi malum recens eſt, purgans, ſi efficax fuit p. 227. emeticum, ad euerrendas ſordes bilioſas; ſub acceſ- p. 236. ſione lotio alui, fotus tepidus, lubricantia, cum maxime opium. Quod ad cetera remedia *alterantia et* p. 239. *ſpecifica* pertinet, negat Noſter, radicem curcumae p. 247. aliquid valere, et contendit, vix definiri poſſe, vtrum calculi poſſint reſolui, nec ne. Praeuia memora- p. 250. tione methodi Swietenianae, laudat Noſter ad icte- p. 251. rum ſaponem, ſuccum graminis, ſerum lactis, aquas minerales, praeſertim balnea calida, radicem bareirae brauae, millepedes, et lumbricos, decoctionem ſeminum cannabis, mercurium, praeſertim aethiopem mineralem, gummi ammoniacum, myrrham, balſamum de copaiua, ſed cum quodam iudicio et delectu, prae ceteris vero ad calculos felleos eiicien- p. 276. dos motum corporis et exercitia, v. c. equitationem, vectionem in rheda, equos artificiales. Interdum p. 287.

iuuat incisura vesicae felleae et extractio calculi, sed fere mortifera est, nisi quaedam concretio sub-
p. 292. est. Hinc soli naturae relinquenda videtur. Cum maxime commendat Noster venaesectionem, clysterem, balneum calidum, post emetica et purgantia opium, alterantia post remissionem, v. c. saponem amygdalinum vel hispanicum, et aethiopem mineralem, copulatum cum croco vel tartaro vitriolato, interdum cum gummi ammoniaco vel myrrha, vel
p. 296. mercurium cum balsamo de copaiua, ad appetitum prostratum infusionem amaram, decoctum auenae cum radice althaeae, vel oleum amygdalarum, post
p. 297. superatum malum aquas martiales vel martialia me-
p. 298. dicamenta, ad praecauendam recidiuam quouis bimestri spatio emeticam et purgantem medicinam,
p. 299. ad morbum pertinacem methodum medendi Swietenianam, ita tamen, vt illud, ne quid nimis, bene meminerimus. Ad calcem explicatio figurarum addita est.

p. 305. Sequuntur Cl[i] MACLURG *tentamina cum bile humana facta et obseruationes de secretione biliosa.* Dubius Noster, vtrum veterum et recentiorum placita de bile sana et aegra vera sint, nec ne, ausus est experimentis quibusdam, cum bile humana factis, ostendere meliorem ac pleniorem eius cognitio-
p. 315. nem. Facta vero sunt cum spiritu vitrioli, salis et nitri. Debetur color viridis acidorum efficaciae in bilem, cui inesse debent particulae inflammabiles,
p. 321. sed ille nequaquam dimanat a martialibus. Persistit
p. 325. is, qui ab acido vitrioli et salis est, in aëre libero,
p. 326. sed is perit ab acido nitri. Quoad acida vegeta-
p. 328. bilia, solet acetum vini et succus citri coagulum
p. 330. bilis efficere. Diluta acida mineralia idem faciunt.
p. 337. Inest bili lympha coagulabilis, etsi ob colorem non satis detegenda, (nam hoc demto, illico coagulat).

Coagulum

Coagulum bilis, per acida vegetabilia factum, con- p. 339.
ſtat ex parte colorata et lymphatica, ſed illa quo- p. 342.
dammodo mutatur. Alcali cauſticum eſt optimum p. 344.
reſoluens partis coagulabilis. Efferueſcit bilis cum p. 345.
acidis, ergo intus eſt aër fixus. Dubia vis eſt mar- p. 349.
tis in coloratam bilis materiem, nec cauſſa eius re-
putanda. Propenſio in putredinem diuerſa eſt, ſed p. 351.
tunc non neganda amplius, ſi odor gratus in ingra-
tum abit. Id quidem experimentis docetur. Ex his p. 353.
colligit Noſter, procliuitatem in coagulum impe- p. 356.
diri debere ab putredine bilis, et ſic miſceri poſſe p. 362.
cum ſpiritu vini, et principium eius antiſepticum
deberi nullo modo parti coagulabili, ſed potius
materiae coloratae, quae cum amara parte cohaeret.
Huic ergo prae ceteris propria eſt vis antiſeptica.

In altera parte explicantur *obſeruationes de ſe-* p. 363.
cretione bilioſa. Magna eſt ſub auctore Noſtro lactis
et bilis ſimilitudo, ſed diſſimilitudo, quoad materiam
colorantem. Origo eius eſt incipiens quaedam pu- p. 365.
tredo miniſterio cuiusdam fermentationis et pro p. 366.
ratione ſubſtantiae putredini expoſitae, et cum bilis p. 373.
deſtinata videatur mutationi materiae vegetabilis in
animalem, maiorem ei tribuamus neceſſe eſt, ac
lacti. Hinc ſecretionem bilioſam auget, quicquid
putredinem ciet, v. c. aeſtus ſolis, iactura magna
ſanguinis, fames cet. Hinc naſcitur cruſta inflam- p. 379.
matoria et concretio polypoſa. Larga bilis ſecretio p. 386.
videtur eſſe neceſſaria ad morbos concitandos, et ſi p. 388.
exinde dyſenteria, cholera rel. ſequuntur, calor ſo-
lis praecedere debuit, indeque facta bilis acrimonia
et niſus in putredinem. Ergo camphora non vane p. 392.
dicitur praeſeruatiua vaporum noxiorum medicina.
Praeterea ſunt miaſmata ſequelae mutationis ſepti- p. 395.
cae, et agunt in neruos, vt ſedatiuae res. Ex quo p. 399.
colligitur ratio, cur ſecretio bilis in febribus inter-
mittentibus et remittentibus adeo afficiatur, et iſta

eius mutatio non harum cauſſa eſt, ſed naturae
p. 401. praeſidium. Poſſunt ergo principia bilis amara et
p. 402. colorantia prae ceteris reſiſtere tali putredini. Icte-
p. 403. rus videtur deberi vaſis lymphaticis, et colorem
p. 404. flauum ab emetico Noſter tribuit reſorptioni. Con-
cludit porro, per experimenta haec patere, digeſtio-
p. 412. nem fermentatione quadam abſolui. Maiorem
vero ſecretionem bilis poſt vehementes animi mo-
tus, v. c. iram, repetit ab maiori cordis motu et talis
p. 415. humoris ad inteſtina depoſitione. Temperamen-
tum bilioſum hinc ſequitur et intelligitur.
p. 424. In tertia parte agitur *de calculis felleis*. Docet
Noſter, calculos iſtos ſaepe conferre plurimum ad
morbos, ſaepe latere incognitos, neque icterum
p. 427. eſſe eorum ſignum, neque dari remedium ſecer-
nendae bili praeſentiſſimum, neque ſufficere ſuccum
p. 430. graminis, prouidendum ergo eſſe, vt talem medi-
cinam generando calculo aduerſam inueniamus.
p. 431. Sunt vero omnes omnino materia quadam coagula-
bili conflati, eaque ſine dubio ex terra calcarea et
acido phoſphori compoſita. Color felleorum ab
phlogiſto eſt, prima origo mollis caſei inſtar, com-
p. 434. mune vitium adultorum et vitae ſedentariae dedi-
p. 440. torum. Videntur ergo multa concrementa bilioſa
non niſi pro bile acidi connubio coagulata haben-
p. 441. da, tandem in duritiem ſiliceam abitura. Illud vero
acidum putat Noſter latere in quodam ventriculi
humore, ad duodenum affluente, a quo vel in ſtatu
ſaniſſimo maxima bilis pars coaguletur, et aliquid
demum ad ductum choledochum veniat. Id quod
confirmat quibusdam concretionibus ibidem inuen-
p. 442. tis. Figuram rotundam tribuit preſſioni materiae
p. 447. adhuc mollioris ab hoc ductu, et viam ſimpliciſſi-
mam, qua demum induratur, ſtatuit, cum pars ex-
terna ſenſim ſenſimque mutatur, interna illaeſa.
p. 448. Quaedam concretiones oriuntur ab miſtura acoris
vegetabilis,

vegetabilis, aliae ex ipſa bile. Debent eſſe variae p. 449.
compoſitionis, quantum ab experimentis cognoſcitur, et plurimum valet ad calculos felleos ſoluen- p. 452.
dos terebinthina et ſpiritus vini calidus. In inte- p. 456.
ſtinis latet prima fons calculorum, et tollendum ideo eſt, quicquid ad gignendos eos aliquid con- p. 457.
ferre poſſit. Nouum porro morbum ſub auctore p. 458.
Noſtro calculos iſtos non putes, ſed iam frequentiorem, podagrae interuentu ſaepe interruptum, quae inflammatoriae, an neruoſae naturae ſit, non p. 460.
liquet. Laudanda hinc ſunt frigida et motus cor- p. 461.
poris. (Hactenus Noſter. Poſſent quidem multa regeri, ſed quia noſtri eſt, opiniores referre, non multis refellere, relinquendum hoc officium iis putamus, quibus placet commenta et ſomnia auctorum trutinare).

VII.

Hiſtoria Mercurii et Mercurialium medica. Libellus Primus. Scripſit ERN. GODOFRED. BALDINGER. Goettingae ap. Ioh. Chriſt. Dieterich 1783. 8. 72 pagg.

Scripſerat Ill. BALDINGERUS paullo ante, quam Gottinga demigraret (1781), quatuor proluſiones, *hiſtoriam mercurii et mercurialium medicam* complexas, quas hic iunctim recudi curauit. Spondet vero proxime *Libellum ſecundum*, in quo enarrabit *hiſtoriam praeparatorum*, quam fieri poterit pleniſſime. Sed videamus de ſingulis.

Pars I. Mentione facta ſubita minerarum hy- p. 11.
drargyri, viae et rationis, qua Idriae eliciuntur, (inventae ſunt a. 1497, inquit auctor, quo tempore dira lues gallica latius ſerpere cepit tertium in annum, poſtquam ex America in Europam erat delata) qualitatum potiorum phyſicarum et ſomniorum alchemicorum,

chemicorum, mercurium esse principium metallo-
p. 17. rum docet, venenatos mercurii effectus esse, metallicolas Idrienses vermibus valde obnoxios, cum tamen alias hac medicina diri illi hospites iugulen-
p. 18. tur, mercurium calore in vapores resolui, frigore densari, neque habendum amplius semimetallum, sed verum metallum.

p. 22. *Pars II.* complectitur quaedam mercurii phaenomena physica, puta eius motum in tubo Torricelliano indeque natas controuersias, amalgamata
p. 24. varia, fraudulentas mixturas, artificia purificandi, vt aptior fiat vsui chemico et medico, v. c. per corium, euaporationem in crucibulo candente, lotionem cum aceto concentrato, destillationem s. reuiuificationem, item aethiopis mineralis varias formas, v. gr. antimoniatum, saccharatum, alcalisatum cet. efficaciam aquae bullientis in mercurium, qua is quidem non mutatur, at vero vim anthelminticam adipiscitur, eamque adhuc explicatu difficilem, grauitas non minuitur. Praeter haec olim decoctus est mercurius in vsum eorum, quos lues venerea male ha-
p. 32. bet. BOERHAAVIVS eam igne tractauit, sed sine vlla mutatione, quia *praecipitatus per se* denuo viuus renascitur aut trituratione sola, aut destillatione simplici. Hinc etsi phlogisti aliquid amittit, tamen facile resuscitatur.

p. 34. Veteres crudum mercurium nunquam adhibue-
p. 35. runt, quippe pernicialem. Eum diu et per annos intra intestina latitare posse, ex obseruatione LEI-
p. 36. DENFROSTII patere Noster putat, sub forma suffimigii nocere posse, sub pilularum specie ad vermes dari, etiam ad ileum, sed saepe fallax esse remedium, magis si cum ol. oliuarum mixtus sit, ad abortum citandum non prorsum inefficax videri, commen-
p. 39. dari etiam amuleti instar ad pediculos et calculum renum, quin multis polychrestam medicinam haberi.

beri. (Quo iure, viderint alii, etſi Angli nimis temerarii ſint et in laudando, et adſumendo).

Pars III. continet *ſulphureo-mineralia.* Huc pertinet *Aethiops mineralis*, quo primus MAYERNE vſus eſt, cuiusque praeparandi viae variae docentur; *Aethiops antimonialis* HUXHAMI, qui tamen, ſub auctore MARCARDO, ptyaliſmum mouit, etſi id rarius vſu venire ſolet, at vero egregie, iudice Noſtro, iuuit ad morbos rebelles, tineam capitis, ſcrophulas, vlcera foeda, ſtrumas, atrophiam, ſcabiem, oculorum mala et vermes, praeuia vacuatione, nullo inſequente vnquam ſaliuae fluore, vt ideo pro inerti medicina habenda ſit minime; *Cinnabaris factitia natiuae* plurimorum conſenſu praefertur, eamque *antimonii* nequaquam eſſe vulgari factitia potiorem contendit. Cinnabaris praeparationes variae, itemque *mercurius viol. Pariſ. Merc. diaph. Aſtruc*, confectiones cinnabaris ſine igne, cuius color ruber vnde ſit profectus, nondum conſtat. Trituratione continuata tamen is augeri ſolet. Finit hanc partem *vſus cinnabaris*, quem vanum et mendacem putat Noſter.
p. 41.
p. 44.
p. 48.
p. 52.
p. 54.

Pars IV. incipit, vbi tertia deſierat. Oratio enim adhuc eſt de cinnabari falſo commendabili. Sequitur *cinnabaris antimonii*, cuius ſpecies eſt *mercurius diaphoret.* DIGBAEI. Ex ſuperfluis medicamentis eſt *Aethiops auripigmentalis.* Ad *aethiopes* referendi ſunt Anglorum *Mercurius alcaliſatus, Pulvis alterans* PLUMMER, quem Noſter impenſius laudat. Clauſulam operi imponit quaedam *Tabula*, vt intelligant tirones, quae vnquam dictae, effictae, factaeue ſunt confectiones mercuriales ſub habitu vere Proteiformi.
p. 57.
p. 58.
p. 60.
p. 61.

VIII.

Diſſertationes medicae ſelectae Tubingenſes. Oculi humani affectus medico - chirurgice conſideratos Vol. I. ſiſtens. Denuo in lucem editae cura et ſtudio D. CHRISTIAN. FRIEDR. REUSS Med. Prof. Publ. in Alma Eberhardino-Carolina Var. Acad. et Societ. Celeb. Membrum. Tubingae in off. libraria I. G. Cottae 1783. 8. 370 pagg. Vol. II. 1783. 392 pagg.

Cum tot tamque variae vtilitatis et pretii ſcriptiones minores in Academiis quotannis in vulgus edantur, quarum memoria breui deletur, etiamſi fato meliori dignae videantur, partim quia Soſias nullus eas mercatui aptas cenſet, partim quia multi recentiorum medicorum, inprimis e biuio vel tonſtrina progreſſi, et ab latina lingua prorſum rudes, id genus libellorum tenue ac ſpernendum putant, non inutilis vel ſuperuacua opera habenda eſt, quae in colligendis optimis collocatur. Sunt enim vbique, vt in prouerbio eſt, bona mixta malis, eamque ob rem delectu opus eſt. Laudamus ergo auſum Cl. REUSS, qui ductus et excitatus exemplo magnorum virorum, HALLERI, SANDIFORTI, GRUNERI, KLINKOSCHII, BALDINGERI, WITTWERI cet. potiores Tubingenſium profeſſorum et medicorum diſſertationes collegit et ab obliuione vindicauit, orſus ab iis, quae b. MAUCHARTUS, ophthalmiater expertiſſimus, ſuo tempore ſcripſerat. Continentur enim vtroque volumine, quod indicendum curamus, eius ſcripta, *ad affectus oculi humani* pertinentia. Ecce Voluminis primi argumenta!

1. *Ophthal-*

1. *Ophthalmoxysis nou-antiqua, s.* WOOLHUSIANA *Hippocratica nobilissima ocularia e textu graeco eruta et bis mille annos neglecta nunc demum penitus emergens*, Tubing. 1726. Praemissa IO. THOM. DE WOOLHUSE vita, complectitur *Cap. I. Historiam operationis et instrumenti*, in quo inde ab HIPPOCRATE ad recentiores vsque res deducitur et explicatur; *Cap. II.* insunt *Instrumenti* WOOLHUSIANI *denominatio, materia, forma, praerogatiuae; Cap. III. Operationis nomen, subiectum, indicantia, analogia, modus, cautelae, vsus.* (Inuenient ergo curiosi hac in disputatione, quicquid ad hanc chirurgiae viam penitius cognoscendam opus esse videatur. Editor tamen non meminit commentationis, quam TRILLERUS in *Opusc. Philos. Med.* recudi curauit). p. 1. p. 5. p. 15. p. 24.

2. *Diss. De Hypopio, graui ac intricato affectu oculi*, 1742. Plenissime hypopium descriptum est, curationis via varia superaddita, et casibus illustrata. p. 48.

3. *Diss. De vngue oculi, s. pure inter corneae lamellas collecto*, 1742. Docte haec omnia describit vna cum operatione. p. 114.

4. *Diss. De vlceribus corneae*, 1742. p. 141.

5. *Diss. De empyesi oculi, s. pure in secunda oculi camera stagnante*, 1742. p. 175.

6. *Diss. De fistula corneae*, 1742. Nihil intactum reliquit, quod huc spectare videbatur. Accurate diuisit fistulam, et administrationem subiecit, quo callus tollendus, sinus corrigendi sunt. p. 195.

7. *Diss. De setaceo nuchae, auricularum ipsiusque oculi*, 1742. Agit de vtilitate haud leui in morbis supra allatis. p. 232.

8. *Diss. De maculis corneae earumque operatione chirurgica, apotripsi*, 1743. Proprie dicata est senum maculis. p. 261.

p. 312. 9. *Diss. Tobiae Leucomata*, 1743. Docta et in historia morborum biblicorum non negligenda disputatio.

p. 341. 10. *Diss. De paracentesi oculi in hydrophthalmia et amblyopia senum*, 1744. Rara et vix a quoquam alio descripta operatio inest, instrumentum WOOLHUSII celatum explicatur, et TOURBERVILLII artificium, quo aqueus humor turbidus eiicitur, reuelatur.

In *Volumine II.* continentur itidem decem dissertationes.

p. 1. 1. *Diss. De hydrophthalmia et hydrope oculi*, 1744. Refert Auctor hydrophthalmiam ad morbos conformationis in magnitudine aucta.

p. 18. 2. *Diss. De mydriasi, s. pupillae praeternaturali dilatatione*, 1745. Rarus morbus est, et casibus quatuor illustratur.

p. 73. 3. *Diss. De phthisi ac synizesi, s. angustia praeternaturali et concretione*, 1745. Et haec scriptio lectu memoratuque digna est.

p. 110. 4. *Diss. De synechia, s. praeternaturali adhaesione corneae cum iride*, 1748. Malum est curatu difficile et quam accuratissime velutique viuis coloribus expressum.

p. 143. 5. *Diss. De coniunctiuae et corneae, oculi tunicarum, vesiculis ac pustulis*, 1748. Multis percensentur vesiculae, tunicis oculi infestae, vnaque adiiciuntur praecepta pathologiae, therapiae et chirurgiae.

p. 160. 6. *Diss. De staphylomate, vexato nomine affectuque oculi difficili ac intricato*, 1748. Et theoretice, et practice describitur morbus vere difficilis.

p. 250. 7. *Diss. De oculo artificiali, ecblepharo et hypoblepharo*, 1749. Inest, quicquid titulus pollicetur.

p. 283. 8. *Diss. De palpebrarum tumoribus cysticis casuque speciali magni tumoris steatomatico-scirrhosi e palpebra superiore et orbita feliciter nuperrime extirpati,*

ſtirpati, 1750. Abunde explicat Auctor tumores cyſticos, additis caſibus.

9. *Diſſ. De corneae oculi tunicae examine anatomico-phyſiologico*, 1743. Doctus recenſus. p. 328.

10. *Oratio publ. in D. D.* TAYLORIS, *Angli, merita famamque habita, cum faſces rectorales deponeret*, 1750. Aeque ac recte, ſine vllo partium ſtudio, Auctor iudicat de TAYLORI, ocularii medici experti, ſed nimis vani et in promittendo iuſto liberalioris, meritis. (Mirati ſumus inter legendum MAUCHARTI, ocularii practici, eruditionem theoreticam, qualem pauci noſtratium profeſſorum et habent, et oſtendunt, ſed dolemus etiam, eundem ſimiliter, ac Cl. Editorem, neglexiſſe prorſum orationis puritatem et cultum. Horridum enim et barbarum haud raro eſt orationis genus). p. 368.

IX.

Verſuch einiger praktiſchen Anmerkungen über die Knochen, zur Erläuterung verſchiedener verborgenen Krankheiten und Zufälle, entworfen von D. IACOB FRIEDRICH ISENFLAMM, *Hochfürſtl. Brandenburg - Onolzbach - und Culmbachiſchen Hofrath, der Arzneygelahrheit und Zergliederungskunſt ordentlichen öffentlichen Lehrer auf der Hochfürſtlichen Friedrich-Alexanders-Univerſität, der Röm. Kaiſerl. Akademie der Naturforſcher Mitglied, des Hochfürſtlichen Inſtituts der Moral und ſchönen Wiſſenſchaften Ehrenmitglied. Erlangen, bey Wolfgang Walter*, 1782. 8. 470 *Seiten: ohne die Zueignungsſchrift.*

i. e.

Tentamen quarundam annotationum practicarum ſuper oſſibus, ad explicandos quosdam occultos

occultos morbos et affectus delineatum a Cl. ISENFLAMM.

Eodem modo, quo olim de neruis et mufculis differuerat Cl. Auctor *), iam ad offa progreditur, ita quidem, vt in prima operis fectione ftatum eorum naturalem, in altera praeternaturalem confideret. Nos igitur, poftquam ordinem tractationis vtriusque cum lectoribus communicauerimus, vnum atque alterum notatu dignius nobis vifum excerpemus.

Primo de vfu ofteologiae in genere. De relatione offium ad reliquum corpus, cum ratione ponderis et molis, tum partium conftituentium feu elementarium. De diuerfa duritie offium. De ortu offium, inde a prima embryonis formatione fucceffiuoque incremento. De medulla offium vafisque eadem perreptantibus. De periofteo, et quatenus fenfationis fedes idem dici poffit. De cartilaginum
p. 42. fabrica atque ab offibus difcrimine (vti inter cryftallum et quarzum, pelluciditatis nempe ratione habita). De ligamentofis cartilaginibus. De epiphyfibus earumque cum diaphyfibus coalitu. Quantum ad figuram offium formandam mufculi conferant; horum actionem tamen hunc effectum non vnice praeftare, docent apophyfes fpinofae et transverfae vertebrarum, meatus auditorius externus, officula auditus, et dentes. Copiofius de horum ortu, eruptione, morbis cet. vt et de vlcerum ad eorum radices conditione, de gingiuis cet. De diverfitate figurae offium pro variis, quibus deftinata funt, vfibus, exemplo potiffimum coftarum et femoris. De diuerfitate fuperficiei offium. De differentia

*) *Praktifche Anmerkungen über die Nerven, Erl.* 1774. 8. *Praktifche Anmerkungen über die Muskeln, ebendaf.* 1778. 8. vid. comm. noftr. Vol. XXIII. p. 133 et p. 279.

rentia proportionis offium inter fe pro diuerfitate aetatis. De articulationum motusque offium diuerfis modis. De ligamentis. De liquore articulis oblinendis dicato. De coniunctione offium absque motu. De diffectione fynchondrofeos offium pubis (dubie). De fyffarcofi. Cur loco vnius duo offa cru- p. 143.
ris et cubiti fint? (vt nimirum pondus et moles offium ad inferendos mufculos neceffariorum minuatur). De vtilitate offium ad recondenda vifcera (et fimul quaedam de dubia diagnofi fluidi morbofi in cauitate pectoris ftagnantis). De organo olfactus, p. 154.
quatenus offeo: comparatio offis ethmoidei in homine cum eodem in brutis fagacioribus. De offe petrofo et reliquis ad auditum pertinentibus. De celeri incremento officulorum auditus in fetu (intra tertium et fextum a conceptione menfem a pri- p. 176.
ma fere et vix difcernenda origine ad perfectam paene magnitudinem, vti et in quadrupedibus vidit Cl. Auctor). De offibus, fefamoideis potiffimum ad pollicem pedis fitis, eorumque vfu ad firmandum ingreffum. Denique pauca de vfu offis hyoidei et coccygis.

Progredimur ad fectionem fecundam de ftatu p. 187.
praeternaturali offium. Primo quaedam magis ad phyfiologiam fpectantia de euolutione corporis fetus, ex quibus marcefcentia aut plenarius defectus huius illiusue membri explicatur. Poftea de varia difpofitione offium eorumque relatione ad impulfum cordis incrementum corporis efficientem, indeque pendente varia corporis conditione in relatione roboris offium ad ftaturam vigoremque corporis vniuerfim: item de exceffu ftaturae aut nimis paruae aut magnae. De diuerfitate in fceletis monftrorum obferuanda, deque dubia horum origine. De diuerfitate longitudinis vertebrarum, indeque pendentis longitudinis colli, et vnde fubiecta eiusmodi

modi huic illiue morbo prae reliquis obnoxia putanda ſint. De variante coſtarum numero (quorſum autem apophyſes transuerſae vertebrarum thoracis referendae non ſunt, quas facile mutilatas coſtas
p. 210. ſpurias mentiri adducto exemplo Cl. Auctor docet). De variante numero digitorum et phalangarum. De palato fiſſo. De gibberoſis, cauſſisque deformationis eorum in educatione quam maxime quaerendis; quare etiam fuſius de orthopaedia diſſerit Cl. Auctor, quod vero hic ſigillatim percenſere nobis a praefixo ſcopo nimis alienum videtur. Inde reditu ad oſſium laeſiones facto, primum de eo affectu diſputat, quem vulgo ſubluxationem ſpuriam (*wehe thun*) vocant. De laeſionibus externis oſſium, inprimis de difficultate iudicii ſuper lethalitate fra-
p. 269. cturae cranii ferendi. (Vir quidam dorſo ſecuris minoris vndecim ictus in caput accepit, ita vt tota calua diffracta eſſet; poſt aliquot demum horas mortuo ſimilis inuentus, tamen ſanitati reſtitutus eſt. Alius contra ictum in bregmate ſiniſtro vrcei fundo ſuſtinuit; ſymptomata leuiora viſa negligentioris curae cauſſa erant, donec poſt aliquot ſeptimanas ſubito mortuus concideret; ſectio monſtrabat leuem partis tactae laeſionem, ſed ſubiacentem tabulam interiorem, duram matrem et cerebrum ipſum ſatis notabili ambitu deſtructa, ſatis inſignem copiam puris in ventriculo ſiniſtro, ad fundum caluae ipſiusque medullae oblongatae initia progreſſam.

p. 275. Duo exempla oſſis petroſi diffracti, alterum a caſu ab alto, alterum ab ictu; hisque ſubiunctum tertium a globo plumbeo ex ſclopeto minore exploſa, qui in illud illiſus in latitudinem quidem depreſſus erat, ſimul tamen ipſum diffregerat). De exoſtoſibus caluae, iis quidem, quae nulli corruptioni humorum adſcribi poſſunt, quasque diſtinctionis

gratia

gratia Cl. Auctor hyperexoſtoſes vocat. De aliis
laeſionibus oſſium a cauſſis externis. Iuuenis a
motu violento curuatorio lateris dextri dolorem
acutiſſimum, ſed momentaneum tantum, ſentiebat;
poſt plures menſes oriebatur dolor in eodem loco
punctorius, nullis remediis cedens, tandem tumor
inflammatorius, qui ſuppurantibus adhibitis demum
ruptus multum puris boni fundebat, ſubſiſtente ta-
men dolore pungente in fundo vlceris, ex quo de-
mum exibat coſta infima ſpuria, fractura a capitulo
ſeparata: tunc remanente profunda cicatrice per-
fecte conualeſcebat aeger.

Obiter enarratur ſectio hominis triginta aliquot p. 284.
annorum ſubito in carcere, quo detentus fuerat,
mortui, cuius mortis cauſſa praecipua in polypo
ſiniſtri ventriculi cordis globoſo, magnitudine ca-
ſtaneae maioris, inueniebatur: ſpina vero dorſi,
quod propius huc ſpectat, mire detorta multis
etiam modis coſtas et muſculos dorſi mutauerat.
De laeſionibus coſtarum (iterum exemplum colle- p. 291.
cti intra ſaccum a pleura et pulmone enatum puris,
ab ictu in coſtas, hinc tamen non fractas, enatum,
qui ſolitis ſignis diagnoſticis ſe non prodebat. Ca-
ries coſtae ab ictu, ſenſim ſenſimque imminuta, p. 294.
licet poſt quinque annos, quum haec ſcriberet Cl.
Auctor, nondum prorſus ſublata). De cauſſis in-
ternis oſſa adficientibus: de aneuriſmate (exem-
plum inſigne in aorta deſcendente, corpora trium p. 299.
inferiorum vertebrarum thoracis carioſa reddente).
An muſculi conuulſi oſſa frangere queant? (du-
bium). De deprauatione humorum, quatenus cauſ-
ſae laeſionis oſſium exſiſtere poſſunt: inprimis de
miaſmate venereo et ſcrophuloſo, indeque produ-
ctis carie, exoſtoſibus cet. De fragilitate et friabili-
tate oſſium, forte ab acrimonia peculiari acidae in-
dolis deriuanda, eiusdemque cum materia arthritica

et

et calculoſa conuenientia. Huc etiam Cl. Auctor eam paralyſin artuum inferiorum refert, quam Cl. POTT deſcripſit, ita tamen, vt primam ſedem mali in ipſis corporibus vertebrarum inflatis et hinc medullam ſpinalem comprimentibus ponat.

De mollitie oſſium morboſa, et ſpeciatim de rhachitide: deſcriptio ſceleti viri rhachitici valde deformis. Exempla femorum incuruatorum in ranis
p. 397. et gallis: rhachitis plures pullos gallinaceos vna excluſos corripiens et lenta morte conſumens; capo ſanus viſus, carnis etiam edulis neque noxiae, integram cutem caeruleſcentem, oſſa vero omnia, duram matrem et interiorem tunicam ventriculi pigmento atro, quale choroideam oculi obducit, tectam offerebat; ſpina ſterni etiam, vt in pluribus gallis, paullum flexa. De curuatura pedum in canibus conſpicua: an in vertagis morbo ſit adſcribenda, dubium omnino videtur. Flexilitatis ab emollitione morboſa duo exempla fuſius enarrata: alterum feminae, in qua poſt aliquot partus felices oſſa
p. 406. peluis ſenſim ad ſe inuicem acceſſerunt, ita vt ſextus partus ſectione caeſarea perficiendus eſſet; alterum pueri, in quo tamen non obſcura indicia cauſſae rhachiticae ſectione detegebantur. Difficultates in determinandis variis acrimoniarum ſpeciebus, quibus oſſa deprauantur, obuiae. De fallaci ſigno phthiſeos ex ſplendente albedine dentium
p. 427. petito. Exemplum primae phalangae indicis in materiam ſebaceam conuerſae, absque cauſſa quadam praegreſſa, aliudque dentis molaris, corona aeque ac indicibus in ſubſtantiam carnoſam ſeu polypoſam mutati. De laeſionibus ligamentorum capſularium, ſiue a violentia externa, ſiue a collecta
p. 440. intus ſynouia: luxationes vehementiores, licet oſſibus integris, tamen ſi cutis et ligamenta capſularia lacerata fuerint capitaque oſſium de nudata, facile lethales

lethales reddi, nisi membrum protinus amputetur. De tumore ad vertebras lumborum ab hydrocephalo interno, in recens natis exorto. De exsiccatione ligamentorum capsularium indeque oriunda ancylosi, cuius vniuersalis duo exempla adducuntur. De ancylosi a nimia quiete. De contractura variisque eiusdem caussis. Denique historia singularis a Cl° SAILLANT nuperrime descripta *). p. 446.

Superest iam, vt, quod polliciti fuimus, ex sectione prima vnum atque alterum commemoremus, quod ipsi recensioni commode inserere non poteramus. Huc referimus relationem de infante mortuo in lucem edito, in quo manifesta putredinis signa aderant: capilli et vngues fere vt in fetu perfecto; femora et genua incuruata et coalita, abdomen planum, facies solitae magnitudinis, sed hydrocephalus enormis, ita, vt spatium a radice nasi vsque ad nucham 14, et a margine vnius auris vsque ad alteram 16 pollices aequaret; pondus totius infantis, de reliquo parui, erat octo librarum et viginti septem semiunciarum. Ex capite aperto primo lympha rubella, deinde humor albicans intermixto cerebro effluebat, nil nisi medulla oblongata et originibus neruorum relictis. Dura mater ad suturas cum pericranio coalita varios saccos formabat, in quibus ossa frontalia, bregmatis et occipitis libera iacebant, tantum inferiori margine cum suturis spuriis coniuncta. Ossa frontis et bregmatis iusto multo maiora: haec versus 4 pollices longa et lata: crassities, qualis in fetu septimestri solet esse. Mater per aliquot hebdomadas motum infantis non perceperat: caussam tamen externam mortis adducere nullam poterat. p. 54.

Ante

*) Mémoire historique sur la maladie singuliere de la veuve Mêlin, dite la femme aux ongles, a Paris 1781.

p. 77. Ante viginti et quod excurrit annos Germaniam lithophagus (a notiſſimo tamen Kolnichero *), vt videtur, diuerſus) peragrauit, qui ſe in deſerta inſula diutius commorari coactum lapidibus comeſtis vitam ſuſtentaſſe narrabat, aſſerebatque ſe ex conſuetudine iisdem adhuc veſci oportere; coram adſtantibus etiam fruſtum lateris dentibus comminuebat et deglutiebat. Dentes inſpiciens Cl. Auctor eosdem admodum breues, craſſos et ſuperius latos, arctiſſime ſibi appoſitos inuenit.

p. 130. Poſt ſeditionem in inſula quadam **) a ſeruis nigritis conflatam quidam ex iis damnati ſunt, vt duabus nauibus affixi harum motu ope remorum excitato diuellerentur (ſupplicii genus, ſi non atrocius, certe ei aequiparandum, quod *Damiens* iſte famoſiſſimus Lutetiae ſubiit!): quod autem effici non potuit, niſi prius ſpina dorſi ſecuri finderetur, partesque hae in medio diſcinderentur. Ita Cl. Auctor a teſte oculato relatum accepit.

p. 144. Mirabundus vidit Cl. Auctor hominem cantando praecellentem, qui eodem momento, quo cyathum vini bibebat, modulabatur egregie, ſonos tamen tantum absque verbis proferens.

p. 151. Peculiarem conditionem inuenit in femina prouectioris aetatis, nempe ſpatium molle inter os bregmatis et occipitis, longitudine dimidii pollicis, latitudine ad minimum trium linearum; hoc tamen non dolebat, ſed ſedes doloris erat in fronte; fiſſuram iſtam, vt referebat, iam a iuuentute ſenſerat.

p. 173. Puella iam quatuordecim annorum, de reliquo bene conformata et ſana, ſecundo aetatis anno ad vtrumque colli latus tumore in ſuppurationem abeunte laborabat, cum qua ſimul ex auribus pus et cum

*) Vid. VOGEL diſſ. de polyphago et lithophago Ilfeldae nuper mortuo et diſſecto Gott. 1772. 4.

**) Forte *Berbice?*

cum illo officula auditus exibant: paullo poſt variolae vtriusque oculi vſu eam priuabant. Sic ergo ſurda et coeca absque vllis, quales ab anima rationali poſtulantur, notionibus viuit: affectus, potiſſimum gaudium, obtuſo quodam clamore prodit. Reliqui ſenſus auctiores ſunt: perſonas notas et ignotas olfactu diſtinguit, reliqua obiecta, inprimis monetam, cuius amantiſſima, tactu. Quae ad quotidianum vitae vſum pertinent, affert et rurſus ſecum aufert. Sibi ſoli relicta tamen incedere didicit. Operae pretium fore addit Cl. Auctor obſeruare, quantum anima in hoc corpore ſucceſſu annorum ad humanam naturam ſit acceſſura, potiſſimum quod moralitatem actionum attinet.

X.

ANDREAE BONN, *Anatomes et chirurgiae in illuſtri Athenaeo Profeſſoris,* Deſcriptio Theſauri Oſſium morboſorum Houiani. Adnexa eſt diſſertatio de callo, Amſtelaedami, 1783. 4. 200 pagg.

Collegerat IACOBUS HOVIUS, Medicus Amſtelaedamenſis celeberrimus, praeter alia praeparata anatomico-pathologica inprimis oſſa morboſa, eaque anno 1772 collegio chirurgorum dono tradiderat. Cuius ſupellectilis pretioſae curam in ſe ſuſcepit Cl. Auctor, tanquam Athenaei Profeſſor, ipſamque vna cum aliis medicis et chirurgis vrbis Batauorum celeberrimae variis ſpeciminibus locupletauit, praeterea in ordinem magis adaequatum digeſſit, deſcripſit quodlibet ſpecimen, animaduerſionibus illuſtrauit et ita huius theſauri vtiliſſimum exhibuit catalogum. Sic etiam rariora praeparata delineare atque aeri inſculpere curauit, mox harum iconum cum deſcriptione faſciculum editurus.

Primum caput de ſpinae morbis habet. Sed liceat modo hic rariorum quorundam ſpeciminum mentionem iniicere.

p. 11. Vertebrae dorſi ſex ſuperiores, cum duabus colli inferioribus. Corpus vertebrae colli ſecundae corpori vertebrae dorſi ſeptimae inſidet. Corpora vertebrarum mediarum deperdita. Arcus concreti. Hinc octo ſpinae dehiſcentes, in orbis ſpeciem reflexae, gibber efficiunt. Proceſſus obliqui per callum coaliti.

p. 12. Os ſacrum cum quatuor vertebris lumborum inferioribus hominis adulti. Corpora vertebrarum duo media carie conſumta fuere. Corpus vertebrae quartae corpori ſuperiori oſſis ſacri innititur et per callum accreuit.

p. 13. Spina bifida pueri decem annos nati. — Puer a natiuitate tumorem ex ſpina bifida ortum in lumbis geſtabat et poſt infauſtum lapſum protinus obiit.

p. 18. Inter *articulorum morbos* refert de luxatione capitis femoris, quod ſub muſculum tenſorem vaginae femoris eiusque vicinum gluteum medium verſus conuexam oſſis ilii partem adſcenderat; muſculi glutei capſam articularem carneam formabant, dorſo ilii increuit ſinus oſſeus ſpeciem acetabuli referens, qui caput ipſum recipiebat.

p. 19. Mulieris claudicantis os coxae ſiniſtrum cum femore: Femur capite et collo orbatum propius ad ilium accedit; ilium minus ſinuatum, iſchium incuruum; crura oſſis pubis longiora; acetabulum fere deletum.

Oſſa peluis atque femora mulieris adultae, vtroque pede claudicantis. Oſſa compoſita aliquam peluis obliquitatem exhibent.

Sic et multa alia ſpecimina coxarum et oſſium femoris deſcribit, quae claudicationis cauſas diuerſas indicant.

Genu

Genu vtrumque hominis adulti. Paralysi musculorum cruris extensorum et contractione flexorum crura flexa atque distorta. p. 29.

Plura refert exempla tumorum et cariei articulorum. Tumet atque dolet ancillae cuiusdam genu post grauem contusionem. Aperitur tumor per se atque effundit ingentem corrupti sanguinis copiam. Obiit atque extrema et tibiae et femoris cariosa reperta sunt. p. 34.

Genu tumidum atque dolens post mortem apertum, lentum spissumque humorem effudit; ligamenta turgida, ossa cartilagine denudata, carie erosa. p. 35.

Pars humeri inferior amputata. Humor spissus capsam, quae cubiti articulum continet, repleuerat. Cartilagines erosae, deperditae; tria ossa, quae in cubito coëunt, dissoluta, atque spinis obsessa. p. 36.

Mox *de anchylosibus*. Ossa ilium parte posteriori sacro coalita. Ossa pubis interuallo disiuncta maiori. Ossa pubis ancylosi concreta ex equo. p. 41. p. 48.

Morbi ossium ab iniuria externa. Quatuor cranii fissurae, vna in ora superiore orbitae sinistrae, altera prope commissuram ossis frontis cum iugali, tertia sub musculo temporali, quarta in parte orbitali ossis maxillaris versus tertium dentem molarem procedens. Aperto cranio lamina orbitalis ossis frontis sinistri pluribus fissuris diffissa, quarum vna totum os cribriforme diuisit, laminamque dextram orbitalem, vbi retroflexa fissura processum lateralem ossis multiformis disiunxit; altera partem petrosam ossis temporum eiusdem lateris findebat. Cochlea hinc per medium fissa surditatem induxerat. p. 52.

Os humeri fractum, quod non conferbuit, sed fragmenta tanquam articulo composita, mobilia sunt. p. 59.

p. 60. Humerus finifter medius fractus et ferruminatus. Os inferius offi fuperiori fiffo quafi infertum. Simile exemplum refert no. CLXXXIV.

p. 63. Femur finiftrum medium fractum, ferruminatum, neque breuius factum. Fractura transuerfa.

p. 66. Hiftoria claudi et fimul herniofi hominis, quae no. CCIV. legitur, lectu digniffima breui defcriptione comprehendi vix potuit, quapropter ad ipfam legendam lectores noftros inuitamus.

p. 71. Femur dextrum in decem vel plures partes confractum. Mufculis contufione laceratis, integumenta tamen illaefa inueniebantur. Fragmenta, licet fingula parum fuis fedibus mota fint, ita conferbuerunt, vt vnum os efficiant, vix breuius.

p. 74. Tibia finiftra media longitudine fracta. Os inferius elatum et infigniter fiffum. Fiffura a fractura incipiens, obliquo ductu procedit et in malleolum internum finitur. Praeter hanc et aliae fiffurae breviores iuxta partem fractam vifuntur.

p. 80. Patellae fracturae.

Morbi offium fpontanei et a caufa interna.

p. 97. Peluis ofteofteatoma et totius fceleti immutata natura. Reliqua enim offa vel incuruata vel tumida

p. 106. erant. Sternum cariofum ex polypofo concremento.

p. 113. Cofta tota cariofa ex aneurismate. Portio offis maxillaris, quae ad nafum et praefepiola pertinet. Putridum vlcus, quod nomam appellare folent, non folum partes molles, verum quoque et offa vitiaverat. Notantur praeter hoc adhuc alia exempla fimilia.

Modus, quo natura os corruptum ab integro refoluit.

p. 117. Pars offium verticis atque offis frontis longe maxima, vitiata, feparata. Os verticis finiftrum latitudinis poll. rhenol. quatuor. Os verticis dextrum cum feparata parte offis frontis longitudinis pollicum rhenolandicorum nouem.

Offis

Offis femoris truncati orbiculus extremus, emortuus, fuccrefcente carne callofa exclufus. Amputatio facta eft menfe Augufto 1781; feparatio menfe Decembri 1782. p. 125.

Morbi congeniti. Varia.

Embryo humanus, quadrimeftris. Femora concreta. Genua atque crura dehifcunt. Pedes media membrana cohaerent. p. 127.

Femur longitudinis XXII. pollicum cum dimidia. p. 134.

Mulieris iunioris fceletus proceritate et craffitudine offium fpectabilis. Cel. BONN offa omnia feorfim dimenfus eft.

Calculus piriformis; veficae modice inflatae refpondens pond. vnc. XVI. dr. i. — Aeger conualuit annos natus XLV. p. 142.

Huic enumerationi fubnexa eft difputatio de callo, quam inprimis fpeciminibus ex collectione Houiana illuftrat Ill. Editor. p. 149.

Callum neque cum glutine folubili comparat, neque veram cartilagineam naturam habere animaduertit; fed potius apparet callus in homine viuo, ficuti turgida, fenfilis, atque fubrubra caro tenerrimis papillis inftructa, quae pure albido obducuntur et rudius contrectatae fanguinem fundunt. Fit etiam fungofa et excrefcit haec caro aliquando vulneribus et vlceribus offium, et refecta, breui refurgit. Callus quoque in fubftantiam denfam, flexibilem atque corio fimilem conuertitur. Valde dubitat, callum cartilagini organicae fimilem naturam vnquam habere. Circa articulorum tumores fere cartilaginea fubftantia interdum obferuatur. Aliquando callus iacturam fubftantiae non, aut non in totum inftaurat: tunc in offe cicatrix concaua remanet. Offa nafi, fpongiofa, vomer, palatina at- p. 151. p. 157. p. 159. p. 164. p. 172. p. 173.

que alveoli dentium exesi nunquam renascuntur.

p. 175. Aliis autem ossibus nimius superincrescit callus.

p. 177. Post luxationes ossium noui sinus articulares ex callo formantur. Qua ratione hoc fiat, explicat. Egregie et valde sollicite super hac re verba fecit, et quam maxime ea propter hortamur lectores nostros, velint haec curatius in libro ipso perlegere.

p. 190. Denique explicat ossificatione naturali ipsa et aliarum partium C. H. induratione praeternaturali calli genesin. In vniuersum autem concludit, *naturam calli imperfecti membranaceam esse, nascentem carnem repraesentare, dein corium referre, in veram cartilaginem non degenerare; verum, vbi induretur, naturam membranaceam cum ossea commutare, dum os corio succedit: callum perfectum organicum partem ossis fieri; aliquando etiam morbosi ossis instar totum solidum esse, vel morbo remollescere atque carie dissolui.*

XI.

D. AUGUST CHRISTIAN REUSS, *Reuerendissimi ac celsissimi Principis Episcopi Spirensis a consiliis intimis et Archiater, Soc. Med. Haun. Soc. Reg. Med. Edinburg. Sodalis et Socius honorarius,* Nouae Quaedam Obseruationes circa structuram vasorum in placenta humana et peculiarem huius cum vtero nexum. Cum tabula aenea. Tubingae, 1784. 4. 64 plagg.

Difficilem illam de nexu foetus cum matre quaestionem duabus inprimis sententiis explicare annituntur eiusdem indagatores, affirmantes alii, canales continuos inter placentam et vterum reperiri, obseruantes alii, sanguinem resorberi ex sinubus vteri et vice versa etiam ex placentae sulcis. Prioris sententiae defensores mox immediatas anastomoses,

ſtomoſes, mox mediatas vaſorum arterioſorum vteri, nimirum cum venoſis placentae per intraſuſceptionem arguunt. Iſti, qui immediatum ſtatuunt nexum, prouocant ad haemorrhagiam vteri, cum extinguerentur matres, ad iniectiones, per quas materia ex vtero materno propellebatur per placentam in vaſa foetus et ex vaſis prolis in vaſa matris; quarum exempla notat HALLERUS plura, quales iniectiones mercurio W. COWPER, I. DRAKE, RAIM. VIEUSSENS, VERHEYEN, aëre TURNER, coloratis liquoribus NOORTWYCK, HUMMEL, DE GRAAF et alii perfecerunt, quorſum celebratiſſima MECKELII Patris enchireſis inprimis referenda: ad firmam quandoque et tunc difficulter ſoluendam placentae cum vteri pariete interiori connexionem, ad ſteriles foeminas, quae nondum fluxum menſtruum paſſae ſunt, et quibus vel fixo a natura tempore ceſſauit, vel morbo fuit obſtructus, ad menſium in grauidis ſuetam ſuppreſſionem; ad placentam, quae in vtero materno per longum tempus absque putredine remanſit; ad foetus denique corde deſtitutos, qui tamen incrementum aſſecuti ſunt. p. 6.

Quae argumenta et alia Auctor examinans, maxima ex parte refutat, ſicuti et alias rationes addit, quibus idem conſequitur. Iniectionibus enim, quas p. 26. ſupra notauimus, propriis et aliorum teſtimoniis et experimentis in dubium vocatis, contendit, lumina vaſorum in placenta, quae vterum reſpiciunt, adeo exigua eſſe, vt nec ſubtiliſſimum liquorem admittant, orificia vaſorum vteri e contrario inſigni inſtructa eſſe diametro; excluſo poſt partum foetu, non ligato funiculo vmbilicali et illaeſa tota placenta, per aliquod adhuc temporis ſpatium arterias in funiculo et placenta pulſare, nec tamen ſanguinem fundere; pulſationes arteriarum in funiculo vmbilicali non reſpondere pulſationibus arteria-

rum matris; matre iam mortua arteriarum vmbili-
calium pulſum adhuc continuare; animali grauido
radice rubiae tinctorum nutrito, foetus oſſa rubro
colore non tingi; ſanguinem embryonis et matris
p. 29. a ſe inuicem eſſe diſcrepantem. Simili ſtudio et
eorum ſententiam examini ſubiicit, qui mediatas
anaſtomoſes defendunt.
p. 32. Mox ad alteram ſententiam, quae reſorptionem
ſtatuit, progreditur et in ſecunda ſectione vaſorum
p. 35. placentae ſtructuram disquirit. Et primum bruto-
rum cotyledones diuidit in vterinam et foetalem
partem, quae compreſſae liquorem albeſcentem
fundunt, qui non lacteus eſt, aſt potius ad amnii
p. 36. liquoris indolem accedit. Similem liquorem albi-
cantem ex compluribus hominum placentis recen-
tibus tertio vel quarto grauiditatis menſe abortu
p. 39. excluſis exprimere potuit. Quandoque plures foe-
tus vnam communem habent placentam; figura
placentae interdum oualis, rarius triangularis vel
rhomboidea atque irregularis formae, craſſities peri-
pheriae placentae et iuxta funiculi vmbilicalis in-
ſertionem plerumque $\frac{1}{4}$ maior, quam in reliqua pla-
centae ſubſtantia, aequans a $\frac{2}{8}$ ad $\frac{5}{8}$ pollicis rhena-
ni a tertio ad quintum menſem grauiditatis vsque;
verſus partum autem decreſcit ipſa ad lineas 12—
15 immo amplius. Diameter placentae aequat 7
vel 8 vel 12 pollices; pondus in maturo partu edi-
tis placentis vnius librae ad viginti vncias; interdum
p. 42. modo decem vnciarum. Diſpeſcitur quoque com-
mode placenta humana in partem foetalem et vteri-
p. 44. nam, ſicuti variis illuſtrat exemplis. Porro in vaſis
et arterioſis et venoſis et in placentis hydatideis
maturo partu excluſis atque vel tenui iniecto liqui-
do repletis vel vacuis, ſicuti et in placentis abortiui
partus valuulas conſpexit, easque in vaſis venoſis
verſus partem vterinam, in arterioſis autem verſus
foetalem

foetalem inclinaſſe auctor eſt. Et ſine dubio haec obſeruatio ad praecipuas pertinet, quae in hocce tractatu proponuntur. Quas valuulas et cotyledonis humanae fabricam etiam iconibus illuſtrauit.

His igitur obſeruationibus edoctus contendit, p. 56. maternum ſanguinem ex arteriis vteri procurrere in vaſa cotyledonis, ibique deponi in ſinus cotyledonis parenchymatoſos, in quos hiant oſtiola vaſculorum minimorum ex parte vterina placentae, ſanguinemque vehi ope valuularum ſemilunarium per vaſcula partis foetalis ad ramos maiores venae vmbilicalis et venas foetus ipſius: ſimili vero ratione ſanguinem foetalem ex arteriarum vmbilicalium ramis in parte foetali placentae deduci ad ſimiles valuulas et ad vaſcula vterinae partis placentae, vbi deponitur ſanguis in cotyledonis ſinus, ex quibus per vaſa vteri venoſa iterum reſorbetur in matrem.

XII.

Succincta deſcriptio oſſium et muſculorum corporis humani, ac horum praecipue, qui in ſuperficie corporis ſunt obuii, methodo idoneâ tabellari concinnata a CHRISTIANO THEOPHILO HOFMANN *Med. D. Anat. et Chir. P. P. O. in Vniuerſitate Altorfina et ibid. Poliatro, Academiae Imperial. Nat. Curioſ. et Electoral. Mogunt. Scientiar. Collega*, cum XIX. Tabb. aeneis. Norimbergae, 1783. Fol. 50 pagg.

Eſt proprie noua editio libri, qui inſcribitur:

Kurzer Begriff der Anatomie, worinnen hauptſächlich die nöthigſten Stücke der Oſteologie und Myologie in XIX Kupfer-Tabellen enthalten, welche zugleich die Gebeine des menſchlichen Körpers, wie ſolche

ſolche unter denen Mäuſslein in ihrem natürlichen Lager ſich befinden, vorſtellen — nebſt einer Vorrede Herrn D. CHRISTOPH IACOB TREU, *herausgegeben von Io. Adam Delſenbach. Nürnberg,* 1733. *Fol.*

Curauit igitur Cl. HOFMANN iconum emendationem et correctionem, ipſasque noua et ſuccincta deſcriptione germanica et latina illuſtrauit. Nec poſſumus, nec volumus talius libri vtilitatem in dubium vocare, quamuis hunc laborem, quum plures ſimiles explicationes recentiorum, MÜLLERI, MAYERI et aliorum accurato et ſolerti calamo exaratae proſtent, minus neceſſarium iudicare debemus.

Monendum praeterea eſt, hancce deſcriptionem non ſolum in chirurgorum, verum quoque et pictorum et ſculptorum vſum editam eſſe.

XIII.

D. FRIEDRICH LEBEGOTT PITSCHELS, *Churfürſtl. Sächſ. General Stabs- und Garniſon-Medici, auch Lehrers der Anatomie, des Churfürſtl. Sanitäts-Collegii und Collegii Medico-Chirurgici Mitglieds und der Leipziger und Ienaiſchen deutſchen Geſellſchaften Ehrenmitglieds, Anatomiſche und Chirurgiſche Anmerkungen, welchen eine kurze Nachricht von dem Collegio Medico-Chirurgico zu Dresden voran geſchickt wird, nebſt fünf Kupferplatten. Dresden,* 1784. 8. 77 *pagg.*

i. e.

Analecta anatomica et chirurgica auct. F. L. PITSCHEL.

Praemiſſa

Praemiſſa breui hiſtoria ortus et progreſſus collegii medico-chirurgici Dresdenſis, de ſequentibus agit.

De poris biliariis, qui bilem ex hepate ad felleam veſiculam deducunt. In plus, quam quinquaginta cadaueribus ipſos conſpexit. Liquor in ipſis contentus obſcure flauus erat et ſapore bilem prodebat. p. 31.

De ortu pleurae et peritonaei. Non ex matre dura, ſed ex vagina medullae ſpinalis, cuius fibrae per corporum vertebrarum foramina transgrediuntur, deriuat harum membranarum originem. p. 38.

De apophyſibus alaribus oſſis ethmoidei. Iam a BOEHMERO, WALTERO, BERTINO et MAYERO breuiter commemorata, accuratius deſcripſit oſſicula Bertiniana. Suffulciunt os ethmoideum, inprimis in inciſura ethmoidea oſſis frontis. p. 48.

De petrefacto bouis cerebro. Repertum nimirum eſt in cranio alias ſani bouis cerebrum maxima ex parte petrefactum. SIMSONUS et DUVERNEY iunior ſimilia exempla enarrarunt. p. 55.

De extenſione et contraextenſione in reponendo humero luxato. Scapulam et clauiculam firmare inprimis ſuadet, et annulum aliquem ex bractea ferri, per quem humerus luxatus figatur, proponit. p. 66.

XIV.

SAMUEL THOMAS SOEMMERRING, *der Medicin und Chirurgie Dr. Churfürſtl. Mainz. Hofgerichtsrath und öffentlicher ordentlicher Lehrer der Arzneykunde auf der Univerſität Mainz, der Hochfürſtl. Geſellſchaft der Alterthümer zu Heſſencaſſel, der mediciniſchen Geſellſchaften zu London und Edinburg Ehrenmitglied, der Königl. Societät der Wiſſenſchaften zu Göttingen Correſpondent,*

dent, über die körperliche Verschiedenheit des Mohren vom Europäer. Mainz, 1784. 8. 32 *Seiten.*

i. e.

De varietate fabricae corporis inter Aethiopem et Europaeum, auct. SAM. THOMA SOEMMERRING.

Instituit Cl. Auctor in cadaueribus quatuor Aethiopum sectiones, quae ipsum sequentia do-
p. 7. cuerunt. Maxilla inferior prolis Aethiopis paucorum tantum mensium simili ratione, sicuti in adultis, prominebat, atque hinc inferior nasi pars latior et nares ampliores apparebant. Colli posterior pars in Aethiope plana, neque adeo excauata, quemadmodum in Europaeo est, eiusdemque oculi cilia crispa, copiosiora, confertim posita, picei coloris sunt; auris
p. 14. solito rotundior. Introitus in narium cauum multo spatiosior in Aethiope, ossa spongiosa subtiliora
p. 16. quasi vesicularia. Cranii cauum pro maiori facie minus spatiosum est, palatum osseum magis latum et hirtum, quam in Europaeo.

p. 18. Mox de cerebro et Aethiopum in specie et eiusdem pondere in vniuersum quaedam profert. Cinerea substantia cerebri Aethiopis vel eiusdem, prouti in Europaeo, est coloris, vel quoque dilucidior. Ex cerebri hominis et variorum animalium ad neruos eorundem comparatione cognouit, *hominem maximo cerebro praeditum, minimis atque subtilissimis neruis instructum esse, et modo ratione neruorum ad cerebrum*
p. 25. *habita, dici posse, homini maximum esse cerebrum.* In glandula pineali et Aethiopum et adultorum Europaeorum semper lapillos inuenit, quapropter pro maniae
p. 26. causa istos habere ipsi incongruum videtur. In Aethiope vix non semper ossa sesamoidea, in Europaeis
p. 28. rarius inuenit. Reticulare Malpighii corpus vere irregulare

irregulare formabat rete. Tandem morbos commemorat Aethiopum, ex quibus mortui erant, animaduertens, ex climatis atque victus mutatione propemodum in omnibus alius regionis hominibus et etiam in brutis non indigenis praeternaturalem obseruari ossium naturam.

XV.

An Inquiry into the nature and cause of that Swelling in one or both of the Lower extremities, which sometimes happens to Lying-in Women. Together with an Examination into the Propriety of Drawing the Breasts of those who do and also of those, who do not give Suck, by CHARLES WHITE, *Esq. F. R. S. Member of the Corporation of Surgeons in London; Surgeon to the Infirmary and Lunatic Hospital and Vice-President of the Literary and Philosophical Society of Manchester: Honorary Member of the Royal Medical-Society; of the Physico-Chirurgical Society; and of the Society for the Encouragement of the Study of Natural History of Edinburgh, and Correspondent Member of the Royal Society of the Antiquaries of Scotland.* Warrington, 1784. pagg. 87. w. f.

i. e.

De natura et causis tumorum in extremitatibus puerperis contingentium et de lactatione, auct. CAROLO WHITE.

Sicuti multi alii puerperarum morbi, sic et inferiorum tumores extremitatum, potius a suppressione lochiorum et lacte oberrante, quam a quacunque

cunque alia caufa, fcriptores inprimis Galli deriuarunt, qui et morbi naturam et eiusdem medelam ignorarunt.

p. 7. Symptomata huius morbi inprimis fequentia funt: duodecimo vel decimo quinto die poft puerperium dolor in inguine vnius lateris cum febre fuboritur, et paulo poft tenfio et intumefcentia labiorum pudendi et extremitatis inferioris totius, ita vt volumine talis extremitas alteram bis fuperet, ipfa extremitas caeterum calore, nec tamen externa inflammatione, afficitur. Dolor fecundum totum pedem procurrit. Tumor durior calidior eft ifti anafarcae, nec diminuitur fitu horizontali, ficuti in anafarca, planus, fplendens et pallidus apparet; glandulae conglobatae prope inguina durae et nodofae confpiciuntur. Febris interdum duabus vel tribus feptimanis abfoluitur, interdum autem fex vel octo hebdomadum fpatio, hecticae fymptomata induens demum finitur. Afficit hic morbus puerperas diuerfae naturae et temperamenti, fanas et aegrotantes, robuftiores, debiliores, adultiores, iuniores e. f. p. ficuti et in quocunque tempore anni obuenit.

p. 12. Quae variis morbi hiftoriis et exemplis illuftrat, quorum quatuordecim cafus hic referuntur. Plerumque in eo latere obferuatur tumor, in quo foetus exclufus eft. Obferuationes aliorum idem demonftrant.

p. 37. Neque cum malo ifchiadico vel rheumatifmo, neque cum anafarca vel eryfipelate conuenit hic morbus, nec ab abfceffu in ilio vel in fafcia lata fuboritur. Neque a lochiorum defectu, neque lacte oberrante, vel quacunque alia metaftafi gignitur; nec morbus eft venarum, arteriarum vel totius fyftematis lymphatici.

p. 41. Quapropter animaduertit, caufam proximam huius morbi effe lymphae obftructionem et accumulationem

mulationem in inferiori extremitate prope ligamentum *Poupartii.* In quem finem vaſa lymphatica et ſuperficialia et profundiora, eorumque progreſſum et glandulas conglobatas diſtincte deſcribit.

Inter remotas cauſas commemorat compreſſionem a capite infantis durante puerperio, rupturam ligamenti Poupartii vel peritonei, vaſa lymphatica dilacerata e. ſ. p. vna cum vaſorum lymphaticorum ipſorumque debilitate. p. 48.

Medelam quod attinet, ab initio morbi ſuadet methodum antiphlogiſticam, eccoprotica, clysmata, interne opiata, externe fomentationes anodynas. Saepe veſicatoria ad extremitatis regionem ſuperiorem applicata profuerunt. Praeterea oleoſas inunctiones, balnea et faſciam commendat. p. 58.

Quibus quaedam ſubiunxit de mammarum ſuctione puerperarum, quae lac proli praebent, et earum, quae hoc nutrimentum ipſis denegant. His ſuadet, velint lactis excretionem ex mammis naturae derelinquere, neque aliis auxiliis ad ſuctionem aptis vti, potius lenioribus laxantibus et frigida diaeta ſibi conſulere. Aliter vero iudicat de iſtis puerperis, quae infantem lactant, in quibus nimirum ſuctio interdum adminiſtranda eſt. p. 66.

Priorem commentationem denique iconibus Hewſonianis lymphaticarum extremitatum inferiorum illuſtrare annititur.

XVI.

IOHANN GOTTLOB BERNSTEINS, *Herzogl. Sächſ. Berg- und Amts - Wundarztes neues chirurgiſches Lexicon oder Wörterbuch der Wundarztneykunſt neuerer Zeiten. Erſter Theil,* 1783. 524 *Seiten. Zweyter Theil,* 1784. 523 *Seiten. Gotha,* 8.

 i. e.

i. e.

Nouum lexicon chirurgicum, auct. IO. GOTTLOB. BERNSTEIN, Tom. I et II.

Intereſt modo hic indicaſſe, Cl. Auctorem in componendo hoc libro laudabilem poſuiſſe operam, dum non ſolum recentiorum ſcriptorum optimas obſeruationes et dogmata concinne propoſuit, verum quoque inſtrumenta quaeuis vtilia, curandi vias, faſciarum apparatum deſcripſit. Multum quidem abeſt, quin hocce lexicon omni ex parte completum nec vlla additione indigere iudicaremus, tamen ſi auctoris conſilium et fructum, quem inde iuniores inprimis chirurgi capere poſſunt, perpendimus, non poſſumus non ipſum quam maxime commendare. Adiunctus eſt huic lexico index germanicus, miramur Auctori haud placuiſſe adiungere etiam alium graecum, alium proſodicum, qui inprimis chirurgis non adeo linguae eruditorum callentibus perutilis fuiſſet. Fortaſſe etiam, quaedam inſtrumenta vel encheireſes iconibus illuſtrauiſſe, non plane a re alienum fuiſſet.

XVII.

Iournal de médecine, chirurgie, pharmacie etc. T. LVII. à Paris, 1782. 8. p. 576. et T. LVIII. ib. eod. p. 576.

i. e.

Diarium ad medicinam, chirurgiam et pharmaciam pertinens etc. T. LVII. et LVIII.

T. LVII. *Menſis Ianuarius.*

p. 3. 1) TISSOT *Tractatus de neruis et eorum morbis.*

p. 14. 2) *Epiſtola* BACHERI *ad* BOUVART concernit hydropem

hydropem eiusque curam, multaque lectu digna insunt.

Mensis Februarius.

1) *Altera epistola* BACHERI *ad* BOUVARTUM. p. 97.

2) AMILHON *obseruatio de tumore scirrhoso pylori.* Mortuo aegro ille tumor, quem antea iam cognitum fuisse commemorat A., cadauere aperto plenius innotuit; cui alia obseruatio eiusdem argumenti adiecta est, et processus verbalis de aperto cadauere. p. 137. p. 147.

3) WILLEMET *de rosa niuali Sibirica siue Rhododendro.* Descriptione accurata suppeditata, additis variis nominibus, vires medicas huius plantae commendat aduersus morbos venereos ac rheumatismos. p. 151.

Mensis Martius.

1) DE BOISSIEU *disquisitio de methodis refrigerandi et calefaciendi,* conscripta, quum Academia scientiarum, artium et bonarum litterarum Diuionensis praemium proposuisset anno 1770, cui adiecta est dissertatio GODARTI eiusdem argumenti, cui secundum praemium est decretum. p. 193.

2) BAUMES *epistola ad auctores huius diarii,* ad litteras a GARNIERO ad ipsum datas pertinens. p. 224.

3) SOBAUX *obseruatio de febre putrida coniuncta cum arthritide vaga.* Conuulsiones, distorsiones oculorum et oris, oculi scintillantes, coniunctiua parumper inflammata, linguae siccitas, respiratio magna, pulsus eleuatus, ardor, sudor, euacuatio bilis suppressae periculi magnitudinem declarabant. His symptomatibus grauibus ita suam operam impendit Noster, vt, obseruando per singulos dies morbi decursum, idoneis remediis aptoque regimine ipsi occurreret. p. 228.

p. 256. 4) *Epiſtola Fratris* BERNARDI *de remedio ad cancrum faciei.* En hic formulam; cinnabaris factitiae drachmas duas, cineris de ſolearum corio veteri combuſto grana octo, ſanguinis draconis grana duodecim, arſenici albi grana quadraginta. His omnibus ſimul ſumtis et in tenuiſſimum pulverem redactis, aeger lactis regimine et purgatione ante et poſt vſum eſt tractandus, ipſe vero puluis in vas quoddam aut vitrum immittitur, et paucis cum aquae guttis agitatur, atque penicillo e crinibus confecto et pauliſper humectato ita verſatur, ne arſenicum praecipitetur, et dein haec maſſa vlceri cum penicillo illinitur.

p. 263. 5) *Quaeſtio phyſiologica, num electricitas celeritatem pulſus augeat?*

Menſis Aprilis.

p. 288. 1) *Continuatio disquiſitionis* DE BOISSIEV *de methodis refrigerandi et calefaciendi.*

p. 303. 2) *Obſeruatio de paracenteſi in duobus pectoris lateribus facta auctore* LURDE. Sequutus eſt optimos auctores, qui in periculoſiſſimis ac deſperatis morbis etiam ad remedia grauia et ancipitia confugiunt.

p. 320. 3) BAUMES *epiſtola ad* SAILLANT *de inſultibus epilepticis.*

p. 331. 4) *Reſponſio* LAUVERIAT *ad obſeruationes et disquiſitiones* PALIGNI *de abuſu venae ſectionis tempore grauiditatis inprimis praecauendorum abortuum cauſa.*

Menſis Maius.

p. 385. 1) FOURCROY *lectiones elementares hiſtoriae naturalis et chymiae.* Traditur hic methodus, qua vsque ad hunc diem chymicas notitias conſequi poſſumus, et doctrina STAHLII cum modernorum comparatur, hunc in finem, vt has duas ſcientias perfecte tractare poſſimus.

2) *Con-*

2) *Continuatio et finis obſeruationis* LURDE *de paracenteſi.* p. 408.

3) BAUMES *de effectibus mercurii ſublimati corroſiui in morbis lymphae.* p. 423.

4) *Expoſitio ſuccincta de ſtatu Iohannae Pouble, auctore* GRATELOUP. Laborabat illa paralyſi cum febre, quae ope balneorum ſublata eſt. p. 431.

5) VANDORPE *obſeruatio de hernia incarcerata,* operatione peracta iniectiones de fumo Tabaci factae, purgationes exhibitae, atque China in vſum eſt vocata. p. 434.

Menſis Iunius.

1) *Hiſtoria ſocietatis regiae medicae anni* 1776 *cum disquiſitionibus medicis et phyſicis eiusdem anni.* p. 481.

2) *Reſponſio* SAILLANT *ad* BAUMES *transmiſſa.* p. 504.

3) BAUMES *animaduerſiones de vſu Ipecacuanhae, et de effectibus Simaroubae in dyſenteria.* Ipecacuanham non prodeſſe docet, quum ſincerus cruor per dyſenteriam excernitur, neque quum aluinus fluxus mere mucoſus eſt citra ſanguinem, quicunque demum ſit inteſtinorum dolor, irritatio, deſidendi difficultas, ardor et frequentia. Duabus praeterea Simaroubae effectus firmat obſeruationibus, atque vires eius verbis IUSSIEU commendat. p. 507.

4) BAUMES *animaduerſiones practicae de morbo nigro.* Natura et ſymptomatibus huius morbi ſufficienter expoſitis, cauſas motuum extremorum collocat in congeſtionibus viſcerum et vaſorum infimi ventris, in ſtaſi bilis, ſanguinisque in vena portae. Medendi autem ratio conſiſtit in eo, vt ſanguis corruptus euacuetur, vt deſtructioni ſepticae humorum reſiſtatur, vt organorum reſtituatur tonus, et ſanguini iterum concilietur fluiditas. Qua quidem in re quam maxime laudat VARNIERII modum procedendi. p. 517.

p. 527. 5) REGNAULT *de constitutione epidemica quadam.*

p. 544. 6) *Epistola Abbatis* SANS *ad* BACHERUM *de paralysi.*

T. LVIII. *Mensis Iulius.*

p. 3. 1) *Historiae et commentationum societatis regiae medicae primum volumen* recensetur hoc et sequentibus mensibus.

p. 22. 2) DUBOIX *commentatio de electricitate.* Prima parte traditur, qua ratione machinae electricae perfectiores sint reddendae, electio et qualitas vitrorum vsibus electricis inseruientium, electio isolorum.

p. 42. 3) BAILHERON *de fluxu catarrhali vesicae duae obseruationes.* Vir sexagenarius hoc morbo correptus vsu apozematis ex borragine, buglosso, cichoreo, hedera terrestri, syrupo tussilaginis et emollienti clysmate, syrupo limoniorum, oleo amygdalarum dulcium, syrupo papaueris, aqua cardui benedicti et florum aurantiorum, et quinque granis pulueris temperantis Stahlii in emulsionem redactis, ad priorem sanitatem rediit. Virgini eodem morbo laboranti praescripsit lenia saponacea, nitrosa medicamenta, venaesectionem, clysmata mucilaginosa, olea, praeprimis amygdalarum dulcium in magna dosi, balnea, serum lactis, ius gallinarum etc.

p. 48. 4) SUMEIRE *obseruatio de morbo regio solo vsu aquae frigidae persanato.*

5) ELOY *obseruatio de luxatione brachii.* Duae venaesectiones, lintea impraegnata vino herbis aromaticis et foliis saluiae saturato, sedarunt dolores et luxata sustulerunt penitus.

Mensis Augustus.

2) *Continuatio et finis commentationis* DUBOIX *de electricitate Pars II.* concernit electricitatem medicam, agitque de virtute emmenagoga electricitatis, in anchylosi ex congestione humorum orta cum relaxatione ligamentorum articulorum, in chorea sancti Viti, in rheumatismo, malo ischiadico, hemicrania et morbis huic proxime accedentibus, in paralysi, debilitatibus, torpore et stupore. p. 126.

3) *Obseruationes de morbo parum cognito, qui dici meretur arthritis medullaris, atque spinae ventosae speciem constituit.* p. 148.

4) *Morbus miliaris in superiori Occitania.* Quinque libri potissimum hac opportunitate prodiere, quorum saltem titulos laudamus. 1) Commentatio de morbo miliari et epidemico, qui fuit in Castelnaudary, auctoribus, Gallet Duplessis, Rigaud, Frizac, Vales, Laroque. 2) Disquisitio medicorum in Castelnaudary, Souze, Carcassone et Montreal pertinens ad morbum iam grassantem, subscriptis nominibus, Frizac, Laroque, Gallet Duplessis, Valles. 3) MS. obseruationes in forma responsionis ad Decanos et professores vniuersitatis Montispessulanae ad commentationem medicorum in Castelnaudary, de morbo epidemico ibi grassante, subscriptis nominibus Lamarre, Rene, Douan, Broussonet, Vigoureux, Sabatier et Brun. 4) Methodus curandi febrim exanthematicam miliarem auctore Gallet Duplessis. 5) Animaduersiones de natura et medendi ratione morbi in Occitania grassantis. p. 156.

Mensis September.

2) *Commentatio de morbo epidemico in Occitania, praelecta societati regiae medicae.* p. 234.

3) *Continuatio et finis morbi parum cogniti auctore* SAILLANT. p. 255

Menſis October.

p. 289. 1) LALOUETTE *Tractatus de ſcrophulis, tertia pars.* Ante omnia examinat nouam methodum in compoſitione remediorum antiſcrophuloſorum. Martialibus remediis aliquam vim tribuit, loquitur de igne ſulphuris ſolaris praeparati per viam humidam, de alkali fixo calcareo, de igne ſulphuris calcarei, de ſulphure ſolari praeparato per viam ſiccam, de ſapone antimoniali ſolari, de ſapone martiali, et vbique animaduerſiones addidit practicas, ſimulque adiecit formulas pilularum reſoluentium, laxantium, tonicarum.

p. 330. 2) POTHONIER *obſeruatio de febre catarrhali pleuroſin imitante.* Remedia emetica magna leuamina attulere, et ſudores, et euacuationes bilioſae ſpem optimam fecere, et aeger vſu laxantium conualuit.

p. 331. 3) IMBERT *de effectibus abſceſſus et naturae praeſidiis.* Puella nouem annorum, ſuperatis variolis, infeſtata abſceſſu ſub humero dextro, aperto illo in conſpectum venit clauicula ſeparata atque ſeiuncta ab acromio, quae in ſua tota longitudine perioſtio nudata fuit. Noſter clauiculam in ſuum locum reſtituit et ligamenta iniecit, vt acceſſui aëris via praecluderetur, quo facto beneficio naturae ſanata eſt puella.

p. 333. 4) BRISSON *obſeruatio de reunione tendinis Achillis transuerſe diſſecti.*

p. 337. 5) WANTERS *animaduerſiones obſeruationum* SEGRETAIN *concernentes ſuppreſſionem vrinae a conuerſione vteri ortam.*

Menſis Nouember.

p. 415. 2) DOUBLET *de febre maligna petechiali in noſocomio S. Sulpicii.* Venaeſectio in prima periodo, et euacuantia cum temperantibus, et veſicantia, et quinquina

quina cum camphora in ſecunda ad ſpaſmos ſopiendos multum profuerunt. Surditas fere omnes inuaſit aegros.

3) FOUQUET *Obſeruatio de ſtranguria curata per mercurium ſublimatum corroſiuum et cicutae extractum.* Venaeſectio, purgantia, et balnea praeceſſerunt ipſam curam, dein mercurii ſublimati corroſiui grana octo cum vncia vna ſpiritus nitri dulcis exhibita fuere, vt viginti vel viginti quinque guttulae aſſumerentur cum ſero lactis, tandem extractum cicutae in pilulis ad vnum granum datum eſt, ita vt doſis pilularum omnibus quatuor diebus augeretur, interpoſitis lenioribus purgantibus, et decocto hordei, radicis althaeae, liquiritiae, graminis canini etc. tandem vſurpatae ſunt pilulae ex croco mart. adſtr. bolo arm. corall. rubr. ſang. dracon. maſtich. ana ʒj et olei lauendulae guttis X cum terebinth. venet. in maſſam pilularem redactae, ita vt vnaquaeque granorum 6 pondus aequaret. p. 420.

4) DESGRANGES *obſeruationes et animaduerſiones ſuper hernia incarcerata.* p. 426.

5) *Disquiſitio morbi, qui puerperis in noſocomio Pariſino fuit infeſtus.* Deſcriptione morbi praemiſſa, ſymptomata vniuerſa, peculiaria, progreſſus morbi, cadauerum inſpectio, et modus curandi a DOULCET felici cum ſucceſſu propoſitus commemorantur. p. 448.

Menſis December.

1) *Tractatio de laborioſis partubus et de polypis vteri auctore* HERBINIAUX. Primum volumen quatuor abſoluitur capitibus: 1) contra aduerſarios ROONHUSII eſt directum; 2) explicat mutationem, quae ratione inſtrumenti Roonhuſiani Noſter fecit; 3) tractat ſymptomata ab vſu forcipis orta; 4) indicat modum applicandi hoc inſtrumentum in diverſo poſitu capitis in pelui. p. 481.

 2) *Re-*

p. 496. 2) *Responsio* TITSINGHII *ex bataua lingua translata.*

p. 502. 3) DOUBLET *de febre, cui nomen febris puerperarum inditum.* Tres ſtatuit ſpecies 1) orta a lentore lactis in mammis, quam febrim puerperarum ephemeram appellat; 2) ſi non adſcendit lac ad mammas, ſed verſus abdomen dirigitur, et haec eſt febris puerperarum aucta, tertia denique cum metaſtaſi lactis coniuncta conſtituit febrem puerperalem tardiuam.

p. 516. 4) IEZE *obſeruatio de vſu dentelariae in morbis ſcabioſis.*

p. 517. 5) DUPRAIGNE *obſeruatio de hydrocephalo infantis, cuius extremitates ſuperiores monſtroſae erant.*

p. 520. 6) ESPIAUD *de operatione lithotomica.*

p. 522. 7) ROBINEAU *obſeruatio de bubonocele.*

p. 626. 8) LIEUTAUD *obſeruatio de gangraena tibiarum poſt ebrietatem et ex nimia conſtrictione orta.*

XVIII.

Avis aux perſonnes qui font vſage des eaux de Plombiéres, ou Traité des eaux minérales par M. DIDELOT, à Bruyeres, 1782. 8. 283 pagg.

i. e.

Commentatio iis inſeruiens, qui aquis ſoteriis Plombiereſiis vtuntur ſ. tractatus de aquis mineralibus.

Multi quidem de his aquis commentati ſunt, inter quos honoris cauſa nominare liceat Cll. RICHARDOT, ROUVROIS, ZUIGER, BERTHEMIN, LEMAIRE, CALMETUM *), aliosque, verum non ſuper-

*) V. Traité hiſtorique ſur les eaux de Plombieres, à Nancy 1748. 8. cuius tamen verus auctor eſt Pater Durandus,

ſuperuacuum ideo ſuſcepiſſe laborem Cl[um] Auctorem ingenue fatemur, quum multa inſint huic libello bene ſcripta, quamquam non diffitendum, inveniri etiam in illo quaedam, quae emendatione indigere videantur. Omnia vero, quae ad hoc argumentum ſpectant, articulis XV continentur, de quibus ſigillatim pauca commemorabimus. In vniuerſum varia ratio his aquis vtendi, cum regimine, et morborum deſcriptione, in quibus adminiſtrandae ſunt, deſcribitur, et obſeruationes practicae effectibus firmandis aptae adiiciuntur.

Art. I. introductionem in vniuerſum continet, qua diſſeritur *de harum aquarum praeſtantia, vſu et experientia per longam annorum ſeriem confirmata.* p. 5.

Art. II. accuratam Topographiam ſiſtit, quae ſimul breuem templi aedificiorumque praecipuorum adumbrationem ante oculos ponit; ſitus eius quammaxime ſanitati fauet propter montes adiacentes, et aër, qui inſpiratur, propter puritatem ſanus eſt. p. 21. p. 22.

Art. III. Balnea, ſudatoria et fontes deſcribuntur paulo accuratius. Balneum nouum regium iuſſu LUDOVICI XV. conſtructum ob frequentiam potiſſimum commemorandum. Dein diſſerit de ſitu ſudatoriorum, de loco, vbi ope ſiphonis aquae ad partes affectas protruduntur, et de aquis, quae ore aſſumuntur, de ſaponaceis et ferruginoſis aquis diſſeritur, et fons in medio ambulacri ſitus depingitur. p. 34.

Art. IV. agit *de aquarum grauitate*, *calore* ex experimentis cum aërometro et thermometro inſtitutis, aeque ac earum analyſi chymica a Celeberrimis CHARLES, LE MAIRE, et NICOLAS facta. Caloris autem cauſam in igne collocant ſubterraneo, qua p. 43. p. 56.

Durandus, cuius librum Calmet auxit tantum et animaduerſionibus illuſtrauit.

qua tamen occaſione Cl. NICOLAS reprehenditur cauſam caloris Vulcanis quibusdam tribuens. Paracelſus et Richardot, a natura his aquis calorem eſſe inditum affirmant, alii lapidem calcareum, alii pyriten, alii fermentationem in terra a ſale et ſulphure
p. 76. ortam, Auctor autem fluidum igneum in terrae quibusdam partibus cum quadam humiditate iunctum, et fermentationem pro vera venditat cauſa.

p. 86. *Art. V. Modus agendi harum aquarum declaratur.* Virtutem illis tribuit diluendi, aperiendi, obſtructiones reſerandi, reſoluendi, humores diſſipandi
p. 90. coagulatos, viſcidos, et roborandi. Qui agendi modus in ſtomachum, ſanguinem et caput vberius exponitur atque dilucidius.

p. 94. *Art. VI. Morbi commemorantur, in quibus egregiam ſuam aquae minerales exſerunt virtutem,* ſiquidem dolores capitis periodicos et inueteratos mirum leuant in modum, hemiplegiam, paralyſes communes et proprias, cum ſenſuum abolitione tollunt,
p. 96. debilem reſtituunt memoriam, conuulſiones, tremores capitis, brachiorum et pedis propellunt, defluvio oculorum ab acribus humoribus orto medentur,
p. 98. coecitati, ſurditati, tinnitui aurium, vlceribus, oris detorſionibus tollendis proſunt, in obſtructionibus,
p. 105. febre quartana, in fluxu hepatico, lienteria, diarrhoea habituali egregie iuuant, vermes necant, do-
p. 106. lores renum ſedant, calculum propellunt, vlcera
p. 107. veſicae ſanant, fluorem album curant, femellas reddunt fecundas, aliisque innumeris medelam afferunt morbis, quae omnia exemplis firmata ſunt.

p. 121. *Art. VII. Morbi recenſentur, quibus aquae noxiae eſſe cenſentur.* In pectoris morbis, in raucedine inveterata, in vocis exſtinctione per plurimos annos, in haemoptyſi, febribus catarrhalibus, hydrope, et oedemate pedum vſum harum aquarum non eſſe proficuum quamplurimi profitentur, at A. Cl. mul-

tis

tis declarat exemplis, minime haec vera eſſe, quid quod contrarium ſe vidiſſe aſſeuerat, et ſiniſtrum effectum ex adminiſtratis minus recte aquis prodiiſſe affirmat.

Art. VIII. Morbi, quibus aquae ſunt contraindicantes. Huc referuntur hydrops cum effuſione in pectus et abdomen, abſceſſus hepatis, lienis aut alius viſceris, inflammationes pectoris, ſcirrhi inueterati, febres continuae, inflammationes inteſtinorum, epilepſia, vertigo, morbi venerei. Exemplis haec omnia vt et cadauerum inſpectione illuſtrantur comprobanturque. p. 131. p. 136.

Art. IX. Fontem ferruginoſum in medio ambulacri ſitum deſcribit. Quum mars viſciditates ſoluendi et deſtruendi obſtructiones infimi ventris virtute ſit praeditus, ille fons medelam affert potiſſimum morbis chronicis, cachexiae, ictero, chloroſi, ſuppreſſioni menſium, lienteriae, ſudoribus continuis, melancholicis, vaporoſis et cruditatibus acidis repletis. p. 140. p. 142.

Art. X. Modus ſudatoriis vtendi et morbi, quibus conueniunt et aduerſantur. Moderate ſi adhibentur, leuamen affertur, nimia copia intendit morbos. Inprimis in morbis, vbi lympha acrimoniam nacta eſt, robuſtioris conſtitutionis homines vnoquoque die ter aut quater, delicatioris autem ſtructurae homines tantum interiectis duobus diebus ſemel tantum his vti tenentur. Qui inflammationibus, oppreſſionibus, aſthmate et pulmonum morbis laborant, abſtinere ab his debent. p. 147. p. 150.

Art. XI. Modus vtendi aquis per ſiphonem corpori admouendis, et morbi quibus conueniunt et aduerſantur. Calidae hae aquae cum tribus partibus frigidae miſcentur, nimius ſiquidem calor morbos exaſperat, v. c. rheumatiſmos, paralyſes etc. Temperatae autem aduerſus catarrhos, cephalalgias, vertigines, p. 153. p. 163.

tigines, paraplegias, anchyloſes etc. admodum ſalutares ſunt.

p. 169. *Art. XII. Praecepta in vniuerſum circa vſum aquarum.* 1) Si debilitas inde oritur, per vnum, duos et tres dies vſus interrumpendus. 2) Si appetitus proſternitur, debilitas, dolor ſtomachi, ſingultus, vomitio oritur, exceſſus in potu eſt cauſa, ergo quantitas minuenda eſt. 3) Si calor inteſtinorum, dolor renum, ſitis ardens, cum vertigine et conuulſionibus accedit, per aliquot tempus intermittendae, diaeta refrigerans obſeruanda et ſubſtituendae aquae minerales Buſſangenſes, aut aquae fontis in ambulacro. 4) Si ſomnolentia grauitasque adeſt, euitanda alimenta difficilis concoctionis, oblectamenta quaerenda, leuis exercitatio, aluus libera tenenda, interdum venaeſectio et frictiones moderatae adhibendae. 5) Si acuti dolores in ſtomacho, qui malae digeſtionis ſunt indicia, balnea nocent, per medicamenta naturae et exactam diaetam ipſis ſuccurrendum. 6) Si febris adeſt, illius cauſa eſt deſtruenda et a balneo abſtinendum.

p. 172. *Art. XIII. Cautelae circa vſum aquae potandae.* Peregrini per octo aut quindecim dies ante vſum diaeta et medicaminibus conuenientibus ſe praeparent, poſt aduentum per duos requieſcant dies, dein venaeſectione et purgatione leni vtantur. Senibus
p. 177. et infantibus non conuenit venaeſectio. Hora vſus aquae non accurate determinari poteſt propter tempeſtatum viciſſitudines. In debilitate a parua doſi incipiendum et ad maiorem procedendum ſenſim. Exercitatio non intermittenda. Nihil aſſu-
p. 187. mendum, et ne ientaculum quidem. Oborta diarrhoea, eius violentiae eſt occurrendum.

p. 193. *Art. XIV. Modus vtendi balneis.* Poſtquam multa egregie de legitimo balneorum vſu et differentia
p. 203. diſputata fuere, regulas has praeſcripſit. 1) Balneum

um ingrediendum tribus, quatuor aut quinque diebus post vsum aquarum internum. 2) Post purgationem. 3) Per gradus balneis vtendum, ita vt commoratio in eo primo breuis, dein longior fiat. 4) In ipso balneo quaedam vitra aquae ebibenda. 5) Non nimis sit calidum balneum. 6) Matutino tempore, post sudatorium et admissionem aquae siphonis balneum est ingrediendum. 7) Ante balneum nullum alimentum assumendum. 8) Curandum de aluo aperta.

Art. XV. De diaeta obseruanda in aquarum vsu. p. 225.
Frugalitatem ante omnia commendat A. Cl. atque vitare iubet alimenta diuersa et varie composita, cibi aromatici conditi sunt perniciosi. Carnes volati- p. 227.
lium, vaccinae, veruecinae, agninae, sunt assumen- p. 233.
dae. Coenae inseruiunt carnes gallinae, columbinae, perdicum, alaudarum etc. nec non piscium truttarum, percarum etc. Legumina vero prorsus exulent. Panis sit ex farina tenuissima paratus, bene fermen- p. 235.
tatus et coctus. Omnia cruditates gignentia absint, qualia sunt lactucae, fructus horaei, fragariae, cerasa, mala persica, mala armeniaca, pira, rubi idaei, quibus virtus aquarum minuitur. Fungi, boleti etc. p. 240.
iuribus additi obsunt. Inter potulenta, aqua omni- p. 241.
bus reliquis praestat. Vinum purum assumtum stimulat et irritat fibras, aquae vitae digestionem impediunt. Vsum caffeae interdum permittit, choco- p. 249.
latam sic dictam sanitatis communi praefert, potum theae ob relaxationem partium dissuadet; aër matu- p. 253.
tinus fugiendus, qui propter vapores et exhalationes plantarum humidior factus, nocet. Exercitationes contra multum praesidii afferunt. Neque somnus, p. 260.
neque immoderatae vigiliae sunt admittendae; ille enim inertes facit omnes corporis partes, hae neruos et sanguinem nimium mouent. Secretionum p. 261.
et excretionum sit iusta proportio, et animi affe- p. 262.

ctuum

ctuum habeatur ita ratio, vt non nisi grati et moderati durante vsu aquarum animum obsideant, ingrati vero et vehementiores procul absint.

XIX.

Dissertation sur le charbon malin de la Bourgogne, ou la pustule maligne, Ouvrage couronné par l' Academie de Dijon, seconde edition, augmentée, avec un examen de l' avertissement et des notes de l' editeur du Traité de l' anthrax de M. CHAMBON, par M. THOMASSIN. à Basle, 1782. 8. 79 pagg.

i. e.

Dissertatio de carbunculo maligno Burgundino, s. pustula maligna, secunda editio, aucta adiecto examine commentationis et animadversionum Cl. Editoris libelli Cl. CHAMBON de anthrace: auctore Cl. THOMASSIN.

Academia Diuionensis praemium ei decernere atque adiudicare constituerat, qui carbunculi maligni Burgundiam infestantis naturam, theoriam atque causas declarasset, atque docuisset, qua methodo ex praxi et obseruationibus ducta, tuto huic morbo sit medendum. Inter varia scripta huius rei causa litteris consignata, duo potissimum Academiae hoc praemio digna visa sunt, scilicet Cll^orum^ THOMASSIN et Cl. CHAMBON dissertationes, quibus quoque praemium ita est distributum, vt vnusquisque dimidiam partem acciperet. Verum enim vero Cl. CHAMBON, qui haud dubie totum ad se praemium deferri voluit, ideo excanduit ira, atque grauiter in Cl. THOMASSIN inuectus est, eiusque dissertationem omnibus perstrinxit modis, vnde quum ille

ille alteram editionem appararet, obiectionibus Cl. CHAMBON occurrere atque se defendere voluit, praemissa quadam verbosiori responsione, summam autem harum obiectionum paulo inferius commemorabimus.

Iam ipsam dissertationem recensere placet. In vniuersum hunc morbum descripsit, quippe qui tumor fuit inflammatorius, quem semper sphacelus sequutus est, qui subitam produxit mortem, nisi tempestiue remedia apta atque accommodata huic malo adhibita fuere, atque hic tumor ipsi parum differre videtur ab anthrace. Raro nec tam celeriter in hoc morbo malignae exortae sunt pustulae, quales in carbunculo maligno Occitaniensi, quem descripsit Cl. FOURNIER *). Peculiarem autem figuram habet pustula illa, planam, superficiariam, inaequaliter rotundam et eleuatam, paruis depressionibus et eleuationibus quam plurimis tectam, colorem cutis paene naturalem et paululum nitentem referentem. Horis duodecim, sedecim aut viginti quatuor praeterlapsis, interdum post tres, quatuor aut quinque dies, de nouo incipit pruritus fortior, acrior et cum doloribus vehementibus iunctus, tumorque increscit, fit durior, et pustula in paruas vesiculas plurimas, primum pallidas, post flauas, griseas, nigras et siccas abit: gangraena tunc accedit et tumoris centrum fit sphacelosum, in cute vero fit eschara, quae sese in phlyctaenam eleuat, et admodum increscit. Ipsius escharae facies puris egressum impedit, cum febris accessione et diarrhoea; suppuratio tamen lente et non nisi accedente noua inflammatione procedit, quae carbunculosa est, febris tamen non semper adest. Si autem febris accedit,

p. 2. p. 5. p. 6. p. 8. p. 9. p. 10.

*) Observations et expériences sur le charbon malin avec une méthode assurée de le guerir, Dijon, 1769. 8.

accedit, illa coniuncta est cum deliquiis, anxietatibus,
p. 11. vomitionibusque, et debilem reddit aegrum. Somnus aegrorum, si a febre non infestantur, interrumpitur insomniis terrificis, et aliis; deliria perpetua sunt vsque ad somnum; aliis aluus clausa, aliis aperta est.
p. 12. Sic morbus esse solet, si admittit medelam, verum symptomatibus sese augentibus cum totali virium prostratione et omnium functionum perturbatione deliriisque continuis, mors est in procinctu, et ipsa cadauera statim in putredinem abeunt et odorem spargunt horribilem.

p. 13. His praemissis, naturam et causas morbi examinat, atque primo docet, carbunculum non aliter, quam per gangraenam, terminari, et gangraenam denique vtilem fieri, si omne principium irritationis per eam sit destructum; sic enim sensibilitate amissa
p. 14. omnia cessant symptomata. Quae autem a quibusdam auctoribus de suppuratione carbunculi afferuntur, meris fabulis accensenda existimat A. Cl. aucto-
p. 16. ribus IOUBERTO, DE VIGO, CHALMETTE. Sedes pustulae malignae est in cute et corpore adiposo, et haud raro gangraena vsque ad musculos procedit. Principem causam huius morbi, omnes enim nondum cognitae sunt, constituit materia irritans et acris, in cute firmiter residens et irritationem producens, quae humores attrahendo inflammationem
p. 17. excitat cum tumoribus. In vniuersum pustulae illae infestare partes corporis humani liberiori aëri expositas, faciem, collum, manus, brachia, pedes, et ceruicem ac guttur penes femellas solent.

p. 19. In Burgundia morbus ille esse endemius hanc ob rationem solet, quoniam eius situs remotior a sole paulo est, et in vicinia stagnantes inueniuntur
p. 20. aquae. Ipsum contagium euidentem causam malignitatis prodit, quod per contactum in alia transit
p. 23. corpora, etiam in veterina, et exemplo declarat, per

per vaccam hoc morbo exſtinctam hominem ſexagenarium, qui ipſius corpori manum indiderit, fuiſſe infectum, cuius rei plurima protulit A. Cl. exempla.
Neque a contagio immunes fuere, qui curam ae- p. 30.
grorum ſuſceperunt, aut iis miniſtrarunt. Cauſae p. 31.
occaſionales quoque hic veniunt in cenſum, v. c. regionis humida et paludoſa qualitas, exhalationes terrae in nimio aeſtu, inſectorum morſus, attactus
carnis et ſanguinis mortuorum animalium. Cauſae p. 32.
vero fermentationis nondum patent, modus tamen p. 33.
vtique poteſt declarari vberius per irritationem, quam venenata illa materia producit in neruis, ex qua
omnes effectus exponi poſſunt. Igitur phaenomena p. 35.
illa aetiologica cum iis, quae morſibus viperarum fiunt, conueniunt.

Expoſitis cauſis, pergit A. Cl. ad medendi ratio- p. 42.
nem externam pariter ac internam. Externe gan- p. 44.
graenae occurritur, ſi progreſſui mali limites ponuntur per topica, quibus orgasmus et tenſio fibrarum neruoſarum imminuitur, cui quidem indicationi ſatisfit cataplaſmate anodyno ex mica panis et
lacte parato; ſi autem puſtula colorem mutare inci- p. 45.
pit, ſubſtituendum paullo efficax et magis irritans topicum, cataplaſma eſt applicandum ex theriaca, quod puſtulam large tegit, vicinae autem partes anodyno cataplaſmate ſunt tegendae. Deficiente theriaca, adhiberi poſſunt allium contuſum, cepae crudae, piper, ſinapi, ſapo inter ſe mixti ad formam
cataplaſmatis. Separationi eſcharae inſeruiunt p. 46.
mellis cochlearia IV. vitelli ouorum II. fermenti vetuſti cochlearia III. et ſaponis ſemiuncia, ex qui-
bus fit cataplaſma calide applicandum. Irritantia p. 48.
contra et attractiua medicamina prorſus exulare de-
bent. Eo demum tempore, quo puſtulae ad gan- p. 49.
graenam vergunt, ſcarificationes ſunt neceſſariae; p. 51.
ſi autem altius reſederit et ad contextum celluloſum

 penetra-

penetrauerit malum, tunc exſtirpatio tentanda eſt, quae tamen propter contraindicantia etiam eſt omit-
p. 57. tenda. Denique diſſectio eſcharae commendatur.
p. 58. Ad amputationem natura duce nobis deuenientibus, cogitandum eſt de cataplaſmatibus carni mortuae imponendis, quae mollitiei praeueniunt et putredini occurrunt, et de tegendis vicinis partibus medicamine quodam anodyno. Primae indicationi ſatisfit medicaminibus acrimonia mordente praeditis, v. c. theriaca emollita cum pauxillo ſpiritu vini campho-
p. 59. rato et cum plumaceolis impoſita. His tamen non obſtantibus eſchara applicata theriaca manet mollis et humida, quo in caſu vnguentum aegyptiacum cum ſpiritu vini camphorato in formam linimenti eſt redigendum, et cum linteo carpto applicandum;
p. 60. interdum maior virtus concilianda eſt aegyptiaco vnguento, eluendo gangraenoſas partes ante cum aqua phagedaenica. Et ſic vsque ad ſeparationem totalem per ſuppurationem progrediendum eſt. Eſchara quoque quotidie, ſi neceſſitas exigit, ſcalpello propter craſſitiem minuenda, et limbi forfice amputandi. Carnibus mortuis tandem ſeparatis, remanet
p. 61. vlcus, quod conſolidandum eſt. Verum enim vero internis quoque remediis multum eſt tribuendum. Neceſſitas rei poſtulat interdum venaeſectionem, quam ſequitur euacuatio primarum viarum a ſabur-
p. 62. ra per vomitorium ex tartaro emetico. Purgantia
p. 64. medicamina nihil proſunt. Reliqua medicamenta debent eſſe antiſpaſmodica et cardiaca. In languore ſyſtematis arterioſi, ſi ſtagnatio metuenda, vinum
p. 65. album aqua temperatum proficuum eſt. Diaeta ſit ſeuera, praeprimis in morbi impetu, et nutriendo tunc corpori per viginti quatuor horas ſufficiunt iuſcula cum pane aut 4 paterae caffetanae, et polenta cum pauxillo ſacchari. In aeſtate fructus ſucculentos addere poſſumus, ſed carnes, oua, et quae

putredi-

putredinem gignunt, abeſſe debent. Camera aegri temperate calida ſit, et interdum aëri fiat acceſſus liberiori aperiendo feneſtras, vaſa aqua frigida repleta ibi ſint et ramuſculis arborum infarcta. Sen- p. 66.
ſilitas, actio ſolidorum et motus humorum ſtagnantium per cardiaca, vinum, theriaca, ſal volatile viperarum, cornu cerui, ſpiritum volatilem ſalis ammoniaci, elixirium theriacale etc. procurari debet.
Spiritui tamen volatili ſalis ammoniaci plurimum p. 67.
tribuit. Neque virtute ſua priuat alkali volatile, quod adhibuit Cl. LE ROUX, cui et Chinae radicem
adiicit. Tandem vlcerum poſt eſcharae ſeceſſum p. 73.
curam adgreditur, in qua potiſſimum ad laxitatem partium eſt reſpiciendum. Igitur ſuadet vnguentum digeſtiuum cum aegyptiaco iunctum, dein aegyptiacum ſolum et tandem cum melle mixtum acrimoniae ipſius inuoluendae cauſa, et teſtatur, optimos ſe vidiſſe effectus ex vſu balſami adſtringentis Cl. RICHARDI compoſiti ex oleo therebinthino et vitriolico ana vncia ſemis, bene inter ſe mixtis, donec efferueſcant, adduntur tres vnciae ſpiritus vini rectificati, quibus inſuper adiecit mellis vncias duas. Praeterea, ſuppuratione bene ſuc- p. 74.
cedente, linteo carpto ſicco vlcera deligantur. Ne- p. 75.
que palpebrae ab his puſtulis immunes eſſe ſolent, quibus quum palpebrae inuerti nequeant, operatio Cl. BORDENAVE *) commendatur.

Praemiſſa huic editioni epiſtola concernit dubitationes a Cl. CHAMBON aduerſus Noſtrum prolatas, quas paucis tantum attingere placet, quoniam eiusmodi polemicis rebus non admodum delectamur. Quae quidem reſponſio 59 paginas continet, atque fuſius eoque clarius omnem ſtatum controuerſiae exponit. Omnia autem fere ad haec redeunt: Clum

*) v. Mémoire l' Academie de Chirurgie Vol. V. p. 97.

THOMASSIN ſibi ipſi repugnare in commentatione. Eum erraſſe in citandis auctoribus, neque probe illos intellexiſſe; minus recte verum characterem carbunculi ab eo fuiſſe perſpectum atque intellectum, facta audacter ſuſcepta et absque omni conſilio ab ipſo prolata, in ſignis anthracis producendis non ſatis accurate ipſum verſatum, atque idcirco remedia periculoſa ab ipſo adhibita fuiſſe. Quas quidem obiectiones maximi videri momenti quilibet nobis etiam non monentibus perſpicit; verum eas fictas atque ex animo praeiudiciis et affectibus capto profectas nobiſcum vnusquisque iudicabit, cui vel modeſtam atque doctam harum obiectionum ſolutionem, vel potius ipſam tractationem legere placuerit.

XX.

Oratio habita in Capitolio Guilielmopolitano in comitiis vniuerſitatis Virginiae die XII. Iunii MDCCLXXXII. dum fauente Gallorum ducum et militum frequentia medicae cooptationis laurea donabatur Chriſtianiſſimi Regis exercitus Archiater IOANNES FRANCISCUS COSTE, ſaluberrimarum medicinae Facultatum Pariſienſis alumnus, Valentinae Doctor. Lugduni Batauorum, 1783. 8. mai. pagg. 103.

Haec oratio magnam habet commendationem ab ipſa temporis opportunitate et ſplendore concionis, coram qua habita eſt, aeque ac ob argumenti dignitatem ac praeſtantiam, rerum ordinem et perſpicuitatem, grauitatem ac copiam cum ornatu coniunctam in elocutione. Egregie ſiquidem in ea declarat et firmis argumentis demonſtrare ſtudet, *antiquam medico-philoſophiam orbi nouo eſſe adaptandam.*

Medicinam

Medicinam liberam esse debere tradit, quae mascu- p. 7.
la, virilis atque philosophica sit, et homines liberos, sapientissimos ac viros deceat, qui in sago et toga inclaruerunt. Talem autem fuisse HIPPOCRATIS medicinam ex re ipsa intelligitur, quippe quae propter experientiae cum doctrina coniunctae laudem omnium assensum, qui vltra compendiola sapiunt, meretur. Duabus autem partibus A. Cl. omnia comprehendit, quae rei suae vberius declarandae, proponendae atque illustrandae visa sunt digna.

Itaque parte prima exponit, quae fuerit in an- p. 10.
tiquissimis temporibus medicae artis facies, et quaenam diuini HIPPOCRATIS in eam merita. Tria p. 12.
autem distinguenda esse docet, artem videlicet medicam ab obseruatione mera, scientiam medicam ab euidentium causarum et remediorum felici experientia comprobatorum cognitione, scientiam medicorum ab iis, quae ad gloriam medici potius, quam ad ipsam aegri vtilitatem, pertinere videantur. Arti vero adiunxisse medicam scientiam HIPPOCRA- p. 13.
TEM docuit, cuius potissimum opera in eo est versata, vt medico philosophiam traderet occupatam in probe cognoscendis morbis et ab inuicem distinguendis, in eruendis et adimplendis indicationibus nonnunquam claris, probabilibus saltem, sed semper aut conatibus aut voto naturae reciprocis, quae quidem cognitio sanandis morbis optime sufficit. A p. 15.
sua autem medicina abesse iussit Cous ille senex absurde dicta a Philosophis veteribus, amuleta et incantationes, atomos etc. potiusque principia practi- p. 23.
ca maximi ponderis admisit, qualia sunt, vitam esse breuem, artem longam, medicinam esse additionem et subtractionem, crises et coctiones esse obseruan- p. 24.
das, quae ducere oportet, quo maxime vergant, eo ducenda per loca conuenientia, actioni praestare exspectationem et τὸ θεῖον siue vires naturae auxilia-

 trices.

p. 25. trices. Medicina ipſius agens in euacuationibus ad
p. 26. naturae nutum atque imitationem fuit adaptata. In
regulis ſanorum et aegrorum diaeteticis proponen-
dis egregie verſatus eſt. In diſcipulis docendis, non
multum praeceptis, plurimum exemplis tribuit, at-
p. 29. que naturam ducem ſecutus eſt. Aegri faciem,
pulſum, externaque omnia ſedula inſpectione luſtra-
re praecepit, quaenam ſit cuique anni tempori pe-
culiaris conſtitutio, quinam morbi, quid boni, mali-
que in diuerſis gradibus, aut conſtitutione aut mor-
bo inueniatur, quinam morbus longus, lethalis, acu-
tus, ſalutaris, quomodo critici dies conſiderandi,
qua ratione praedictiones inſtituendae, et quae vi-
p. 30. ctus ratio ſit praeſcribenda. Coniecturis vero ea-
tenus vtendum, quatenus naturam ſequimur du-
p. 32. cem, et ſic morborum ſymptomata, cauſas, ſigna
prognoſtica, remedia vſu comprobata et experimen-
tis confirmata, cognita in arte medendi feliciter ad-
hibebit medicus.
p. 36. Parte altera docet, quaenam commoda in orbe
nouo ex medico-philoſophia veteri prouenerint,
quomodo aëri corrigendo ſtuduerint ligna exſcin-
dendo, ſyluarum continuitatem interſecando, aquas
coërcendo, aquas ſtagnantes permutando rapidos
p. 39. in fluuios, et hac ratione morbos ſporadicos, epi-
p. 44. demicos et endemicos auertendo; ſed et aquarum
rationem eſſe habendam qualitatis, ex qua innumeri
p. 45. propullulant morbi. Pergit ad temperamenta et
viuendi rationes Americanorum, atque ex iis expli-
cat debiliorem fibrarum compagem, circuitum hu-
morum lentum, virium concoctricium actionisque
p. 47. vitalis inertiam. Hinc iure damnat potus Thee et
Caffee nimiam ingurgitationem, cereuiſiae pana-
cearumque crudis liquoribus refertarum nec fer-
mentatione ſubactarum abuſum, Chocolatae ſorbi-
p. 48. tionem ſaepius repetitam. Peccata Americanorum
quoque

quoque vrget in ciborum electione; anteponunt ſcilicet caeteris vegetabilibus braſſicas, caeteris carnibus ſuillam eamque magis adipoſam et omnes ſemicoctas, caeteris piſcibus pinguiores anteferunt, quae intermixto omnibus et ſingulis tanto butyri, aut cremoris, aut ſacchari, quantillo panis, eiusque nec fermentati, nec elaborati, nec cocti, digeſtionem laedunt. Tot botulorum apud Americanos, tomaculorum, pernarum, butyri, lactis, dulcium, ſalſamentorum, ofellarum, piſcium, placentarum, ſaccharatorum aquoſorumque potuum apparatus ventrem grauant et ſanitatem mirum in modum deſtruunt; quid quod et ratione quantitatis et temporis intra iliacos peccatur muros et extra. Quies et p. 50.
motus, perpetuaque equitatio, matrimonia matura, et vita deſes ſanitati inſidias ſtruunt. Ars ſalutaris p. 63.
in nouo orbe multos alit medicos, vere non medi- p. 65.
cos, ſed medicaſtros: hinc innumera ſequuntur mala in victus ratione atque medendi arte, atque prorſus negligitur aurea illa regula, vna eſt natura, vna eſt vita et ſanitas, conſenſus vnus, conſpiratio vna, conſentientia omnia. Potius anili fauent A- p. 82.
mericani medicinae, in phyſiologiae, chymiae, hiſtoriae naturalis, materiae medicae, pathologiae et clinicae ſtudio admodum nugantur atque ineptiunt.

His praemiſſis atque expoſitis, vrget Auctor Cl. p. 87.
vt in Noſocomio potiſſimum Academico ſit accuratiſſima obſeruatio et hiſtoria morborum, ſimpliciſſima autem eoque magis Hippocratica ratio curandorum. Ex quibus omnibus Profeſſoris clinici munia atque officia vberius explicat. Denique p. 95.
annotationes quasdam addit, quibus multa in oratione allegorice et figurate dicta explicantur atque illuſtrantur.

Quod reliquum eſt, optamus, vt non ſolum Hippocratica medendi ratio apud Americanos intro-

ducatur, ſed vt et inter quosdam noſtratium ea quoque plurimos nanciſcatur amicos, qui non illotis, vt aiunt, manibus aggrediantur medicam artem, ſed bene praeparati et philoſophico ingenio inſtructi eam colant et in vſus humanos transferant.

XXI.

Analyſe de l' eau minérale de Fruges par le SIEUR PIERRE DE RIBAUCOURT, maître en Pharmacie, Demonſtrateur en Chimie, et Entrepreneur des Nitrieres royales à Abbeville, 1783. 8.

i. e.

Analyſis aquae mineralis Frugeſiae, auctore P. RIBAUCOURT.

Aqua haec mineralis recens detecta incaleſcendo terram aliquam flauo-atram praecipitat. Prima experimenta analytica cum illa inſtituta martialem aquam vtique prodiderunt. Diuerſa et a Cl. RIBAUCOURT ſaepius repetita experimenta declararunt hanc aquam ferro, acido vitriolico, terra aluminoſa, ſelenitide et aethere ſiue gas eſſe impraegnatam. Ergo ex principiis compoſita eſt, aquis mineralibus ferruginoſis propriis, quales ſunt Baſſenſes, Forgeſenſes, Spadenſes etc. Operationum productiones hunc chymicum eo adduxerunt, vt crederet, aquam mineralem Frugeſiam, optimae notae aquis mineralibus iure meritoque eſſe accenſendam, eiusque vſum in omnibus morbis prorſus ſingularem eſſe debere, in quibus medicamenta ex his principiis compoſita proficiunt. Praeterea illa aqua, ſicut reliquae, etiam ſe transportare ſinit. Verum enim vero qui illis aquis illico ex fonte vtuntur, ſimul illo gas fruuntur, quod in tranſportando propter

pter nimiam volatilitatem ſeſe diſſipat, atque adeo omnes huius aquae proprietates in ſuccum et ſanguinem conuertere poſſunt ad fontem ipſum accedentes, ex quo dulcius bibuntur aquae.

XXII.

PETRI REMIGII FRANCISCI DE PAULA WILLEMET, D. M. diſſ. de frigoris vſu medico, Nanceii, 1783. 8. 21 pagg.

Non ſine gratiſſimo voluptatis ſenſu hanc diſſertationem perlegimus, quae referta eſt elegantiſſimis obſeruationibus ex veterum ac recentiorum medicorum ſcriptis, quibus Cl. A. docuit, genuinum medicum his fontibus liquidis ac limpidis nequaquam carere poſſe, ſi ſuos hortos feliciter irrigare atque fructus vberrimos ſperare velit. Vt autem p. 4.
ordine quodam omnia tractet, primo ſic definit frigus, quod ſit imminutio caloris. Effectus vero ipſius ſunt corporum adſtrictio et vnio, ſolidorum firmior conſiſtentia et fluidorum condenſatio. Di- p. 5.
verſos deinde tradit frigus adminiſtrandi modos, ſcilicet mediantibus aëre, aqua, glacie, niue, et medicamentis frigidis. Cautelas neceſſarias tamen ex p. 7.
contraindicantibus petitas in adminiſtratione frigoris addit. Poſtea frigoris vſum in febribus, in hae- p. 12.
morrhagiis, in quibusdam morbis inflammatoriis, in p. 13.
doloribus, nec non in ſpaſmis paulo vberius decla- p. 14.
rat, teſtimoniis ex veteribus Graecis, Latinis ac A- p. 16.
rabibus medicis productis, neque recentiorum obſeruationibus neglectis. Denique de virtute ſtimu- p. 18.
lante ac roborante frigoris agit, cuius actionis in fibras gradus perpenduntur. Laudat quoque vir- p. 20.
tutem euacuantem frigoris, eiusque vſum in chi- p. 21.
rurgia demonſtrat. In hac diſſertatione, quae breuitate ſua ſeſe maximopere commendat ac conciſo

dicendi

dicendi genere, multa inuenimus, quae magnis in operibus frustra interdum quaeruntur.

XXIII.

Des maladies des femmes par M. CHAMBON DE MONTAUX, Médecin de la Faculté de Paris, de la Societé royale de Médecine, etc. Tome I. à Paris, 1784. 8. 538 pagg. Tome II. 519 pagg.

h. e.

CHAMBON DE MONTAUX de morbis mulierum tractatus.

Multi atque doctissimi viri antiquioribus aeque ac recentioribus temporibus historiam morborum sequioris sexus scriptis egregiis illustrarunt, vt magis eorum copia, quam inopia, premi atque obrui videamur. Nihilo tamen secius studium eorum est improbandum, quid quod laudandum maximopere, qui morbos illos nostris potissimum temporibus persequi paulo accuratius tentarunt, praeprimis quum indies noua morborum genera sexum sequiorem infestantia propullulent, quae veteribus prorsus fuerunt incognita et vberiorem descriptionem desiderare atque efflagitare videntur, vt eorum cognoscendorum non solum nobis sit potestas, sed etiam vt remediorum aptorum vnicuique morbo applicandorum vsu et experientia comprobatorum nobis comparemus notitiam. Quare Cl. Auctoris consilium probamus quam maxime atque celebramus, quod eo pertinuit, vt morbos mulierum quamplurimos fusius describere studuerit, atque sua opera antecessoribus palmam praeripuerit. Cuius quidem sententiae veritas elucescet, commemorandis iis, quae in hoc libro continentur. En ipsius voluminis primi summam.

In

In vniuerſum Noſter hoc volumine *de morbis* Tom. I.
acutis puerperarum praecipit, quos tribus comple-
ctitur partibus. Pars I. octo abſoluitur capitibus,
quorum I. agit de *grauiditate*, quam multorum mor- p. 1.
borum cauſam eſſe ſtatuit, quia tunc ſanguis magno
impetu verſus vterum fertur, atque conſuetae ceſ-
ſant haemorrhagiae proſperae valetudini inſeruien-
tes, et ipſa oeconomia animalis multis eſt obnoxia
mutationibus, inter quas viſcerum repletio dige- p. 14.
ſtionis negotio dicatorum principem tenet locum,
quippe quae efficit, vt digeſtio minus recte proce-
dens meſſem largam morborum procuret. Ipſa
autem *foetus excluſio*, quae c. 2. traditur, et cuius p. 10.
mechaniſmum Noſter paullo dilucidius proponit, ſi
natura tunc violentius tractatur, rupturam vaſorum
ſanguiferorum, magna aneuryſmata, disiunctionem p. 20.
oſſium peluis, et rupturam vteri producit. Quam
quidem excluſionem *haemorrhagiae* haud raro ſe-
quuntur cum ſyncope et morte ſubitanea, quas c. 3. p. 22.
deſcribit, et cauſas earundem addit, nimiam placen-
tae magnitudinem, plethoram, et placentae remo-
ram iuſto longiorem in vtero. C. 4. de *prolapſu et* p. 38.
hernia vteri agit, vna cum ſymptomatibus, et me-
dendi ratione ex ſcriptis veterum pariter ac recen-
tiorum medicorum. C. 5. de *depreſſione et motu* p. 50.
vteri ex ſuo loco praecipit, quibus morbis rite de-
ſcriptis varias medendi rationes ſuppeditat, inter
quas tamen LANGIO ſuffragatur, exſtirpationem cum p. 65.
acuto inſtrumento tentandam eſſe ſuadenti. C. 6. p. 69.
de *lochiis*, et c. 7. de *ſecretione lactis, et febre cum* p. 75.
illa coniuncta, illam cum probatiſſimis auctoribus
fieri ſtatuit in vaſis lymphatico-arterioſis vteri et
placentae, in quibus grauiditatis tempore copioſe
deponitur lac, quod intra triduum poſt partum in p. 81.
mammas proſilit. Obſeruatione hanc ſententiam
firmat facta a *Noortwyck* *) diſſecante chorion, in
quo

*) v. vter. hum. grau. hiſt. p. 19.

quo materiam cremorem lactis ſiſtentem inuenit.
p. 88. Ex mutata autem corporis conditione lacteae febris
p. 99. originem deducit, cuius *ſymptomata* c. 8. deſcribit,
p. 102. commemoratis ſimul *cauſis*, *diagnoſi*, *prognoſi* et *me-*
p. 108. *dendi ratione*, ſimul autem *de victus ratione* diſſerit, atque incommoda ex febri illa prouenientia non tantum recenſet, ſed etiam quibus praeſidiis illis ſit ſuccurrendum egregie explicat.

p. 168. Parte ſecunda capitibus ſex hos percurrit morbos alios. Primo enim capite *infarctus inflammatorios infimi ventris eorumque differentias* deſcribit, quos potiſſimum deducit ex plethora lactea in quibusdam viſceribus infimi ventris commorante, quae duplici modo imminuenda fuiſſet, videlicet per lactis in mammis productionem, aut per lochiorum
p. 171. ſufficientem fluxum. C. 2. proprie conſiderat *infarctus inflammatorios infimi ventris*, *ſuppreſſionem lochiorum antecedentes*. SWIETENIUM patronum ſuae ſententiae laudat atque exemplis veritatem rei illu-
p. 189. ſtriorem reddere ſtudet, ſimulque *de diagnoſi*, *pro-*
p. 190. *gnoſi atque medendi methodo* verba facit, qua quidem
p. 192. in re circumſpectionem accuratam prodidiſſe nobis
p. 203. videtur. C. 3. *de ſuppreſſis lochiis eorum metaſtaſi, atque ſymptomatibus inde oriundis* tractat. Illa metaſtaſis varia loca, vterum, infimi ventris viſcera, viſcera thoracis, cerebrum, etc. infeſtat, et magna
p. 217. pericula portendit. Horum vero ſymptomatum cauſae innumerae commemorantur, allegatis ſimul cauſis reliquisque circumſtantiis arctiſſime hoc cum morbo coniunctis. Metaſtaſis autem lochiorum verſus thoracis regionem facta producit *pleuritidem, peripneumoniam et affectus comatoſos, qui inde*
p. 249. *pendent*, de quibus capite 4. Pergit autem Noſter
p. 254. c. 5. *inflammationem vteri* deſcribere, circa quam potiſſimum monet, omni plane deſtitui fundamento opinionem exiſtimantium, inflammationem

vteri

vteri prorſus differre ab inflammatoriis infarctibus, atque ambabus amplectitur manibus HOFMANNI *) contrarium ſtatuentis ſententiam. Non quidem negat, irritationes vteri violentas inflammationum ipſius eſſe cauſas, ſed addit quoque, eas ſimul ſuppreſſionem lochiorum producere, ideoque eam ſimul in hoc caſu in conſenſum eſſe trahendam. Diſtinguit vero etiam cum aliis medicis varios in- p. 264.
flammationis gradus, ſi videlicet tantummodo aliquam regionem, aut totam vteri occupauerit ſubſtantiam, ex quo diſcrimine grauitas ipſius morbi eſt aeſtimanda. Eaque ipſa grauitas cum inſigni differentium ſymptomatum copia coniuncta ſtudium auctoris excitauit, vt non ſolum de remediis aptis et exquiſitis cogitaret, et ea nobiſcum communicaret, ſed etiam vt paullo verboſiorem ſeſe in hoc argumento exponendo gereret. Tandem c. 6. *de im-* p. 309.
moderate fluentibus lochiis ob atoniam diſſerit. Eleganter et admodum accurate hunc deſcripſit Noſter morbum, atque nobis potiſſimum eius obſervationes hinc et illinc diſperſae placuerunt. Quorſum pertinet, mulieres carne molliori, colore pallidiori, et laxa fibra praeditas prae aliis huic morbo eſſe obnoxias, vti et cachexia propria laborantes, quarum contextus celluloſus abundans ſerum in ſe recepit, nec non ſcorbuticae, aut penes quas diſpoſitio ſcorbutica reperitur, et quae fluore albo nimio et pedibus oedematoſis laborant.

Tertia parte febrem lacteam, quam ceu cauſam p. 325.
morborum inflammatoriorum in ſuperioribus conſiderauit, praeprimis reſpectu femellarum, quas naturae benignitas iuſſit eſſe robuſtiores, iam alia ratione curatiori ſubiicit examini. Igitur cap. 1. ſi- p. 327.
ſtit *febrem lacteam pituitoſam*, cuius cauſa ex longinquo petitur; educatio ſiquidem in infantia, vitae genus,

*) in med. rat. ſyſt. Tom. II. §. 5. p. 157.

genus, mores, ſocietates, quas vt plurimum non ex
legibus naturae inire ſolent, praeprimis ditiores et
p. 331. vrbicae, corporis conditionem peruertunt, atque
efficiunt, vt tempore, quo menſtrua primum fluere
incipiunt, ſanguis viſcoſus ad ea propellatur loca,
in quibus fit infarctus, et loco ſanguinis lympha
demum viſcida prodit, quae multos generat mor-
bos. Fingamus autem, femellam talem a coitu fe-
cundo eſſe impraegnatam, et tunc ſane verſus ab-
domen ille viſcoſus ſanguis fertur, qui grauiditatem
non ſolum reddit moleſtam et partum laborioſio-
rem, ſed etiam febrim lacteam efficit febri catar-
rhali perquam ſimillimam: materies autem ipſa
varia infercit viſcera; et rem ſic ſe habere anato-
p. 340. mica cadauerum docuit disquiſitio. Itaque ſi ab
initio in medendi ratione conuenientia adhibentur
remedia, materia euacuatur maligna et foetida, et
vrina ſedimentum copioſum deponit, et ſi ita
p. 351. curatio inſtituitur, res ſuccedit ex voto. Cap. 2.
tumorem vteri ex gas aëriformi ortum ſiſtit, quem
tympanitidem vteri iure dixeris. Neque veteres,
neque recentiores medici ſatis hunc morbum de-
ſcripſerunt, quorum potiores ſententias modeſte
examinat, ſuo ſimul iudicio interpoſito. Optime
tamen a FORESTO illum fuiſſe expoſitum tradit, et
ductu eius omnia profert, quae ad hunc difficilem
morbum cognoſcendum, diſtinguendum ab aliis et
p. 367. ſanandum poſſunt aliquid conferre. Cap. 3. *tumo-
rem infimi ventris a gas aëriformi ortum cauitatem
replentem viſcerum digeſtioni dicatorum*, depingit.
Prouocat autem, vt verbis ſuis maiorem conciliet
auctoritatem, ad MORGAGNIUM et ad *acta naturae
p. 383. curioſorum.* Cap. 4. *Febrem humoralem ex ſaburra
primarum viarum productam* ſiſtit. Geneſin huius
febris ex mala digeſtione tempore grauiditatis de-
ducit, qua omnes functiones corporis humani tur-
bantur,

bantur, aeque ac ex irritatione neruorum in conceptionis momento appetitum proſtratum, nauſeam, vomitiones etc. excitante, quibus ſi non occurratur ſymptomatibus, digeſtio manet imperfecta atque laeſa, et in ſtomachi et inteſtinorum functionibus omnia ſic peruertuntur, vt fluidae partes ſimul alterentur, quae excluſionis foetus tempore p. 385.
accedente acrimonia peculiari ſunt impraegnatae, et cum febris lacteae ortu oeconomiam animalem turbant, et periculoſam aegrarum efficiunt conditionem. Signa et ſymptomata aeque ſunt grauia; p. 386.
in vniuerſum enim humores fermentationem ſubeunt; acrimonia euoluitur; ſaburra in primis viis magis magisque irritatur, lingua albo viſcoſoque humore obducta et ſicca eſt, caput doloribus lancinantibus cum grauitatis ſenſu infeſtatur; pulſus frequens, durus et concentratus eſt; vrina rubra et ſedimentoſa eſt, et cutis deſiccatur, et calorem, ſi tangitur, perſentiſcere ſinit. In abdomine dolores ſentiuntur, et ab irritatione materiei in inteſtinis commorantis incaleſcit, ac aër ibi contentus tenſionem admodum magnam efficit cum calore et moleſto ingratoque ſenſu. Vt plurimum haec ſymptomata euacuationes imminuunt, et fluida verſus inteſtina delata ſimul ibi, immiſcendo ſeſe reliquis ſuccis corruptis, alterationem inſignem producunt. Venter ipſe maiorem increſcit in molem, viſcera inflammantur; lochia ſupprimuntur penitus, febris intenditur; et ſitis nullo modo poteſt exſtingui. Tunc deliria ingruunt, aut coma ſomnolentum ſeſe manifeſtat, humores progrediente fermentatione ipſis viſceribus putrefactionem et interdum gangraenam communicant. Grauitas huius morbi nos iuſſit eſſe in eius deſcriptione verboſiores; iam accedimus p. 400.
ad *diarrhoeam* c. 5. quae itidem periculoſa admodum eſſe ſolet in puerperio. Hanc ita deſcribit A.;

vt declaret varias formas, quibus ſeſe manifeſtet, eiusque varias ſpecies duce LEVRETO conſiderat,
p. 418. criticam videlicet et ſymptomaticam. In *febre* autem *putrida* c. 6. deſcribenda ita verſatur, vt GALENI, BOERHAAVII, aliorumque auctoritate fultus, eam ex humorum acrimonia repetat, quae ſuppreſ-
p. 427. ſis lochiis ex fermentatione orta eſt. Varia deinde ſub cenſum vocat ſymptomata, et diagnoſin, prognoſin ac curationem, vti in reliquis, deſcribit. Paulo autem verboſiorem ſe geſſiſſe Noſtrum in huius morbi natura et cura definienda eo lubentius ipſi largimur, quo magis talem expoſitionem rei neceſ-
p. 458. ſitas exigere videbatur. Cap. 7. *febris malignae* duas ſpecies proponit, quarum prior eſſentialis, poſterior autem ſymptomatica nuncupatur. Vtriusque tamen febris cauſae ſunt internae, haerentes in fluidis, lympha, fluido nerueo, etc. externae autem in aëre corrupto, habitationum conditione etc. ſunt
p. 470. quaerendae. In *febri miliari* tradenda DAVIDIS HAMILTONI ſententiam, reliquis abiectis, amplectitur, ſtatuentis, hanc febrim gigni potiſſimum ex ſeroſitate ſanguinis acida facta, atque ſuae opinioni
p. 486. maius robur conciliare ſtudet. *Febrem* denique *exanthematicam*, alias *purpuram* dictam, c. 9. quem admodum frequentem penes puerperas morbum ac periculoſum eſſe cum aliis cenſet. Cap. 10. *de depoſitionibus inde oriundis*. Interdum commemorati morbi tumores in abdomine, niſi materia peccans reſoluatur atque euacuetur, producunt, qui in ſuppu-
p. 500. rationem tranſeunt, et cum febre lenta, cuiuscunque demum generis ſint, coniuncta ſunt, quae eo periculoſior eſſe ſolet, ſi maiorem acrimoniam materia conceperit, et tunc tumor ſtatim aperiendus, ita tamen, vt, ſi fieri poſſit, partes eſſentiales nullo afficiantur modo in ipſa operatione perficienda, deinde veſicatoria in vicinis partibus tumoris ſunt applicanda, et

cortex Peruuianus in magna doſi exhibendus, vt putredo auertatur. Variis egregiisque obſeruationibus atque exemplis A. hoc illuſtrauit caput. Cap. 11. agit de *mulieribus infantes ſuos lactantibus.* Multae videlicet mammas infantibus praebuerunt absque vllo ſenſu ſanitatis infirmioris redditae, nihilo tamen ſecius ſaepiſſime ſolet fieri, vt huic officio quaedam mulieres non amplius ſatisfacere poſſint, ob lactis regreſſum ad vaſa ſanguifera, in quibus novos morbos grauiſſimis ſymptomatibus ſtipatos generat. Tandem c. 12. agit *de promta mamillarum detumeſcentia penes lactantes mulieres.* Duplici modo hunc morbum oriri poſſe docet, primum enim ex animi affectibus paullo vehementioribus, deinde ex ſtatu febrili. Differentia ab hac duplici cauſa profecta huius morbi medelam aeque ac prognoſin admodum diuerſam eſſe iubet, quam Auctor etiam attendere, et ex ſymptomatum varietate remedia applicanda eſſe iure ſuo poſtulat.

p. 517. p. 520.

Volumine ſecundo Noſter proponit in parte altera morbos chronicos in puerperio et breui poſt oriundos, in altera vero morbos a menſibus ceſſantibus perpendet. Partis primae cap. 1. *morbi chronici a materia lactea et fluido lochiorum producti* recenſentur. Vera vtique ſunt, quae *Morgagnius* *) dixit: *Non modo puerperas morbi celeres, verum etiam lenti, exſtinguunt. Nonnunquam longo poſt partum tempore, imo donec vixerint, male habent.* Quorum morborum catalogum quum nobis tradat Cl. A., operae pretium eſt, vt eos paucis attingamus. Cap. 2. *de tabe et ſymptomatibus eam comitantibus* agit. Multa ſunt, quae hic ſimul concurrunt, appetitus proſtratus, virium proiectio, digeſtionis mutatio, febris acceſſio cum nauſea, ſiti et debilitate irruit, ex

Tom. II. p. 1. p. 4.

*) de ſedibus et cauſ. morbor. Lib. III. Epiſt. anatom. med. c. 48. n. 46.

ex quibus, niſi aptis occurratur remediis, febris putrida, aut cachectica corporis conſtitutio oritur. Iubet in hoc ſtatu humores morboſos attenuare decoctis ex plantis ſaponaceis et leniter diaphoreticis paratis, ventriculum repetitis purgantibus euacuare atque aquis mineralibus vti. Si his rite adhibitis digeſtio infirma remanet, infinita inde oriuntur mala, et ſi conſtitutio aegrae eſt cholerica, bilis in primis viis maiorem acquirit acrimoniam inteſtinorum canalem vellicantem, quae *diarrhoeas* gignit, quas
p. 9. Auctori *lacteas* nominare placuit cap. 3. quia lac tunc ad viſcera digeſtioni dicata deriuatum hunc effectum producit, quem tamen vincunt facile rhabarbarum, gentiana, eupatorium Auicennae etc.
p. 12. Cap. 4. *de lacte per longum temporis ſpatium copioſe verſus mammas aſſurgente.* Reiicit applicationem ventoſarum, atque balnea pedum per octo dies, dein venae ſectionem largam in pede, et aquam mi-
p. 16. neralem ſalinam arte factam commendat. Interdum vero *fluxus ille lacteus verſus vaſa vterina* fit c. 5. quo difficulter menſes prodeunt, eadem vero me-
p. 20. thodo, qua in ſuperiore capite, vtitur. Lectu dignum eſt c. 6. *de inuerſione vteri*, quam claudicatio
p. 27. aliaque mala ſequuntur. Aliam tamen *claudicationem* ab hac differre docet, cui c. 7. dicatum eſt, et quam accidentalem nominat, cuique ſubiectae ſunt foeminae paullo molliori carne praeditae, et quibus vis illata eſt in ipſo partu. Natura ipſa, et balnea
p. 28. vaporoſa claudicationem illam penitus tollunt. Cap. 8. *de maculis a lacte in cute conſpicuis.* Has pulchritudini aduerſas notas deſignat atque conuenientia ipſis
p. 32. procurat remedia. Cap. 9. *de obſtructionibus ex humore lacteo oriundis.* Duas illarum obſtructionum ſpecies probe diſtinxit, quarum altera in variis infimi ventris viſceribus, et praeprimis in vtero, altera vero in quacunque parte alia reperitur, ſymptomatibus

ptomatibus cum puerperio coniunctis disparentibus. Haec sine inflammatione, illa cum ea accedit, et tumores producit insignes. Obstructiones vero interdum in scirrhum transeunt, et obiter *Hippocrates* reprehenditur dicens: *feminas, quibus orificium et collum vteri est scirrhosum, non amplius concipere*, ad tria enim illustria prouocat exempla contrarium probantia. Cap. 10. *de vlceribus vteri*. Vt omnis amphibolia vitetur, exponit A. Cl. se tantummodo agere in hoc capite de vlceribus ex inflammatione vteri post partum ortis, neque ea tangere se velle asserit, quae aliis ex causis et ab hac conditione multum discrepantibus pendeant. Attamen in illis suffumigia resinosa, a Batauo medico celebrata, parum prodesse, quid quod obesse vt plurimum, statuit. Cap. 11. *de phthisi pulmonali*. Talis phthisis vario modo potest oriri, quamquam semper a metastasi humoris lactei in pulmonibus pendeat, siquidem illa ex inflammatione horum viscerum sequitur, aut congestio lenta huius humoris in parenchyma et glandulas bronchiales causa huius mali esse solet. Sigillatim vero species aliquas huius phthiseos describit. Suppeditat ideo signa phthiseos, cuius causa proxima pulmonum suppuratio est, et vsum thermarum, vesicatoriorum, cauteriorum etc. in hac commendat maxime. De phthisi porro cum obstructione glandularum bronchialium praecipit, quae cum vlceribus aut sine eis accedere potest, et docet, qua ratione cum phthisi scrophulosa conueniat et discrepet. Vlteriori dein examini subiicit phthisin catarrhalem, quam pro vera et genuina pulmonum venditat suppuratione, interdum tamen a regula fieri exceptionem lubentissime concedit. Datur vero etiam quaedam phthisis, cuius causa in sanguine latet vitiato per humores erysipelatosos, lichenosos, etc. Tandem phthisin ex lacta-

p. 41. p. 80. p. 91. p. 93. p. 101. p. 116. p. 125. p. 127.

p. 135. tione infantum prouenientem delineat. Cap. 12. *de rheumatiſmo.* Vt plurimum affectiones neruoſae cum ſymptomatibus anomalis vnitae in rheumatiſmos ſolent tranſire; quamplurimi tamen rheumatiſmi, qui penes puerperas reperiuntur, a lacte originem trahunt, vnde eos lacteos nominavit Noſter, atque belle in eorum inquiſiuit natu-
p. 145. ram. Cap. 13. *de ſecretione lactis in abortibus praematuris*, et de duratione huius ſecretionis penes quasdam vsque ad recens puerperium, quod terminus ordinarius eſſe videtur. Multis egregiisque
p. 154. exemplis hoc argumentum illuſtrauit. Cap. 14. *de cachexia, ſcorbuto et hydrope.* Deprauatam indolem quamlibet liquidi nutrientis his malis viam pandere ſatis ſuperque conſtat, ſed alia penes mulieres accedit cauſa, videlicet lac ſubſiſtens, fibras laxas debilesque reddens, atque in vaſculoſas ſeſe inſinuans extremitates, ibique obſtructiones, ſicuti ſenſim in reliquis partibus, quas permeant, gignens, qua ex
p. 169. cauſa morbi commemorati propullulare ſolent. Cap. 15. *remedia vſitatiſſima proponuntur, quibus morbis ex lacte prouenientibus occurritur.* Primo loco collocantur purgantia, ſicuti et ſudorifera non penitus in quibusdam caſibus ſunt negligenda, praeprimis illa conueniunt mulieribus, quibus lac viſciditatem in viſceribus digeſtionis et in meſenterio progenuit, attamen ſi quaedam exinde ſperanda, viſciditas nondum ita debet eſſe comparata, vt in ſolidis iamiam obſtructio ceperit initium, neque temperamentum ipſum oportet eſſe pituitoſum, quia in eo fibrae molles et inertes ſunt; hac enim ratione irritationes admodum noxiae fierent, ipſaque horum praeſidiorum adminiſtratio magnam curam et prouidam circumſpectionem requirere videtur; etenim delica-
p. 171. tulis minime conueniunt feminis. Itaque purgationes irritantes bonum edunt effectum, diſſolutiones

nes salinae non sunt laude sua priuandae, tamen cum grano salis adhibendae. Ex aquis mineralibus p. 175. arte factis adiumenta quaedam speranda. Calamus aromaticus quoque profligat ac dissipat congestiones lacteas, atque si haec prudenter seligantur atque applicentur, vbique multum prodesse poterunt.

Promissi sui memor Noster in altera parte *morbos ex mensibus cessantibus procreatos* commemorat. Igitur cap. 1. *irregularem mensium fluxum et haemorrhagias* censurae subiicit. Inquirit ante omnia in p. 184. caussas huius irregularis fluxus, quas non solum in ipsa sanguinis conditione, sed etiam in solidorum actione in fluida ponendas esse arbitratur; fibrae enim tunc quum maiorem firmitatem acceperunt, etiam vasis insigniorem firmitatem conciliant, qua fit, vt sanguis difficulter exeat, in stasin pronus sit et obstructionem necessario efficiat. Ipsae solidae partes fiunt rigidiores atque suum ad hunc effectum producendum conferunt, textura siquidem compacta solidorum, et diminuta diameter interior mechanice turbat menstruorum fluxum. His praemissis ordine recensentur varia incommoda inde orientia, quae autem, ne prolixiores simus, praeterire placet. Igitur ad cap. 2. *de obstructione vteri,* p. 217. *tanquam causa haemorrhagiarum.* Neque hic morabimur, quum vidimus Auctorem in signis et caussis aeque ac curatione horum morborum fuisse egregie versatum. Cap. 3. *de haemorrhoidibus, et hae-* p. 232. *morrhagiis vteri.* Propter vicinitatem viae, qua menstruus sanguis exit, fieri solet, vt his viis infarctis etiam venae haemorrhoidales simul infercientur, atque sanguinem fundere soleant tunc, si fluxus desierit menstruus. Caussas haemorrhoidum, symptomata, prognosin atque curationem distincte et sufficienter tradita esse intelleximus. Cap. 4. p. 250. *vlcera vteri* differre statuit, si cessauerint menses, ab

iis vlceribus, quae exclusionem partus, rupturam aut inflammationem vteri sequuntur. Differentia quoque reperitur in ipsa regione, quam occupant, quaedam enim in ipso vteri corpore sedem fixam habent, quae sunt rarissima, quaedam in orificio aut collo sunt collocata, omnia autem febrem lentam habent comitem cum horripilationibus, calore cutis atque siccitate. Dolor autem in parte vlcerata est intermittens, quodsi vero vlcus magnum spatium occupat, tunc dolor lancinans et pungens esse
p. 254. solet. Cephalalgia vtplurimum accedit, et dolor se extendit ad manus, digitos, lumbos, axillas, femora, crura. His tandem breuis curatio addita est.
p. 262. Cap. 5. *de rhagadibus in orificio et collo vteri.* Ab auctoribus quidem quamplurimis rhagades distinguuntur ab vlceribus; hanc vero distinctionem esse prorsus superuacuam Auctor Cl. docet, quum rhagades sint nihil aliud, quam vlcera longis fissuris praedita, ideoque aliquam vlcerum speciem constituant, cum quibus caeteroquin conueniant quam maxime, pus siquidem fundunt cum sanie, ipsarum circumferentiae fiunt callosae et elatae, interdum, praeprimis si sunt recentes, superficiariae sunt: ab iisdem praeterea causis oriuntur rhagades cum vlceribus; humores enim acres ad quasdam partes delati, rupturae, inflammationes inter principes numerantur. In eo tantum quaedam differentia deprehenditur, quod rhagades haud raro diu lateant, antequam se prodant, propter symptomata videlicet in sensus non statim incurrentia. In coitus exercitio tantum hoc malum se prodit; et tunc
p. 264. ope speculi eius praesentia potest indagari. Ob conuenientiam vero summam cum vlceribus vnam
p. 266. eandemque admittunt medendi rationem. Cap. 6. *de vteri conditione desiderium matrimonii gaudiorum excitante.* Morbosus ille status etiam tales inuadit

feminas,

feminas, quae alias affectus, duce ratione, moderare et frena illis iniicere possunt, quamquam in corporis vigore sint constitutae. Causa vero huius mali latet in sanguinis impedito circuitu, quo congestiones fiunt versus organa generationi dicata, et quae irritando has partes amorem ipsi animo sufflaminant. Venae sectiones modicae, balnea lenientia, p. 271. aquae minerales subtili aethere impraegnatae hunc ignem in visceribus vrentem exstinguere poterunt. Cap. 7. *De vtero humoribus viscidis repleto cum symptomatibus leuis inflammationis.* p. 274. Morbosa haec affectio non aetate prouectas, sed iuniores inuadit, et quia rara est, paulo accuratius eam descripsit. Summa eo redit, vt vterus admodum extendatur cum quadam duritie, sentiunt grauitatem aegrae cum doloribus coniunctam, si paulo rudius vehendo aut exercendo tractatae sunt; et haec affectio cum pulmonum repletione comparari potest; sentiunt enim aegrae in parte pulmonum inferiore dolores vehementes, calor immodicus accedit, siccitas cutis etc. in progressu morbi augentur phlogoses cum doloribus et leuis febris accedit, ac ipse morbus per plures interdum durat annos, absque indicio magnae inflammationis, interim tamen venae sectio prudenter adhibita hunc morbum saepe profligauit. Cap. 8. *De pruritu vuluae*, qui non debet confundi p. 281. cum furore vterino, vti et SENNERTUS *) olim docuit. Cap. 9. *De lumbricis vteri. Priscianus* et p. 285. *Cleopatra* primum eos detexerunt, nos parum de eorum ad haec loca solliciti deportatione cum Nostro monemus, suffumigia atque iniectiones illis fugandis atque enecandis esse accommodanda. Cap. p. 287. 10. *De arthriticis et rheumaticis afflictionibus, ab vtero orientibus.* Multis iisque egregiis exemplis demonstrat

*) Prax. med. L. IV. part. 2. sect. 2. cap. 2. p. 657.

monſtrat Noſter aduerſus *Hippocratem*, mulieres podagricis et arthriticis infeſtari doloribus, atque eos potiſſimum ingraueſcere ceſſantibus menſtruis. Lectu digniſſimum hoc caput eſſe perſpeximus.

p. 319. Cap. 11. *De cachexia, quae ſequitur haemorrhagias aut abuſum venae ſectionis.* Modum et rationem, qua ex haemorrhagiis et venae ſectione minus recte adhibita cachexia oriatur, ita declarat, vt ſimul cognoſcere liceat, quomodo haec ab illa cachexia ex humoribus lacteis oriente probe ſit diſcernenda.

p. 322. Cap. 12. *Hydropem* explicat, qui cum variis ex cauſis poſſit prodire, de omnibus diſtincte atque ſeorſim agere conſtituit Noſter. Primo loco hydropem conſiderat, quatenus ex haemorrhagiis du-
p. 326. cat originem, deinde quomodo ex obſtructionibus generari poſſit, et tandem qua ratione cachexia il-
p. 329. lum producat. Vniuerſis illis cauſis praemiſſis et rite determinatis ad proprias et peculiares hydro-
p. 332. pis deſcriptiones dirigitur oratio. Igitur cap. 13. *hydropem vteri* ſiſtit. Omnes autem cauſae, quae circulationem feroſorum humorum impediunt atque remorantur, etiam coniunctis quaſi viribus in vterum ita agere poſſunt, vt in hoc viſcere ſuboriatur hoc malum, praeprimis ſi inueniat multa obſtacula, v. c. contractionem nimiam orificii vterini, quae effluxui horum humorum quam maxime adverſatur. Quod fieri queat hydrops vteri non eſt negandum, quare et de natura et cura illius prae-
p. 349. cepta adiunxit egregia. Cap. 14. *De hydrope quaſi incluſo ſiue aſcite falſo.* Admodum frequentem hanc hydropis ſpeciem eſſe CAMERARII *) et MORGAGNII **) obſeruationes nos minime dubitare ſinunt, quas inter ſe ſedulo comparauit Cl. Auctor, atque naturam

*) Exerc. anat. ex. duct. hepat. aquoſ. c. 9.
**) de ſedib. et cauſis morbor. per anatom. indag. Epiſt. Anat. Med. 38. art. 50.

naturam huius mali bene depinxit, eamque ex cadaveris ſectione cum Cl. FAVRE inſtituta feminae ingenuae *Fremiot* vberius declarauit, additis ſimul coniecturis, cauſas morbi illuſtris huius feminae p. 389. concernentibus. Vt plurimum autem ſedes huius hydropis eſt in duplicatura peritonaei, aut, ſi mauis, inter peritonaeum et contextum celluloſum muſculorum abdominis. Cap. 15. *De morbis ouariorum.* p. 422. Quaedam hydropis ſpecies etiam ouaria infeſtat, quae congeſtionem humorum pro vera genuinaque cauſa agnoſcit. Iisdem fere ſignis, quibus peritonaei hydrops ſe prodit, gaudet, tumor vero ouario- p. 433. rum ex loco illo poteſt cognoſci, quem ouaria occupant, ex ſenſu doloris in regione iliaca, et ex eius directione verſus oppoſitam partem. Cap. 16. *De* p. 438. *calculis vteri.* Variis in locis eſſe atque ibi interdum adhaerere ſolet calculus, cuius naturam et curam ex veterum aeque ac recentiorum medicorum ſcriptis explicauit. Cap. 17. *De triſtitia et melancholia.* p. 451. Vberiorem horum malorum tractationem nobiſcum auctor communicauit, atque ita ea deſcripſit, vt omnium deſiderio ſatisfacturum illum eſſe profiteri ingenue teneamur. Denique c. 18. *de affectionibus* p. 485. *neruoſis.* Quo in argumento pertractando ita verſatus eſt, vt nimiam irritabilitatem ſyſtematis nervoſi quacunque de cauſa ortam, ſpirituum defectum vitalium, fluidi neruei prauam indolem tanquam cauſas principes prodat, atque reliqua ad hunc morbum ſpectantia iuſto ordine proferat, ita vt et in hoc capite omnia videamus complexa, quae ad perfectam horum morborum cognitionem atque perſanationem nos ducere poterunt. Quod reliquum eſt, haud leuis admiratio animum ſubiit noſtrum, quod triſtitiam atque melancholiam a morbis neruoſis ſeiunxerit atque diſtinxerit, quum tamen ambae ad morbos ſyſtematis neruoſi pertineant,

neant, atque ideo cum huius vltimi capitis morbis ſub vno comprehendantur genere.

XXIV.

Herrn MESMERS, *Doctors der Arzneygelahrheit und Mitglieds der Wienerisch-Medicinischen Facultät, kurze Geschichte des thierischen Magnetismus bis April* 1781. *Aus dem Französischen übersetzt. Carlsruhe, bey Michael Macklot,* 1783. 430 *Seiten.*

i. e.

MESMERI, M. D. Hiſtoria breuis magnetiſmi animalis vsque ad Aprilem 1781.

Hiſtoria haec, quae ex ſolo Auctoris Manuſcripto Germanico in Gallicum ſermonem, iis, quae transtatori Auctor ore ſuo tradidit, additis, translata; et celeberrimis pluribus, imo et illis in foederata America exiſtentibus, ſcientiarum Academiis transmiſſa eſſe dicitur; quinque praecipue ab-
p. 10. ſoluitur partibus. In quarum prima, quum magnetiſmum animalem vniuerſalem illum naturae effectum eſſe, cuius actio in neruos deriuata arti vniverſale morbos vel tollendi, vel praecauendi, remedium praebeat, dictum fuerit; fatorum, Vindobonae perpeſſorum, ſcripto a. 1779 edito iam relato-
p. 28. rum, hiſtoria repetitur; Auctorem ab anno 1779 neque magnete artificiali, neque electrica vi, vt
p. 31. auxilio, vti; STOERKIUM rem quidem agnouiſſe, Auctorem nihilo tamen minus damnaſſe; et inter omnes, ad quas de inuento ſuo retulerit, Academias ſolam Berolinenſem candide cum ipſo egiſſe,
p. 40. ſolumque ſeſe fallere dixiſſe, oſtenditur. In altera et tertia parte tradit Auctor, quomodo Academia
p. 43. ſcientiarum, magis vero Societas Regia Medica,

Pariſienſes

Parisienses ipsi illuserint, et contendit, magnetis-
mum animalem sextum quasi sensum esse, et in p. 46.
corpore humano veros existere polos, dolorem ex p. 61.
loco in alium transferendi arte ipsum pollere; ma- p. 67.
gnetismum hunc vero nullius esse vtilitatis, si post p. 115.
eum alia adhibeantur remedia.

Quarta pars ea enarrat, quae ab Augusto men- p. 119.
se anni 1778 ad Septembrem 1780 vsque Parisiis
ab Auctore acta sint, in qua contra Archiatros, p. 123.
Lieutaud et de Lassonne, insurgit; Cl. Bailli vero p. 126.
illi non omnem applausum denegasse, asserit; epi- p. 127.
tomen libri sui de magnetismo animali tradit; ea, p. 130.
quae comite Ill. d'Eslon, quem vehementer laudat, p. 161.
vel solo, vel praesentibus simul b. Bertrand, Mal-
loët, et Sollier de la Romillais, quos, vt vel visa
affirment, vel contradicant, variis libri huius locis
Mesmerus commonet, in variis, vel sensu, vel
motu laeso, vel alio modo aegrotantibus, in quo-
rum plurimis vase paruo aperto, tripedi imposito, p. 169.
ex quo aliquae inflexae perticae ferreae, ab exter-
nis corporis partibus facile attingendae, promine-
bant, vsus est, feliciter peracta sint, refert, et p. 179.
denique addit, quodnam iudicium Dehome, mecha-
nismum vegetabilem a Thouuenelio inueniendum p. 181.
praenuntians, Paulet, et Vacher, quem inprimis p. 182.
refutat, de semet ipso et d' Eslonio tulerint.

Copiosissimus est in enarrandis, quae coram Fa- p. 196.
cultate Regia Medica Parisiensi gesta sunt, de qui-
bus quinta pars, iterum quadripartita, agit. Facul- p. 203.
tati proposuit, vt viginti quatuor aegri, venerea lue
laborantibus exclusis, eligantur, quorum alteram
partem Facultatis membra ad consuetas methodos,
alteram vero Mesmerus ad suam tractet, curatio-
nisque testes non Medicos, sed ex Regio Regimine
dimissos requirit. Tunc Rousselu de Vauzesmes p. 213.
coram Facultate contra d' Eslonium et Mesmerum
habitam

habitam orationem, cuius varios errores Meſmerus indicat, tradit, ex qua id tantum notandum,
p. 259. quod Meſmerus, omnes aegros ſuos edendi ſtatim
p. 294. cupidos fieri, ſeque nunquam medicamentis, interdum vero potu temperante, et balneis, quorum
p. 330. differentiae fictae ſint, vti contendat. Poſt haec le-
p. 351. genda eſt d' Eslonii oratio coram Facultate, huius-
p. 354. que de d' Eslonio data ſententia, qua iſte contra omnes Facultatis leges ex illa excluſus fuiſſe dicitur.

p. 363. In fine libri tandem refert Auctor, nullis ma-
p. 369. chinis ipſi vtique opus eſſe ad ſuas curationes; et de Laſſonne antea de rei veritate conuictum ſe fin-
p. 381. xiſſe, poſtea vero ipſum illuſiſſe: ac gloriatur, Galliae reginam ipſi ex Gallia abitum, quam iam paraſſet, interdixiſſe; ipſique per nobilem quendam dimiſ-
p. 391. ſum lucroſas magis, quam honorificas, quas ideo
p. 392. etiam, et quum ipſi, quod tres in arte ſua diſcipulos erudiat, non vtique arriſerit, reieciſſe ait, obla-
p. 406. tas fuiſſe conditiones. Finem faciunt epiſtola Au-
p. 415. ctoris ad Reginam, triumque aegrorum feliciter ſanatorum teſtimonia.

XXV.

Recueil des pieces les plus intéreſſantes ſur le magnetiſme animal. (a Paris) 1784. in gr. 8. 470 pagg.

i. e.

Collectio opuſculorum maxime memorabilium de magnetiſmo animali.

Eliſus e Germania eluſusque magnetiſmus animalis in Gallia plures inuenit, qui illum admirarentur, et ad morborum curam cum apparatu quodam adhiberent, quo factum eſt, vt, rem ſuam

MESMERO

MESMERO praeclare adiuuante, pro medicina non ſanis ſolum, ſed et ad ſummos morbos ſumme proficua haberetur.

Hac collectione opuſcula continentur de hoc magnetiſmo a Gallis edita; nec inutilem operam in his colligendis digerendisque ignotus editor (MESMERUS forte ipſe, aut certe diſcipulus quidam aut aſſecla MESMERI) inſumſit. Hoc vero in hoc opere valde deſideramus, quod ſcripta tantum magnetiſmo fauentia in eo contenta ſint, ipſeque collector magnetiſmo admodum, praeoccupato amore, fauere videatur.

MESMERI *hiſtoria detecti magnetiſmi animalis* primum exhibetur. Vindobonae ſingularis hic omni modo vir anno 1776 diſſertationem *de influxu planetarum in corpus humanum* edidit, in eoque doctrinam diu iam exploſam recoxit, planetas in corpore humano, inprimis in ſyſtemate neruoſo, *intenſionem* et *remiſſionem*, eodem modo, quo luna fluxum refluxumque maris, producere. Talem fluxum refluxumque ex *intenſionis et remiſſionis* ſua theoria et in corpore humano ſtabiliuit, hancque corporis animalis proprietatem, qua coeleſtia terreſtriaque corpora in id agere valent, *magnetiſmi animalis* nomine inſigniuit. Huius *magnetiſmi* nomine omnes periodicas in corpore ſano et aegro mutationes comprehendit.

Anno 1773 et 1774 virgo XXIX annorum, p. 15. nomine *Oeſterlin*, ob conuulſiuum morbum inueteratum, cum inſigni ſanguinis ad caput raptu, intenſiſſimoque dolore, delirio furibundo, ſyncope, MESMERUM conſuluit. In hac morbi criſes manifeſtas, poſt easque leuamen detexit, fidaque earum obſeruatione eo peruenit, vt omnes morbi mutationes praedicere poſſet, didicitque „eſſe intra corpora, ex „quibus globus noſter (?) conſtat, reciprocam, illi-

„que

„que ſimilem actionem, quae in corporibus coele-
„ſtibus obſeruatur.“

Magnetem anno 1774 huic virgini adplicuit, fama virtutis commotus, qua ad dentium dolores et ventriculi mala valeret. Adplicuit ferra magnete armata tria cruribus ventriculoque. Senſit inde aegra, morbidam materiam curſu valde dolorifico amnis inſtar fluere, quae inferiora petiit, quo facto omnia acceſſus ſymptomata ſtatim ſedata ſunt. Hoc ſuum inuentum HELLIO ſe communicaſſe, hunc vero ſibi, pompoſo ſermone in diariis publicis ſibi vindicaſſe MESMERUS aſſerit.

Ill. STOERCKIO, inuentum Meſmerianum ſtatim diſplicuit, „*ex timiditate huic viro naturali.*“ (certe non ex timore, ſed eam ob cauſſam, quod, quam inania haec forent, Illuſtris hic vir facile perſpexerit.) Poſtea anno 1775 epiſtolam ad extraneum medicum publici iuris fecit, qua analogiam intra magnetem et electricitatem ſtabiliuit, docuitque, magneticum fluidum omnia penetrare, concentrari poſſe, et, licet a corpore remotum, tamen in id agere, corpora demum animata dari quaedam talem magnetiſmum patientia, alia vero oppoſitae virtutis, magnetiſmi actionem ſupprimentia.

Et INGENHOUSIO res diſplicuit, quam coram Meſmero fabulam eſſe clare declarauit. Promiſit MESMERUS, prima data occaſione ſe eum de rerum ſuarum certitudine conuicturum. Virgo *Oeſterlin praeterlapſis duobus diebus* morbo ſuo iterum a cauſſa quadam occaſionali (forte bene ad rem inſtructa; magicae certe et diabolicae obſeſſiones multam cum his hiſtoriis ſimilitudinem habent) correpta eſt, INGENHOUSIUS ſtatim vocatus. Aegram ſyncope correptam doctus hic vir tetigit manu, ſed nullus aegrae motus ſubſequutus eſt; poſtea *Meſmerus* Illuſtri viro magnetiſmum animalem communicauit

nicauit (quo modo?) quumque eam altera vice digito tangeret, idque variis in corporis locis repeteret, motus conuulſiui in aegra ſemper oborti ſunt. Miratus rem eſt INGENHOUSIUS, ſeque *conuictum* eſſe dixit (tam credulum talem virum tamen nos non putaſſemus). Plura poſtea experimenta, hoc viro praeſente, inſtituta ſunt, quibus magis illum adhuc de rei certitudine conuictum eſſe MESMERUS dicit. Memorabile maxime experimentum eſt, quod aegra, directo ad eam digito MESMERI magnetico principio imbuti, ex octo pedum diſtantia, ſemper conuulſiuos motus cum *dolore* (adeo et in ſyncope dolor? Itane rerum nouarum *inuentoribus* permiſſum eſt, lectorum bonam fidem tam male fallere?) paſſa fuerit.

Rem poſtea publice INGENHOUSIUS pro ficta, ridicula, morbumque *Oeſterlinae* pro mire ficto declarauit. Magnetiſmus in noſocomio Hiſpanico, STOERCKIO iubente, adhibitus, parum ad morborum curam valuiſſe videtur.

Quum poſtea MESMERI inuenta Vindobonae nullo modo probarentur, iter in varias Germaniae prouincias inſtituit, in iisque morbos plures, quos tamen non deſcribit, magnetiſmo ſuo ſanaſſe ſe aſſerit. Putat et GASNERUM famoſas ſuas curationes eodem modo perfeciſſe. In Bauaria morbos plurimos ſe ſanaſſe Noſter aſſerit (ſed et GASNERUS in his terris res ſuas geſſit ſuisque curationibus omnis conditionis homines fefellit) reduxque in patriam vrbem, quum nullas amplius curationes magneticas ſuſcipere vellet, curam virginis *Paradis*, amauroſi perfecta ſimulque melancholia laborantis, amicorum ſuaſu, nec non alius, pariter amauroſi laborantis virginis ſuſcepit. Curae etiam ſuae ſimul ſe commiſit *virgo* (adeone omnia ſua in mulieribus neruorum morbis laborantibus

p. 32.

tentauit Noſter Vindobonae?) phthiſi purulenta et melancholia atrabiliaria laborans, cum conuulſionibus, furore, ſanguinis ſputo, ſyncope. Has omnes curationes in aedibus ſuis ſuſcepit perfecitque, hoc tamen modo, vt admodum imperfectam virginis *Paradis* curationem fuiſſe ipſe concedat, quod tamen inuidiae tribuit, qua parens virginis, ab inimicis MESMERI motus, filiam ſuam, ipſa matreque inuita, vi paene MESMERO eripuit. Ipſa poſtea in priſtinam coecitatem morbumque iterum incidit, quem tamen MESMERUS terrori moerorique aegrae tribuit.

p. 53. Quum demum omnia Vindobonae tam male ſuccederent, hoc eſt, quum, praeoccupatis quibusdam exceptis, omnes Meſmerianum inuentum pro nugis et fabula haberent, ad Gallos transiit. Pariſiis paralyſes quasdam, et vaporoſam melancholiam ſe magnetiſmo ſuo ſanaſſe, verum imperfecte, vt de pluribus curationibus ipſe fatetur, aſſerit.

Vt verbo rem comprehendamus, ex vniuerſo opuſculo, hoc modo conſcripto, vt, quomodo magneticae curationes peragantur, non ſatis conſtet, perfecte patet, MESMERUM methodo ſua curationes nullas perfecte perfeciſſe, ſanationes, ſi et quasdam perfecerit, omnes imperfectas manſiſſe, illumque omnes ſuas curationes hoc modo inſtituiſſe, vt, et ab omni praeiudicio liberi in impoſturae cuiusdam ſuſpicionem facile poſſint incidere.

p. 65. Sequitur epiſtola COURT *de* GEBELIN *de magnetiſmo animali*. Ill. vir poſt vulnera quaedam cruri illata, illius eryſipelatoſum tumorem, poſteaque contabeſcentiam cum ſtupore paſſus eſt, qui et alterum crus corripuit. Curatus eſt a MESMERO ſolo cruris et corporis aegri attactu ſubito. Vidiſſe et ſe aſſerit Ill. vir epilepſia a natiuitate, maraſmo, paralyſi, ſterilitate muliebri, coecitate, caet. laborantes-

tes, Meſmeriana arte curatos. Caetera omnia, quae in hac epiſtola continentur ad MESMERI defenſionem contra eius aduerſarios ſcripta, ſubinde ſatis acria ſunt.

Sed non longe poſt hanc curationem, quam tantopere iactat Ill. COURT *de* GEBELIN, ipſe hic vir mortuus eſt, et quidem in aedibus MESMERI, durante magnetica curatione. Renes in cadauere admodum magni, hydatidibus ſeroſum liquorem continentibus referti, intus admodum dilatati inventi ſunt. Caetera paene omnia naturalia fuere.

Dialogus intra doctorem omnium facultatum, et facultatis medicae Pariſinae, et ſanae mentis hominem, cuius morbum doctor ex longo tempore curauerat. Hunc dialogus ſequitur alius intra medicum praecedentem et alium. Inuectiuas ſat ridiculas continet primus in medicos, qui aegrum, a MESMERO ſine omni medicina reſtitutum, fere perdiderant. Altero medicus dolorem ſuum ob tam copioſas Meſmerianas curationes teſtatur. p. 175.

Epiſtola medici facultatis Pariſinae ad medicum ex Collegio Londinenſi, qua magnetiſmum animalem non exſiſtere probatur. Adſeritur primum, magnetiſmum animalem non poſſibilem eſſe, eumque, ſi et poſſibilis eſſet, non exſiſtere, tandemque, ſi et exſiſtat, ſine imprudentia et periculi metu non admitti poſſe. Omnia in hac epiſtola ita dicta ſunt, vt MESMERI meritum inuentumque magis eluceat. p. 199.

Epiſtola Angli cuiusdam ad Gallum quendam de magnetiſmo animali nouiter detecto. MESMERUS ſumme contra obtrectatores defenditur, et editor in notis ad hanc epiſtolam curationes huius viri maxime laudat, academiam regiam ſcientiarum, ſocietatem regiam medicam et facultatem Pariſinam valde taxat, quod huic inuento nullum plane pretium tribuerint. p. 269.

p. 291. CAROLI MOULINIÉ, Sti Euangelii miniſtri, ad Rev. PERDRIAU *de magnetiſmo animali epiſtola.* Auctor a *Meſmero* ſanatum ſe eſſe ipſe fatetur, ſimulque quaedam ad curationes ſuas ſpectantia furtim ab eo didiciſſe. Eo ſe perueniſſe adſerit, vt ſtatim leuetur, incommoda quaedam ſentiens; ſe intra viginti quatuor horarum ſpatium *ſtomachi inflammationem* tantam ſanaſſe, quae intra ſex dies omnem victum potumque interceperit; ſummam et perdurantem anxietatem cum ſuffocatione ſe ſtatim ſanaſſe; in febrili inſultu ſe *mephiticum vaporem*, febris cauſſam, *per caput expuliſſe*, ita vt intra horae ſpatium criſis incideret. Febrem et in puero *per caput* expulit, dorſi dolorem acutum ſtatim ſanauit ſolo attactu magnetico. Conuulſiones ab inedia profectae attactu magnetico ſolo ſtatim ſedatae ſunt. Huius farinae alia multa proferuntur, omni ſanae rationi aduerſa.

p. 317. *Enarratio curationum magnetiſmi animalis ope Buzancyi prope Sueſſionem (Soiſſons) peractarum.* Arbori in pago Buzancy vis magnetica communicata eſt, ad quam ſedentes aegri magneticas vires et ſanationes experiuntur. Criſes perfectas producit in aegris magnetico fluido hoc modo imbutis Dn. *de* PUISÉGUR ſolo attactu cum baculo ferreo magnetiſato. Curauit autem *de* PUISEGUR, ſtomachi dolorem, febrem, maculas in cornea, renum rheumatiſmum et vrinae retentionem, quartanas febres, morbos ex externa a lapſu laeſione oriundos, aurium ſonitum cum vniuerſi corporis dolore, pedis tumorem a metaſtaſi (lactea) poſt partum, pectoris oppreſſionem, tremorem et omnium totius corporis partium dolorem, haemoptyſin, inteſtinorum et vteri dolorem cum fluxus menſtrui ſuppreſſione, coecitatem, febres varias, fluxiones varias inueteratas, hernias, intenſos capitis dolores, herpetem

tem referentia exanthemata totius corporis, oculi dolorem, membra mouendi impotentiam, articulorum dolores, febrem tertianam, febres alias, inveteratas, lentas, capitis dolores et neruorum affectiones, cruris paralyſin, inteſtinorum atoniam cum totius corporis dolore, oculi dolorem, febrem vehementem, continuam, mammae poſt partum tumorem, ventris dolorem, alui profluuium diuturnum, menſium ſuppreſſionem, rheumaticos renum dolores, icterum, articulorum dolores intenſos, colicam ſanguineam, oculorum rheumatiſmos, articulorum ſtuporem continuum cum ſurditate, ſtomachi imbecillitatem, tumorem ab acuto ferro articulo intruſo magnetiſmi ope. Harum curationum omnium hiſtoriae enarrantur. Febres maxime rebelles, inprimis quartanae, magnetiſmo, ſine vlla alia medicina curatae ſunt.

Epiſtola Rev. Patris GERHARDI *ad R. P.* PELERIN hiſtoriam ſanationis hydropici pro deſperato habiti magnetiſmi ope exhibet. Hydrops anaſarca fuit. Vrinam interceptam magnetiſmus prouocauit. p. 354.

Hiſtoria curationis biennis filii KORNMANNI *a* MESMERO *peractae.* Humor acer cruſtas formans in oculos pueri depoſitus fuerat. Poſtea maculae in oculo, cum intenſa inflammatione obortae ſunt. MESMERUS obſtructiones infimi ventris accuſauit, quae, reſtituto perfecte aegro, diſparuerunt. p. 356.

Hiſtoria curationum Lugduni magnetiſmi animalis ope ſecundum principia Meſmeriana a Cl. ORELUT *peractarum.* Praemiſſa eſt epiſtola ad MESMERUM, qua inuentum magneticum valde extollitur. Magnetiſmo animali auctor ſanauit virginem ſopore periodico ſex vel ſeptem menſium cum ſenſuum internorum iactura et articulorum ſtupore afflictam. Excitata ſubinde melancholica fuit, rerum- p. 361.

que ſuarum penitus fere ignara. Excitata ſtatim magnetiſmo animali adhibito fuit et melancholia diſparuit.

p. 371. Paralyſis dextri lateris magnetiſmo ſanata morbusque aluo, vrina et ſudore iudicatus eſt. Eodem modo et ſpaſmi in delicata femina poſt puerperium, herpes eryſipelatoſus, conuulſiones articulorum inferorum extraordinariae, paene continuae, febris quartana inueterata, ventriculi dolor, vomitus continuus a rheumatica materia perfecte ſanati ſunt.

p. 379. Forte ad maiorem fidem magnetiſmo conciliandam et imperfectae curationes magneticae enarrantur. Febris rheumatica cum pectoris ſumma oppreſſione, conuulſiones horribiles a terrore ſubito inductae, ſurditas a profluuio materiae purulentae ex auribus intercepto, magneticis curationibus levaminis particulam expertae ſunt.

p. 387. *Recentiorum curationum magnetiſmi animalis ope peractarum hiſtoria.* Arbore Pariſiis magnetico principio imbuta (in horto principis de *Soubiſe*) ſanati ſunt in virgine morbi a ſanguinis ex vtero profuſione nimia oriundi, colicae, ſtomachique dolores, febrilis ad ſiniſtrum crus abſceſſus, ſurditas, quartana febris, ambulandi ob cruris vlcera impotentia, febres diuturnae, iſchiadicum malum, caet. Sanata et mulier magnetiſmi ope eſt, cui febriles ad articulos abſceſſus ingentes dolores produxerant, nec non adoleſcens, quem poſt ſubitaneam corporis exaeſtuati refrigerationem conuulſiones atrociſſimae tentauerant.

p. 406. Mulieri in mortis agone iam conſtitutae magneticae curationis ope pulſus reſtitutus, et ſuffocatio ſublata eſt. Status hydropicus, in quem poſtea haec mulier incidit, eodem modo ſanatus eſt. Et in nauigantium morbis a frigido aëre humidoque

midoque coelo pendentibus magnetiſmus feliciter adhibitus eſt.

Dn^um NEVEU apoplexia cum paralyſi totali ſubito corripuit. Morbum nulli medicinae obtemperantem et a medicis et chirurgis pro deſperato declaratum magnetiſmus perfecte profligauit. p. 417.

Cl. GIRAUD magnetiſmi ope ſanauit brachii paralyſin cum ſenſuum hebetudine, renum poſt fluxus menſtrui ſuppreſſionem vehementem dolorem, cum abdominis tumore hydropico, paracenteſi adeo fruſtra inſtituta, cerebri habitualem catarrhum, epilepſiam a terrore, poſt crebrum mercurii vſum ad venereum morbum ſanandum inductam, ſcrophuloſos tumores, infernorum articulorum rheumatiſmum cum ſphincteris veſicae vrinariae paralyſi, neruorum morbos anomalos cum articulorum nodis et viſu in altero oculo deperdito, iſchiadicum malum, dolores rheumaticos vagos, hemiplegiam ſiniſtri lateris perfectam, mammarum dolorem cum glandularum infarctu, ſtomachi dolores, hemicraniam, pectoris oppreſſionem a moerore inductam, hepatis obſtructionem, debilitatem totius corporis ab aëre humido, aſthma conuulſiuum habituale, rheumaticos humeri dolores, ſuffocationem, dolorificum articulorum ſtuporem poſt fluxum menſtruum ceſſantem, colicas frequentes poſt febrem malignam, menſium ſuppreſſionem, periodicas conuulſiones, ventriculi ſummas criſpationes, articulorum tumores cum dolore, ſurditatem ex longo tempore perdurantem paene perfectam, tremorem articulorum a vini immoderato vſu, icterum, caet. p. 421.

Curatio hydropis uniuerſalis magnetiſmi animalis ope peractae. Hydrops poſt febrem quotidianam obortus erat. Vrinas magnetiſmus prouocauit. p. 454.

p. 463. Operi epiſtola MESMERI addita eſt, qua ſe contra THOURETUM defendit. Aſſerit, doctrinam de magnetiſmo animali a ſe vere inuentam, et curationes ſuas magneticas veras, non in aegrorum imaginatione ſitas eſſe. Sed quaenam in THOURETI opere contineantur, diſpiciamus. Tempore, quo *magneticus furor* Pariſinos maxime inuaſerat, anno 1784, THOURETUS ſequentem librum edidit.

XXVI.

Recherches et doutes ſur le magnetiſme animal, par Mr THOURET, Docteur Régent de la Faculté, et membre de la Société Royale de Medecine, a Paris, chez Prault. 251 pagg. in 12 mai.

i. e.

Diſquiſitiones et dubia in magnetiſmum animalem, auctore Cl° THOURET.

Et quidem ex regiae ſocietatis medicae auctoritate, quae illi hanc diſquiſitionem, Meſmerianarum curationum fama inducta, demandauerat. Primum ex auctoribus docte probatur, MESMERI doctrinam nouam non eſſe, ſed ſatis antiquam. Ad vulnerum ſanationem magnetem HELMONTIUS, GOCLENIUS, alii, adhibuere. (Emplaſtra ſua magnetica agyrtae hodie adhuc publice iactant). Ad internos morbos magneti virtutes ſingulares, imo ſpecificas adſcripſerunt LIBAUIUS, TENTZELIUS, WÜRDIG, MAXVELLUS, KIRCHERUS.

p. 8. Vt autem rerum ſuarum theoreticam quandam explicationem dare poſſent, *fluidum univerſale, univerſi animam, fluidum magneticum uniuerſale* ſtatuerunt, quod ab aſtris vſque ad hominem extenderetur, omnem naturam animaret, omnia corpora penetraret,

netraret, corporibusque vires attractionis et repulsionis communicaret. Hoc libere in atmosphaera fluctuans fluidum hoc modo se disponere posse putabant, vt eo vitale animatarum substantiarum principium animare, crises excitare et turbas componere possent. Eodem modo et sanitatem conservari vitamque produci putabant spiritu vitali fortiori reddito, hoc modo, vt vniuersalem, maxime simplicem medicinam ad omnes morbos se inuenisse iactarent.

Quae cum in vniuerso mundo ita esse putarent, in homine, microcosmo, eadem statuerunt. Polarem axin in homine iam PARACELSUS statuit; polum postea arcticum in ore, antarcticum in abdomine PARACELSI sectatores statuerunt.

His praemissis, ea, quae MESMERUS de magne- p. 13.
tismo suo docuerat, cum doctrina medicorum saeculi XVI. et XVII. conferuntur, fuseque probatur, omnia a MESMERO prolata et pro nouis, a se inventis, diuendita, iam a MAXVELLO aliisque clare dicta esse.

Aliter tamen MESMERUS nostris temporibus magnetismum adhibuit, quam olim fieri consueuit. Putabatur enim olim, magneticas virtutes in adfectum corpus dirigi posse, si partes quaedam, aut sanae aut aegrae, ab eo desumerentur, fluidoque magnetico imbuerentur. Caeterum olim eodem modo, quam nostris temporibus, purgationes institutae, morbique magnetis ope sanati sunt. Aegri magnetis ope diuersi generis sensationibus obnoxii facti sunt, et a fortissimis et a maxime delicatis facile ferendis. Eodem magnetismo veteres et sedem morbi tantoties ignoratam cognoscere tentarunt, fluidoque suo prudentiae speciem tribuisse videntur. Id inprimis magnetico fluido tribuerunt, quod rationem et crises iuuaret, morbos neruorum

omnis generis vtplurimum ſanaret, et transſpirationem iuuaret. Tandem et animi mores vehementer ab eo mutari, aegrosque propenſione quadam ad hanc medicinam eosque, qui in adhibenda ea occupantur, ferri adſeuerarunt.

p. 120. Quae MESMERUS ad probandam influxuum magneticorum veritatem profert, omnia iam KIRCHERUS propoſuit.

Si autem omnia, quae primi ſcriptores de magnete eiusque influxu in corpus animatum adſeruere, recte penſitemus, facile patet, ea omni fundamento deſtituta adeoque iure obliuioni tradita eſſe. Hypotheſeos partes ſola imaginatione combinatae legitimam probationem non ſuſtinuerunt, et ſanationes ſecundum eam inſtitutae cum exorciſmis et incantamentis plurimam ſimilitudinem habent. Hinc et quod ſana doctrina philoſophiae naturalis probari non poterat, *ſenſationibus* fallacibus probare tentauerunt. (eodem modo, quo MESMERI *aegrae*, quamuis nil in earum morbo mutatum eſſe clare perſpiceretur, firmiter adſeruerunt, ſe perfecte ſanas eſſe).

p. 139. Sed num magnetiſmus animalis MESMERI plus confidentiae mereatur, quaeſtio eſt. In hoc Cl. Auctor in altera opuſculi ſui doctiſſimi parte occupatur. MESMERO ſequentia iure obiiciuntur:

1) tactum frequentem, continuum, inprimis in regionibus corporis humani valde ſenſibilibus, effectus ſenſibiles producere poſſe, ob mutationem in neruis productam, hinc quod magneticis influxibus tributum eſt leuamen, tactui (forte calori artificio quodam inducto, forte et *frictioni*) adſcribendum eſt. (Certum eſt, mulierculas neruis delicatis laborantes ſtatim leuari, inprimis ſpaſmis viſcerum abdominalium praeſentibus, calore artificiali ſcrobiculo cordis admoto aut eo paululum compreſſo).

2) calo-

2) calorem ſanae manus in valde ſenſibilibus conuulſionibus laborantibus, modo maxime naturali, multa praeſtare.

3) multum etiam in ſenſibilibus apparatum medicinae applicandae, promiſſa, enthuſiaſmum, caet. valere. Poſſe adeo fieri, vt tonus neruorum auctus manus ope ad certas partes determinetur, hocque modo euacuationes, caet. producantur.

4) eos, qui magnetis ope morbos curant, criſes, hoc eſt, conuulſiuum ſtatum in valde ſenſibilibus ſubiectis tantum producere poſſe, inprimis in feminis, in quibus neruorum ſenſibilitas dictis modis iam ſuſcitata eſt.

5) mirum nullo modo eſſe, conuulſiones ab vno ſubiecto in alia propagari; ſi ſubiectum adſit, quod vere conuellitur, alii, exſpectatione eorum, quae ipſis futura ſunt, adiuuante pompoſo apparatu, facile conuelluntur. Non rarum eſſe, convulſiones hoc modo in certis vrbibus epidemicas euaſiſſe. (Eodem modo et diabolicae obſeſſiones in vrbibus, monaſteriis, epidemicae factae ſunt).

6) quantum ad talium morborum curationes metus, laetitia, aut aliae paſſiones animi vehementes conferant, iuſto tempore iuſte motae, hiſtoriae teſtantur.

7) empiricos famoſos ſolo attactu, GASNERI exemplo, in variis hominibus effectus differentes, admodum notabiles produxiſſe, et tamen hos homines impoſtores fuiſſe.

8) magnetiſmi animalis fautores plus ad motus grauiores ſuſcitandos, vt ſpectatorum ſenſus percellantur, quam ad veram vtilitatem aegris ſuis adferendam, ſpectant.

9) morbos quosdam locales et MESMERUS magnetiſmo ſuo non curari poſſe adſerit; hinc ſuſpicio

cio nascitur, huius methodi fautores hoc modo malos rerum suarum successus excusare velle.

10) omnes, qui nostris temporibus medicinam vniuersalem iactant, homines, modo non excusando, fallunt.

11) Phaenomena, quae MESMERUS modo suo occulto producit, omnia ex sensibilitatis negotio explicari possunt.

12) Nec fidem systemati suo facit MESMERUS, quod res suas tam occulte gerat.

Scripta tam copiose in Gallia nostris temporibus edita magnetismo fauentia legentes, mirati sumus vehementer, enchiresin, iam saeculo XVII. explosam, nostris temporibus tantam fidem inuenisse, vt metus iustus sit, ne verae et rationalis medicinae detrimento magno, fabulosa iterum pro veris et ab hominibus lucrum suum quaerentibus ficta pro indubitatis habeantur. In magnetismi theoria et historiis curationum eo peractarum tam multa occurrunt omni sanae rationi aduersa, sibi contraria, vt, qui, quam parum haec omnia ad morbos vere sanandos valeant, non perspiciat, admodum crassae naris esse debeat.

XXVII.

ERNST GOTTFRIED BALDINGERS *neues Magazin für Aerzte. Sechster Band. Leipzig, bey Iacobaeer. Erstes bis sechstes Stück.* 1784. 572 *Seiten.*

i. e.

Nouum promtuarium in vsum medicorum editum. Volumen VI.

Continentur in hoc volumine sequentia:

Continuatio historiae morbi admodum notabilis voluminis V. part. III. descriptae. Morbo, quo doctissi-

doctiſſimus vir (KRÜNITZIUS, vir Illuſtris) laborat, pectoris dolor obtuſus eſt, in acutum tranſiens, dum Ill. vir pedibus progreditur, cum vomitu liquoris gaſtrici, dum ſtomachus vacuus eſt, alimentorum, dum plenus eſt, coniunctus. Morbus iam diutiſſime perdurauit. Anno 1782 pedum gangraena Ill. vir correptus eſt admodum periculoſa, ex laeſione externa orta. (Vt et noſtram de miro hoc morbo ſententiam feramus, infarctus pulmonum et forte vaſorum coronariorum cordis accuſandos eſſe putamus. Vidimus aliquoties morbos, huic, quem Ill. KRÜNITZIUS patitur, ſimillimos. Sanauimus quosdam morbo mitiori exiſtente, alii, in quibus diuturnius malum fuit, omnem operam medici, omnia medicamenta eluſerunt).

Continuatio indicis auctorum, qui de cortice Peruviano ſcripſerunt, BALDINGERO, V. Ill. auctore.

Index lectionum collegii medico-chirurgici Berolinenſis. p. 15.

Additamenta ad pharmacopoeam Edinburgenſem ab Ill. BALDINGERO editam, eodem V. Ill. Auctore. Verſatur Ill. vir in editione ſeparata additamentorum.

De inſtituto medico-chirurgico Bonnenſi. Bibliothecam Elector ſuppeditauit.

De quibusdam ad pharmacopoeos et officinas pharmaceuticas ſpectantibus. Taxatur inprimis mos Germanorum medicorum dona certis anni temporibus, inprimis ineunte anno, a pharmacopoeis exſpectantium, deſiderantium. Addidit et ſua Ill. editor vota vtique pia veraque.

Obſeruationes medicae, botanicae et oeconomicae, p. 41. ERHARTO, V. Cl. auctore. Theae ſinicae loco Cl. vir folia liquidambrae ſtyraciſluae, pruni Mahaleb, hyperici prolifici, et vaccinii vitis ideae adhibet. Lactis coagulationi oleum tartari lacti adfuſum ante coctio-

coctionem aduersum est. — Cimices e lectulis mercuriale vnguentum depellit. Ranunculus aquaticus vaccis bonum et salutiferum alimentum praebet, nec non viscum album. — Trichlochin maritimum, heracleum sphondylium, achillea millefolium, aegopodion podagraria, plantae oleraceae admodum vtiles sunt. — Sorbi torminalis baccae fermentatae acetarii boni saporem habent, nec non campanula rapunculus, quae valerianae locustae loco commode adhibetur. — Trifolium flexuosum *Iacqu.* bonum bobus alimentum praebet.

p. 52. *Obseruationes quaedam*, auctore WOELTGE. Hydrophobiam vnguentum mercuriale auertit.

Historia abscessus abdominalis et lumbricorum effractorum. Abscessus a vi externa ortus est; eum fistula et hectica febris excepit. Putat Ill. editor, herniam incarceratam primam morbo ansam dedisse.

Varia, auctore BÜCKING. Puellam triennem menstruatam vidit, menses stato tempore, omni anno redierunt. (Similia et nos vidimus; sed *menstruum* fluxum quis haec dicat?) Vidit et purpuram vesicularem, febrem miliarem epidemicam, caet.

De re in Russia medica. Eam PETRUS I. instaurauit.

p. 73. *Caesareae sectionis historia*, auctore STARKE, *V. Cl.*

Acuum e cute excisarum historiae, auctore MARX, *V. Cl.* Eas omnes extus inferri putat, negat vero Ill. editor. (Extus illatarum exemplum et nos vidimus).

p. 81. *Historia litteraria scriptorum, qui de aquis Hof-Geismariensibus scripserunt*, Ill. editore auctore.

Finem parti faciunt catalogus natorum et denatorum Cassellis, et anecdota varia.

Altera parte haec continentur:

Addita-

Additamenta ad nouam pharmacopoeae Edinburgensis editionem continuata, Ill. editore auctore. Inferenda varia, delenda plura continent. p. 97.

Obseruationes botanicae, ERHARTO, V. Cl. auctore. Plurima ad plantarum species rectius definiendas, distinguendas continent.

EHRMANNI, Medici Francofurtensis, *aquarum Schwalheimensium descriptio*. Adfines admodum aquis Selteranis sunt, evaporatae pares cum iis partes constitutiuas habent, Selteranae tamen plus salis marini; Schwalheimenses plus ochrae martiatae continent, hinc et siti magis aduersae. Continent et Schwalheimenses aquae acidi vitriolici et aëris fixi maiorem partem, hinc pro aqua Selterana martiata habendae. Effectus salutiferos insignes habent, inprimis Selteranis remixtae.

Sylloge aquarum mineralium in terris Brunsuicensibus Luneburgensibus maxime notabilium, ERHARTO, V. Cl. auctore. Distinguit Cl. vir aquas in gasatas, sulphureas et salinas. Aquas, quae communem salem suppeditant, Cl. vir simul in vtilissima tractatione recensuit.

Obseruationes medicae, BRÜCKMANNO, V. Cl. auctore. Lacerta deuorata. Aeger insigni ciborum appetitu vexatus et rodente ventriculi dolore adfectus a vino copiose poto leuamen tantum sensit. (Lacertam vino inebriatam putat Auctor, sed fides penes eum sit). Tandem tabidus periit. Motus in cadaueris abdomine pulsans. Inciso abdomine viua in ventriculo lacerta inuenta est. Alius aeger ex lacerta cum aquis deglutita dolorem in ventriculo admodum molestum sensit, lacerta, multo praeterlapso tempore, vomitu arte citato eiecta euanidum. p. 140.

Historia morbi spasmodici violenti. Morbi initia fuere capitis, ventriculi dolor, cum visus momentanea p. 146.

tanea abolitione. Febrem gaſtricam excepit ventriculi inflatio, eamque pedum, manuum, linguae titubatio, oris diſtorſio. Appetitus ſummus. Acidi inprimis viis ſuſpicio. Oleo tartari dato conuulſiones in adfectis partibus ſequutae ſunt, valerianae extracti vſu vniuerſaliores factae. Leuamen nullum antiſpaſmodica medicamenta omnia, partem leuaminis flores Zinci attulerunt. Anthelmintica demum et minerales aquae morbum leuarunt. (Errarunt medici aegrae in eo, quod in initiis morbi in antiſpaſmodicis omnem ſalutis ſpem poſuerint, neglecta vera morbi cauſa, isque error in conuulſiuis morbis omnibus admodum communis et admodum pernicioſus eſt).

De boum lue LEIDENFROSTII, V. Ill. ſententia. Cenſura libri eſt a Chirurgo Anglo FLACK editi.

Sequuntur formularum medicarum male combinatarum praeſcriptarumque exempla plura ab Ill. Editore congeſta.

SCHERFF, V. Cl. docet, pueros miaſmate ſcrophuloſo laborantes tuſſi conuulſiua aut non, aut admodum benigna correptos fuiſſe.

Tertiae parti haec inſunt:

p. 194. *Varia*, auctore BÜCKING. Aphtharum origines ab acrimonia repetuntur, in pueris acida lactea, in adultis bilioſa, putrida, caet. Periculum aphtharum a gangraena et ab interceptione vaſorum reſorbentium pendet. Criticae admodum benignae eſſe debent. In adultis febris, cui adiunctae ſunt, curationi cedunt, non tamen negligenda ſunt topica externa, inuoluentia, putredini aduerſa. Coffea tremorem cordis et articulorum Cl. viro excitauit, poſtea capitis dolorem diſſipauit, animum alacrem magis reddidit.

De

Cl^i BUCHOLZII ad editorem epiſtola *de ſcabie.* Sanauit Cl. vir fauſto cum ſucceſſu ſcabiem Roſenſteiniana methodo, ſulphuris interno et externo vſu. Poſtea IASSERI vnguentum adhibuit ſummo cum ſucceſſu, ita, vt et neglecta corporis munditie curatio ſuccederet. (Lauri baccas vnguento nos non addimus, miras autem et ſubitaneas curationes eo perfecimus, integris ſubinde familiis trium hebdomadum ſpatio ſanitati reſtitutis. Saepe vnguentum pedum plantis adplicandum fuit, ob ſcabiei exanthemata in pedibus pertinaciter reſidua. Vnico tantum exemplo, in quo tamen negligentiae plurima tribuenda fuere, malum rebellius vnguento internoque puluerum vſui pertinaciter obſtitit. Mala ſymptomata nulla in perſanatis obſeruauimus) p. 217.

Hiſtoria morbi, quo virgo laborauit, anonymo auctore. Ventriculi dolorem tactu externo citatum flendi deſiderium excepit. Poſt variolas benignas ſuperatas capitis dolor, anxietas, ventriculi dolor. Morbus a medico pro febre intermittente erratica habitus. Dolor a cordis ſcrobe ad vmbilicum protenſus, intenſiſſimus, eiulatus citans. Morbus pro verminoſo a medico habitus, purgantia ad taeniam pellendam data. Extremorum frigus, ſumma anxietas, punctorius in digitis ſenſus oborta ſunt. Scarlatina febre intenſa admodum ſuperata, praegreſſo ſummo moerore, in intenſiſſimum capitis dolorem cum conuulſionibus articulorum incidit. — Annotata Ill. editoris lectu digniſſima ſunt.

De corticibus cortici Peruuiano ſubſtituendis. Iure notatur, GÜNZIUM in Germania primum de ſalicis cortice cortici Peruuiano ſubſtituendo egiſſe. p. 227

De his, quae in Pomeraniae parte, quae Regis Sueciae ditioni ſubdita eſt, circa rem medicam nouiter geſta ſunt. Clericis mandatum eſt, vt quouis menſe

ſyllogen mortuorum, aetatis et morborum, quibus mortui ſunt, conficiant. (Sed quis morbos exacte indicet clerico, talium rerum ignaro? Vidi errores in talibus rebus ſummos).

p. 243. *Operis ſui ornithologici mutati ſciagraphiam* MERREM, V. Cl. exhibet.

p. 250. *De ſimplicium medicamentorum pretio et taxis pharmaceuticis inſtruendis*, auctore MOENCH, V. Cl°. Fixari taxas non poſſe ex pretiorum diuerſitate probatur. Serpentariae radix anno 1773 3 thaleris, anno 1779 25 thaleris conſtitit.

Scriptores de aquis ſoteriis Dorf Geiſmarienſibus, *Ill.* BALDINGERO *auctore.*

p. 263. *Varia.* ERHARTUS, V. Cl. botanicum iter inſtituit in terris Hannoueranis. Vidit, plantarum variarum oeconomicarum cultum negligi, animalium cadauera vbique inſepulta putreſcere, canum copiam reſtringendam, phyſicorum prouincialium, nec non calendarii bene inſtructi, defectum, noxiam lini in aquis macerationem, caet.

Sequuntur *formulae medicamentorum* malae notae, cum annotationibus Ill. BALDINGERI.

De puerorum epidemicis morbis anno 1784 *graſſantibus* WALDSCHMIEDII epiſtola. Morbillos facile pueri ſuperarunt, ſcarlatinam et miliarem febrem non aeque.

p. 277. *Hiſtoria conuulſiui morbi*, anonymo medico auctore. Debilitas et laſſitudo inſignis morbum praeceſſerunt. Spaſmi ſummi, maxime varii, lingua nigra, morbi caeterum cauſa penitus incognita. Remiſerunt diriſſimi ſpaſmi, dum a medicamentorum vſu aegra deſiſteret.

Quartae parti haec inſunt:

p. 290. *Tractationes quaedam*, auctore ERHART, *V. Cl.* Aſcarides gratiolae puluis depulit. Semina lauri ob efficaciam commendantur, nec non gentianae albae

albae radices. — Examinandum eſt ſambuci roob, num in aeneo vaſe coctum ſit. — Commendantur tanacetum vulgare, artemiſia maritima, arnica montana, achillea nobilis, myrica gale. — Nouum plantae genus RÜLINGIAE nomine deſcribitur, aliudque BERKHEYAE. — Ad pharmacopolia et pharmacopoeos pertinentia pia vota. Vt priuilegia pharmaceutica pecunia non redimantur, vt pharmaceuticae merces a publicis ſumtibus, vectigalibus, caet. liberentur, vt pharmacopolae et *prouiſores* officinarum pharmaceuticarum diligenter examinentur, vt medici medicinas non ipſi diſpenſent, vt medicamentorum pretium omni modo minuatur, caet.

Continuatio hiſtoriae morbi, quo KRÜNITZIUS, *vir Ill. laborat*, ex epiſtola Ill. viri ad editorem data. Morbus a moerore origines duxiſſe videtur. Pectus ab omni labe liberum fuit; attamen Ill. vir XVIII. aetatis anno haemoptyſi ex haemorrhoidibus interceptis laborauit. (Certe non eſt, quod ſententiam noſtram de infarctibus in epigaſtrica regione et pectore mutemus!) Materiam peregrinam in ventriculo latere putat HOEPFNERUS, et morbum emeticis depellendum, cocta materie, ſuadet; ſed haec, licet ſatis commode dicta ſint, certe vana erunt, forte nociua.

Obſeruationes botanicae, ERHARTO auctore. Incongruo modo cum botanicis meritiſſimis cauillatur, quorum ſi corrigenda eſſent dogmata, modeſtiore ſermone fieri debuiſſet.

Continuatio indicis ſcriptorum de cortice Peruviano.

Lithopaedii hiſtoria, ex SCHLEGELII, V. Cl. epiſtola ad editorem. Inciſum feminae per ſex annos grauidae cadauer foetum in abdominis cauo exhibuit membrana cartilaginea circumdatum. Partes genitales cadaueris internae omnis labis expertes. p. 349.

Cerebri vulnus exile lethale. Paruum offis bregmatis vulnus cerebri fubftantiae partem magnam confumfit.

Epilepfiae hiftoria. Morbus a corpore faltatione durante nimis exaeftuato obortus eft. Perdurat per fex annos. Medicamenta varia admodum, maxima copia adhibita funt. Quaeftio mouetur de vlterius adhibendis medicamentis.

p. 358. *Vteri hydrops.* Incifo cadauere vterus, ouaria, gangraenofa, fumme exulcerata, tam putrida, vt cognofci non poffent.

Morbi cuiusdam hiftoria. Acido fpontaneo aeger laborat. Acida omnia, fanguis adeo.

Formulae medicorum inconcinnae.

p. 368. *De morbis vere et anni 1783 decurfu, nec non vere anni 1784 graffantibus* ACKERMANNI *obferuationes.* Aeftas anni 1783 ficciffima, calidiffima fuit, fruges, olera defecerunt, folani tuberofi pars magna fingulari morbo corrupta. Acetaria omnia rara, poma, pruna copiofa fuere. Sudores hominum profufiffimi, caufae morborum aeftiuorum vbiuis obuiae, morbi tamen rariffimi. Caufam tam vniverfae fanitatis in nebulofo aëre Auctor ponit. Siccum autumnum hyems gelidiffima excepit. Niues in vrbibus et vicis a ventis cumulatae, fordibus variis, morae diuturnitate impraegnatae. Pauperum egeftas, non ob frumenti, fed ob aquarum, ad molendas fruges neceffariarum, defectum. Acceffit frigus fummum, carnium caritas, vita fedentaria maxime, ob caritatem rerum ad vitam fuftentandam neceffariarum omnium, continuata.

In quinta parte haec continentur:

p. 385. *Continuatio obferuationum* ACKERMANNI *de morbis annorum* 1783 et 1784. Exeunte anno puerperae admodum male fe habuerunt. Febre laborarunt puerperali, euacuantibus lenioribus fimul-

que

que medicinis tonum vaſorum inſtaurantibus feliciter ſanata. Mortua tamen puerpera eſt male ab agyrta tractata ex metaſtaſi materiae peregrinae ad pulmones. Alia ſpaſmis violentiſſimis adfecta, ex ſciſſo forte ſanguifero vaſe in abdomine, aliaque lactantium phthiſi a chirurgo, qui miliaria ſuſpicabatur, male tractata, obiit. Ineunte anno 1784 in vicinis locis tuſſis conuulſiua graſſari coepit, primum omni modo, vereque catarrhalis, et ſuetis ad catarrhum medicinis cedens, ſed Martio menſe ineunte in conuulſiuam degenerans. Catarrhalis tuſſis tranſitum Cl. vir, et in progreſſu epidemiae, in conuulſiuam ſaepius obſeruauit. Vniuerſam vrbem ſubito tuſſis peruaſit, nec vigeſima pars puerorum ab ea libera manſit. Dum exeunte Aprili bilioſa epidemia graſſaretur, illi dolor colicus ſummus, aeſtus vrens adiuncta fuerunt. Leuarunt tunc morbum purgantia lenia bili aduerſa. Lethalis pluribus conuulſiua tuſſis fuit, ſed valetudinariis maxime, atrophia laborantibus, prae aliis autem his, in quibus, tuſſi correptis, ex dentium difficultate conuulſiones natae ſunt. Maio menſe tuſſis penitus ſiluit.

In ipſis conuulſiuae tuſſis originibus icterus in grauida obortus eſt, rarus in terris Zeulenrodanis admodum alias morbus. Martio menſe idem morbus viros inuaſit ſaniſſimos quosdam, tartari cremore et emeticis ſanatus. Poſtea admodum inualuit morbus, ita, vt aegri decem et plures auxilium Cl. viri ſaepius coniunctim implorarent. Liberi manſere a morbo omnes, qui XV aetatis annum nondum attigerant. — Dum morbus iam admodum populariter graſſaretur, diarrhoea copioſiſſima aquoſa bilioſa plures aegros corripuit, morbum protrahens, emeticis ſananda. Caetera ictero adiuncta ſymptomata omnia bilis in primis viis copioſiſſimae

 indicia

indicia dederunt. Diarrhoea poſtea et pueros corripuit.

Sequitur tuſſis conuulſiuae exacta magis hiſtoria. Morbus ex catarrhali tuſſi in initiis manifeſte ortus eſt, tantopere ſaepe cum eo complicatus, vt veram conuulſiuam tuſſim ſaepe Cl. Auctor in initiis, per aliquot dies, pro catarrhali haberet. Nec verum de conuulſiuae tuſſis praeſentia iudicium ferri potuit, niſi morbo per aliquot dies iam perdurante. Symptomata, quibus haec tuſſis vere cognoſcitur, et ab aliis ſpeciebus diſtinguitur, accurate recenſentur. Inſultus morbi, dum pueri ad eos attendunt, ſaepe praefocantur. Vidit Noſter in puella hanc tuſſim ſemper praefocatam, dum modo adeſſet. Inſultus vtplurimum ab accedente externa cauſa determinantur, ſubinde a ſternutatione, quam cum hac tuſſi copioſiſſime coniunctam Noſter vidit.

Exanthemata in capite, in tuſſis progreſſu copioſe erumpunt, miliaria, ab humoribus ad caput delatis pendentia, ſymptomatica, morbum non levantia. Vidit Noſter et exanthemata in vniuerſo corpore ſuppurantia, variolas ſpurias referentia, ſed et haec critica non fuerunt. Omnes effloreſcentiae cum maculis variis in facie erumpentibus, haemorrhagiis narium, oris, faucium, caet. communes origines habent.

Varia admodum morbi duratio eſt. Qui nullas medicinas ſumſerunt, per quatuor hebdomades vtplurimum aegrotarunt, qui nociuis vſi ſunt, relaxantibus, aut vaſorum conſtrictionem in pulmonibus producentibus, longius aegrotarunt. Facillime morbus, a quacunque cauſa, recrudeſcit. Induxit hernias, aſthmata, reſpirationem difficilem, cum corporis colliquatione quadam lichene Islandico cum lacte dato ſanandam, articulorum inferiorum paraly-

paralyſin, caet. — Pluribus, vt iam dictum eſt, lethalis fuit, his potiſſimum, qui omnia auxilia neglexerant. Quidam ſubito ſuffocati ſunt, ex ſpiritu intercepto, apoplecticorum more. In mortuis plurimi fuere obſtructionibus viſcerum infimi ventris, atrophia, cachexia, glutine ſpontaneo, rachitide laborantes. Hos ante mortem conuulſiones a tuſſi excitatae corripuerunt. Quarta aut quinta eorum pars mortua eſt, qui dentitionis difficilis ſymptomatibus durante hac tuſſi correpti ſunt. Nullus cutaneus morbus morbum leuauit, nec conſtitutioni cuidam particulari tuſſis pepercit. Magis tamen et grauius laborarunt, in quorum pulmonibus antiqua labes phthiſica latebat, craſſi, ſucculenti, qui in cibo aſſumendo et eligendo nullum ordinem ſeruabant. Hinc pauperrimorum liberi diutiſſime aegrotarunt vtplurimum. Protraxerunt morbum remedia omnia ſic dicta pectoralia, relaxantia.

Vix putat Cl. Auctor tuſſim conuulſiuam morbum *ex proprio et priuato genere* conſtituere, qui proprio ſibi veneno producatur; morbus enim manifeſte ex tuſſis catarrhalis tranſitu ortus fuerat, invalueratque eodem plane modo, quo in adultis infimi ventris viſcera a bile adfecta ſunt. Videtur itaque adultos et pueros communis morbifica cauſa affeciſſe, determinatam actionem in vtrisque inducens. Nec vt morbus ex proprio et priuato genere lues propagata eſt. Contagium morbi Zeulenrodam non peruenit, nec Zeulenrodae a ſubiecto in ſubiectum propagatum eſt, quum praeterlapſis ad ſummum duobus hebdomadibus morbus iam latiſſime graſſaretur, qui mos vere contagioſis morbis proprius non eſt, ſed morbis potius, quorum origines in aëre latent, epidemicis. Nullum praeterea miaſmatis ſpecifici indicium morbi decurſus

et ſanatio ſuppeditant. Nocent omnia, quae viſcidum et acrimoniam augent. — Bis hac tuſſi correptos plures Cl. vir vidit.

Morbi curatio ſemper difficilis eſt, partim ob relaxantium vſum, quem plebs maxime amat, partim et ob parcam bonorum medicamentorum efficaciam, qua vulgus facile ad empirica medicamenta adhibenda inducitur. In glutine in ventriculo haerente euacuando curatio princeps ſita eſt; ſed hoc gluten praeparandum ad euacuationem eſt. In his, qui ſolida tenſa et multum ſanguinem habuere, ſalia media profuere, in cachecticis ſquilla, kermes minerale, et radicum graminis decoctio. Emeſin tartarus vomitorius efficaciter concitauit, vomitu ſuperato parca doſi continuandus. Recrudeſcente iterum inſultuum vi, eadem methodus iterum adhibenda fuit. Superato vomitu medicamentum ex ſulphure antimonii aurato et ſquillae puluere cum melle, aut tartari oleum profuit. Profuere et admodum balnea, anthelminticaque, vermibus praeſentibus.

Si ſub horum remediorum omnium vſu tuſſis rebellior perſtabat, quod vero raro accidit, ad antiſpaſmodica Cl. vir confugit. Tuſſim manifeſte auxit moſchus. Caſtoreum et foetidam aſam aegri recuſarunt. Plura cortex Peruuianus praeſtitit, adhibendus praemiſſis reſoluentibus, emeticis, et tuſſi iam aliquo modo remiſſiore exiſtente. — Ad conuulſiones cum tuſſi coniunctas clyſteres maxime valuerunt. In quibusdam caſibus et cornu cerui ſuccinatus liquor bonos effectus edidit. (notandus hic error typographicus *Durchlauf der Zaehne*, loco *Durchbruch.*)

p. 429. *Obſeruationes de febre bilioſa epidemica Ratisbonenſi*, ex litteris SCHAEFFERI, ad WITTWERUM, datis. Intercepta imprudenter diarrhoea bilioſa,

biliosa, quae plures inuadebat, febris biliosa intensa oborta est. In omnibus morbis bilis materiali causae admixta fuit. Vaenesectionem hi morbi non tulerunt. (In sale Sedlizensi admodum copiosus Cl. Auctor ad curationem est; sed hunc salem aegri biliosa febre laborantes non ferunt, inprimis putredinis metu imminente; putredinem enim auget).

Mortis filii sui et Osanni, viri quondam Cl. mentionem Ill. Editor facit. Dolemus filii sortem pulmonali phthisi exstincti, qui medici boni doctique firmam spem dabat, cuique nec ingenium, nec opportunitas deerat, nec non OSANNI mortem, viri in bonis litteris versatissimi, medici doctissimi, expertissimi, summi animi candoris, vere pii, qui acutissimo suo ingenio multifariaque doctrina multa praestare potuisset, nisi Deus illum, iuuenem, e medio sustulisset. Os a lacrymis temperare non possumus, amicitiam, omnis fuci expertem, integerrimam, quo nos beatus vir prosequutus ad mortem vsque est, animo nostro cogitantes. p. 438.

Historia morbi et incisio cadaueris Dn. de BARDELEBEN, *Gubernatoris Casselani.* In vreterum et renum regione calculi. In vesica vrinaria calculi, in eius finibus pus vomica inclusum. Dolores passus fuerat Ill. vir in sinistro rene, extracto absynthii cum aqua soluto leuatus. Morbus ex podagra, haemorrhoidibus anomalis compositus. Vrina postea intercepta, sopore praeternaturali captus periit.

De institutis publicis obstetriciis Argentoratensibus.

Continuatio indicis scriptorum de cortice Peruviano, Ill. editore auctore.

Cadaueris incisio, auctore Cl° GISECKEN. p. 462.
Monstrosa puella fuit partu recens enixa. Defuit ossis frontis conuexitas, penitus ossa bregmatis et

 ossa

oſſa occipitis defuere. Collum defuit. Cerebrum meningibus tectum.

Continuatio hiſtoriae morbi parte promtuarii tertia enarratae. Aquae Pyrmontanae aegram inprimis leuarunt.

De vnguento ad ſcabiem Iaſſeriano, WAITZIO, *V. Cl.* auctore. Semper cum inſigni effectu vnguentum Cl. vir adhibuit, recruduit tamen in quibusdam morbus.

Morbi hiſtoria. Vteri hydrops eſt, cum ouarii dextri ſcirrhoſa induratione. Vidit Ill. editor ſteatoma ouarii dextri pondere XXIII librarum.

Sequuntur varia et anecdota.

Sextae parti haec inſunt:

p. 481. *De morbis vere et anno* 1783 *et vere* 1784 *obſeruatis* ACKERMANNI obſeruationum continuatio. De ictero agitur. Is origines duxit, dum aegri de ſordibus primarum viarum diu iam conqueſti eſſent, aut a diarrhoea aquoſa — biliosa, aut a profuſione alia quadam nimia inductus eſt. Rebellis non fuit. In puerpera neglectus in hydropem anaſarca transiit, tartari cremore ſanatum (ex anomalia bilioſo-putridae febris eadem hodie obſeruamus). Alia grauida debilisque mulier omnium difficillime aegrotauit, ſuperauit tamen facile partus labores et poſtea morbum. Sanatio morbi in euacuando penitus conſtitit, pro re tamen nata euacuantia fortiora, mitiora, adhibenda fuere, inprimis ex antibilioſorum claſſe.

De animalium corporum craſſitie praeternaturali a potibus ſpirituoſis inducta, anonymo auctore. Praemiſſis quibusdam ad actionem ſpiritus vini ſpectantibus, inprimis eam, qua glandulas obſtruit coagulatque, caſus enarratur a DIPPELIO viſus hominis, qui ſe vſu ſpiritus menthae tam obeſum reddiderat, vt ſpiritus ipſi interciperetur.

De

De elixirio acido DIPPELII inuento hiſtoria. Arcana medicina chirurgi Dani, *Staal*, fuit, a *Dippelio* detecta.

Cl[i] MEIERI epiſtola ad editorem cum excerptis quibusdam ex autographis MEIBOMII. Praedixit ludimagiſter agyrta medicamentum, quod aegro aſthmatico dabat, delirium XVI horarum excitaturum. Aeger vero in delirio mortuus eſt. Medicamentum ex mandragorae radice conſtitit. Mandragoram lethale hoc delirium induxiſſe et mortem a facultate medica Helmſtadienſi deciſum eſt.

MÜLLERI V. Cl. *obſeruationes de cantharidum vſu externo in ſymptomatibus, ad quae hactenus vix adhibitae ſunt.* Veſicatoria cruribus impoſita ad dolores aliaque abdominalia ſymptomata vehementiora praeclare valuerunt. Egregios effectus praeſtiterunt in inteſtinorum inflammatione, cardialgia, colica. p. 517.

Hiſtoria deglutitionis difficilis, anonymo auctore. Difficultas deglutitionis ſine omni cauſa manifeſta externa aegrum inuaſit. Nullum a medicamentis copioſiſſime datis leuamen. Addidit plura Ill. editor caſum illuſtrantia, ex probatiſſimis auctoribus.

De noxis ex aegrorum viſitatione, BICKERO, V. Cl. auctore. Viſitationes illas copioſas Cl. vir taxat, anicularum, eorum omnium, qui conſilio ſuo aegrorum ſtatum turbant, copioſas, aërem inficientes, caet. Earum noxas exemplis probat. p. 538.

De noſocomio generali Vindobonenſi, ex ephemeridibus realibus Vindobonenſibus. p. 544.

Sectiones medicae Profeſſorum academiae Lugduno-Batauae.

Excerpta ex ANDR. OTTOM. GOELICKE *diſſ. de onopordo carcinomatis auerrunco.* Francof. 1739.

Finem volumini faciunt anecdota.

XXVIII.

XXVIII.

Seltene chirurgische und medicinische Vorfaelle, beobachtet von CARL LUDWIG SCHMALZ, *de A. G. D.* (*zu Pirna*) *Leipzig, bey Iacobaeer* 1784. *in 8vo.* 239 *pagg.* c. II. tabulis aen. quarum altera mammam informem magnitudine, altera chirurgicam ligaturam ad patellam fractam exprimit.

i. e.

Casus chirurgici et medici rari, obseruati a CAR. LUDW. SCHMALZ.

Vtilis collectio est, casus continens admodum raros quosdam et notabiles.

Obs. I. *ouarium monstrosum pro foetu habitum.* Abdomen admodum tumidum, mammae lacte turgidae fuerunt. Motum in abdomine, tanquam a foetu, aegra percepit. Inciso cadauere, ouarium hydropicum, steatomatosum, inuentum est.

Obs. II. *de ouario indurato cum abdominis hydrope.*

Obs. III. *hydrops cum grauiditate complicatus.* Partum excepit aquarum copiosissimum profluvium. Incidentibus roborantibusque aegra restituta est.

Obs. IV. *amaurosis post praematurum partum oborta.* Morbus ex materiae lochialis metastasi obortus, et deriuantibus,resoluentibus sanatus est.

Obs. V. *grauiditas VII. annorum.* Mulier sana antea XIII. anno matrimonii demum grauida facta est. Motus foetus vsque ad partus tempus perceptus. Partus dolores per IV. hebdomades cum maximo in scrobiculi cordis regione dolore perdurarunt. Sanies glutinosa ex vtero per annum profluxit.

fluxit. Diſcuſſus tandem abdominis tumor eſt; remanſit durities infantile caput referens in infima abdominis parte. Poſtea fluxus menſtruus reſtitutus eſt, ſanaque perfecte omnia. Quinque annis praeterlapſis febricula putrida cum corporis colliquatione oborta eſt, poſteaque torminibus intenſiſſimis praegreſſis oſſicula per anum deceſſerunt. Hae accidentiae per XVIII. hebdomades cum ſumma corporis colliquatione perdurarunt. Rediere tandem carnes viresque aegrae ſine vllis medicinis penitus reſtitutae, bene menſtruatae.

Obſ. VI. *vagina vteri recluſa.* Inciſa membrana humoris rubelli, odoris expertis, librae XII. deceſſerunt.

Obſ. VII. *puer atretus.* Incidendus anus ad tres fere pollices fuit. Tandem faeces cum ſalute pueri exiere. (In ſimili caſu inciſione admodum alta nil profecimus; puer mortuus eſt.)

Obſ. VIII. *hernia ſcrotalis cum ſcroto gangraenoſo.*

Obſ. IX. *Oeſophagi paralyſis.* Mors ob tranſitum alimentis denegatum ſequuta. Inciſo cadavere hepar et fellea veſicula admodum magna, oeſophagus patulus, dilatatus. Morbo origines labores alchymici dediſſe videntur.

Obſ. XIII. *aneuriſma poſt venaeſectionem in brachio.* Compreſſione, methodo THEDENII, V. III. ſanatum eſt.

Obſ. XV. *Mamma indurata XXX librarum cultro feliciter reſciſſa.*

Obſ. XVI. *mamma cum glandulis axillaribus induratis reſciſſa.* Tabida virgo cum diſpoſitione ad cancrum nata poſtea, ex interno certe cancro obiit. Vnicum ſcirrhorum praeſidium, ex Noſtri mente, operatio eſt. Nec vnquam rediit morbus, dum indolentes ab externa cauſa orti eſſent, axillaribus

glandulis

glandulis inprimis non tumentibus, nec glandulis *Meibomii* in oculo inflammatis. Medicinae ad cancrum celebratiſſimae, cicuta, belladonna, a Noſtro adhibitae, nil profecerunt ad cancrum; dauci puls foetorem emendauit.

Obſ. XVII. *cancer ad tempus arſenico ſanatus.* Arſenico ad modum Cl. le FEBURE interne et externe adhibito cancer penitus ſanatus eſt, rediit vero poſtea in muliere, moerore grauiſſimo continuo adfecta.

Obſ. XVIII. *Melancholia belladonnae vſu ſanata.* Sequens obſeruatio cancri hiſtoriam continet, qui certe cancer non fuit.

Obſ. XXI. *gangraena ſenilis ex interna cauſa.* Appetitum reſtituit, ſeparationem morbidi a ſano accelerauit, morbum ſanauit opium. Noxas intulit cortex Peruuianus manifeſtas.

Obſ. XXII. *vlcus cancroſum in abdomine poſt dyſenteriam.* Sedem exulcerationi duplicatura peritonaei praebuit. Adfecta ſimul inteſtina, vterus, fuere.

Obſ. XXIV. *vlcus in abdomine ſciſſum; ileon inteſtinum praeter naturam anguſtatum.* Sequens obſervatio vlceris in abdomine hiſtoriam continet, pure per vmbilicum exeunte.

Obſ. XXVII. *Pulmonum vlcus radicis polygalae amarae decoctione ſanatum.* Multum ad pectoris exvlcerationes valuit haec radix, vlceribus non nimis antiquis exiſtentibus. Vlcus pulmonum in cantore cum corporis colliquatione cucumerum ſuccus ſanauit.

Obſ. XXIX. *ptyaliſmus poſt febrem putridam per ſeptem hebdomades perdurans.*

Obſ. XXX. *Morbi varioloſi putridiſſimi hiſtoria.* Omnia paene colatoria in virgine variolis nigricantibus adfecta ſanguinem putridum, ſolutum, demiſerunt. Sequitur inſitionis defenſio.

Obſ.

Obſ. XXXI. *ſpaſmi diuturni, excruciantes in virgine aſa demum foetida et camphora ſanati.* Vteri infarctus adfuerunt, poſtea podagricis doloribus, a contagioſa podagra adfecta eſt. Poſt neruoſam febrem ſummus articulorum dolor, contractio, ſpaſmi ſuffocantes, ſaepiſſime per diem recurrentes. Spaſmi corpus ſubinde tantopere extenderunt, vt corporis proceritas ad quartam vlnae partem augeretur. Spaſmi miri admodum inſoliti miſerrimam aegram per tres annos continua fere ſerie exercuerunt. Minuit opium ſymptomata; ob conſuetudinem vero medicamenti XXVI opii grana ad ſomnum conciliandum neceſſaria fuere. Camphora demum, doſi per gradus aucta, vt omni die quater drachmam ſumeret, inſultus ſedauit penitus. Camphora tam enormi doſi data inſoliti nil, praeter deliramenta quaedam, induxit. Imminuta vsque ad ſcrupulum camphorae doſi, diaphragmatis ſpaſmus ſonitum, talem perfecte referentem, quem palumbi edunt, extorſit. Aſa foetida tandem morbus perfecte ſanatus eſt.

Obſ. XXXII. *Oſteoſteatoma in capite.* Morbus lethalis fuit.

Obſ. XXXIII. *Polypoſum intra caluariam concrementum.* Oculus protuberans; viſus in eo imminutus, poſtea ſublatus. In altero oculo poſtea amauroſis. Apoplectica mortua eſt aegra. Cadavere inciſo, tumor polypoſus in Zygomatica fouea inuentus eſt, ad fiſſuram orbitalem ſuperiorem progrediens, fiſſuram ſpheno-maxillarem transiens oſſaque palatina ex naturali ſuo ſitu extorquens. Pars polypi foramen nerui optici transiit, foueas baſeos caluariae expleuit, nouum ramum formans, vsque ad foſſam glandulae pituitariae progredientem. Ramus ab hoc polypo propagatus et alterius orbitae foramen opticum transiit. Naturam

polypus

polypus nec membranaceam, nec carneam, nec fibrosam habuit. Natus ex periostei humore videtur. Sana caeterum omnia.

Obs. XXXIV. *hydrops in genu periodicus.* Ab herpete repulso nata aquarum collectio per quatuor dies creuit, per alios quatuor dies decreuit, demum per alios quatuor dies euanuit, vt omni die XII nouus morbi paroxysmus ingrueret. Morbus admodum rebellis. Aegra quernarum glandium tostarum decoctione restituta.

Obs. XXXV. *Lues venerea lactenti puero a nutrice et matri a puero communicata.* Haec saepius accidere solent.

Obs. XXXVIII. *Hydrops diuturnus.* Hepar induratum ab arsenico, quo febris intermittens praefocata fuerat. Inciso cadauere, sacci aqua referti plures, steatomata plurima in omnibus fere visceribus reperta sunt.

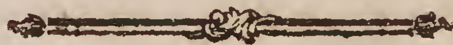
Obs. XXXIX. *Melancholia extracto strammonii sanata.*

Obs. XLI. *Symptomata ab acu deglutita.* Acus ad os ventriculi superius haesit, ibique exulcerationem, grauibus symptomatibus stipatam, induxit. Ea in ventriculum delapsa, sanatus aeger statim est.

Obs. XLVI. et seqq. *de taenia.* Eam depulere efficaciter succi herbarum amararum recentes expressi, et purgans medicina post eorum vsum drastica data.

Obs. L. *gangraena senilis in pedis digito opio sanata.*

Additae libro sunt sectionum iudicialium historiae tres.

XXIX.
Noua physico-medica.

Academia scientiarum et humaniorum litterarum *Berolinensis* in consessu publico, quem secundo Iunii die habuit, praemia quaestionibus propositis distributura, haec indicauit: quum ad quaestionem de theoria fermentationis *) nulla votis Academiae satisfaciens tractatio ad eam missa sit, eandem denuo in annum 1786 prorogauit, atque iterum omnes rei peritos inuitat, ut experimenta idonea, quaestionem perfecte illustrantia, secum communicent.

Ad quaestionem autem ex legato Elleriano propositam, quae plantas inutiles, Zizaniorum nomine cognitas, concernit **), ille tractatus optimus iudice Academia habitus est, cui symbolum appositum erat: *Omnium rerum, ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agricultura melius.* Aperta schedula, auctor eiusdem inuentus est, Cl. SEBALDUS IUSTINUS BRUGMANNS, isque praemio 25 nummorum aureorum valore condecoratus est. Alia tractatio cum epigrapho: *Interque nitentia culta Infelix lolium et sterilis dominantur auena,* priori proxime accedens, omni laude ab academia digna iudicata est.

In sequentem annum academia ex legato Elleriano proposuit, vt disquiratur, *quibusnam commodis ratio pecora in stabulis nutriendi, solemni pascendi modo praeferenda sit, vel quaenam eiusdem sint incommoda?* Vberius de hac ipsa quaestione Academia singulari programmate est proposita.

Regia Societas medica *Parisina* in consessu publico, die 15 mensis Februarii anni 1785 habito, praemium

*) vid. comment. nostr. supra pag. 170.

**) vide ibidem.

praemium 600 librarum gallicarum, quod optimae enodationi quaestionis die 12 Martii, anni 1783 propositae, atque *naturam morborum, vere contagiosorum*, concernentis *) decreuerat, nullam tractationem in oblatis satis dignam praemio inuenit. Optima tamen visa est phrasi sequenti ornata: *contagiosum virus non cum natura natum est.* Iterum itaque huic quaestioni, supra dicto loco a nobis recitatae, pretium monetae aureae 800 librarum Gallicarum statuitur; optatque societas, vt tria potissimum ad capita attendant, qui ad eam respondebunt: 1) distinctionem absolute necessariam morborum contagiosorum et non contagiosorum, cuius dissertationum societati transmissarum auctores penitus obliti fuerant. 2) viarum communicationis principii contagiosi, organorumque, in quae contagiosum virus primum agit, exactam definitionem. 3) ea omnia, quae a magistratu ad contagium hominum, locorum, caet. arcendum, minuendum, agenda sunt. Praemium et iis statuetur promeritum, qui quaestionis partem tantum enodauerint, sumtibus ad id suppeditante Illustrissimo LE NOIR. Distribuetur pretium dignissimo in consessu societatis festo S. Ludouici die anno 1787. Dissertationes societati ante primum Maii diem anni 1787 transmittendae sunt.

Praemium eadem Societas quaestioni decreuerat: *antiscorbuticarum medicinarum ex cruciferarum classe natura per analysin chemicam determinanda*, sed desideriis societatis non satisfecerunt tractationes ipsi transmissae. Aliquid tamen praestitum fuit in duabus dissertationibus, quae analyses chemicas diligentes et copiosa experimenta succincte tradita continuerunt. Alterius tractationis auctor fuit

Cl.

*) vid. comm. nostr. Vol. XXV. p. 340.

Cl. GUERET, Pharmacopoeus Argentinenſis, alterius autem Cl. TINGRY, collegii pharmaceutici membrum et ſocietatis artium Geneuenſis ſodalis, demonſtrator chemiae et hiſtoriae naturalis mineralogicae, ſocietatis naturae ſcrutatorum Berolinenſium et academiae Regiae Taurinenſis ſocius. Inter hos pretium 300 librarum Gallicarum diuiſum eſt.

In publico conſeſſu die 26 Auguſti ann. 1783 et d. 31 Auguſti ann. 1784 auctoribus, qui quaeſtionem ſoluerent, *num acutus ſcorbutus exſiſtat*, ſocietas praemium decreuerat. Diſſertatio a GOQUELIN, Doctore medico, ipſi transmiſſa ſatis bona ipſi viſa eſt, eamque ob cauſſam decreuit, vt honorifica eius in hoc conſeſſu mentio fieret.

Reuerendus Pater COTTE ob obſeruationes meteorologicas numeroſiſſimas, quas Societas ab iis accipit, quae illi a litteris ſunt, praemium monetae aureae 100 librarum, in gratiarum ſuarum teſtimonium, dedit.

Ob topographias medicinales bene conſcriptas praemium accepit Cl. GUYELAND, praemio proxime acceſſit DIDELOT, Medicinae Doctor. Praemia inſuper decreta ſunt Cl° RAMEL, Doctori medico, ob diſſertationem conſcriptam de morbis in quibusdam Africae coloniis Gallis admodum frequentibus; Cl° JACQUINELLE, chirurgo militari, ob diſſertationes de calculis inteſtinalibus hominum et equorum et de gangraena humida noſocomiorum conſcriptas; Cl° LEFEBURE DESHAYES, ob diſſertationem de nigritis albis et aliam conſcriptam.

Sequentem deinde eodem in conſeſſu propoſuit ſocietas quaeſtionem: quum admodum rara varii lactis, quod in medicina adhibetur, cognitio ſit, ſocietas praemium 600 librarum gallicarum decreuit illi, qui comparatis diligenti examine pro-

prietatibus physicis et chemicis lactis humani, vaccini, caprini, asinini, ouini et equini naturam determinaret. (*Determiner par l'examen comparé des propriétés physiques et chymiques la nature des laits de Femme, de vache, de chevre, d'anesse, de brebis, de jument.*)

Analysis chemica omnium memoratarum lactis specierum diligenter instituenda, quantitas relatiua principii mucosi, caseosi et butyracei in iis contenti, nec non salium natura diligenter determinanda est. Rogantur enixe chemici et medici, vt lac anni temporum variorum, soli diuersi examinent, nec producta lactis, liquores fermentatos, salem et caseum negligant. Si omnes lactis species examinari nequeunt, humanum lac inprimis examinandum est. Praemium distribuetur in consessu societatis festo S. Ludouici die ann. 1786. Dissertationes ante primum Maii diem eiusdem anni Societati transmittendae sunt, et quidem perpetuo illius Secretario, Cl° VICQ D'AZYR.

Inprimis autem Societas ad descriptionem morborum epidemicorum, methodum iis medendi, et historiam constitutionis epidemicae cuiuscunque anni respicit, idque princeps obiectum est, cum quo perpetuo occupatur. Summam 4000 librarum gallicarum societati benignissime dedit Illustre regimen, vt ea medici ad labores tales incitarentur. Excudentur itaque monetae variae aureae argenteaeque praemio iis destinatae, qui in epidemiis talibus describendis homines et pecora inuadentibus plurimum operae insumserunt. Hae monetae omnes in consessu publico societatis, anno 1786 dignissimis dabuntur. Praemiis etiam promeritis indigenae et exteri ornabuntur, qui in topographia medicinali loci aut regionis cuiusdam Gallicae, in aquis mineralibus et medicinalibus, in morbis artificum

tificum et in beſtiarum morbis deſcribendis operam inſumſerint.

De vita IOH. PETRI DAVID, Chirurgi quondam et Profeſſoris Rothomagienſis celeberrimi, de cuius morte ſupra *) retulimus, haec nobiscum communicata ſunt:

Natus eſt anno 1737 in ducatu Burgundiae. Finitis puerilis aetatis ſtudiis, ad chirurgiam ſeſe contulit, eamque a dexterrimis huius artis magiſtris, tum in patria ſua, tum Lugduni, didicit. Cum vero mature ſcientiae pariter ac gloriae eſſet cupidiſſimus, noluit intra ſolius chirurgiae limites ſubſiſtere; ſed medicinam et omnino rerum naturalium cognitionem arctiſſimo nexu cum chirurgia coniunctam eſſe ratus, Pariſios, artium quarumuis ſedem florentiſſimam, profectus eſt, ibidemque inde ab anno 1757 vsque ad annum 1768 virorum medicinae, chirurgiae et phyſices peritia celeberrimorum inſtitutione et conſuetudine vſus eſt. Annos natus 25 obſeruationes de venaeſectione eiusdemque in variis corporis humani partibus inſtitutae effectis, (*Recherches ſur la ſaignée et ſur les effets, qu' elle praduit, relativement à la partie, ou on la fait* 1762. 1773. 12.) edidit, eoque libello varios veterum errores, ipſasque QUESNAYI et BERTRANDI opiniones erudite quidem, ſed cum modeſtia oppugnauit. Eodem anno alia diſſertatione de auxiliis medicis et chirurgicis, quibus lactis ad mammas affluxus, vel augeri, vel minui et cohiberi poteſt, (*ſur ce qu'il convient de faire pour diminuer, augmenter, ou ſupprimer le lait des femmes*, Paris 1763. 12.) praemium duplum a ſocietate ſcientiarum Harlemenſi propoſitum retulit. Anno 1764, vt ſummos in arte medica honores capeſſendi licentiam, quam dicunt, ſibi acquireret, diſſertationem *de partu caeſa-*

*) vid. comm. noſtr. Vol. hui. p. 544.

reo, praeſide Cl° LOUIS, publice defendit, eamque Ill. DE LA MARTINIERE, Protochirurgo regio, dicauit, qui et ſumtus nouo honori impendendos noſtro praebuerat, et profeſſorii muneris impetrandi ſpem illi fecerat. Eodem anno, cum academia chirurgorum Pariſienſis quaeſtionem propoſuiſſet: qua ratione abſceſſus in variis corporis partibus aperire et ſanare conueniat? Cl. DAVID diſſertatione erudita praemium duplex, quod Academia optime reſponſuro decreuerat, promeruit. Cum vero bonus quisque et ingenio liberali praeditus, eos, qui pari virtute excellant, diligere magnique facere ſoleat, non mirum eſt profecto, Noſtrum, vtut adolecentem, LE CAT, Chirurgo celeberrimo et annoſa peritia maximam auctoritatem conſecuto, inprimis placuiſſe, adeo, vt et filiam ipſi deſponſaret, et a magiſtratu Rothomagienſi hoc ipſi impetraret, vt poſt ſua fata noſocomium huius vrbis maximum (*Hôtel Dieu*), cui Chirurgi primarii auctoritate LE CAT praeerat, ſimulque cathedra anatomica et chirurgica, DAVIDIS curae committeretur. Interea cum haec fierent, Academia ſcientiarum Rothomagienſis et Chirurgica Pariſienſis Noſtrum inter ſodales ſuos receperunt.

Pleraeque Academiae et ſocietates eruditae hanc legem ſancte obſeruant, vt ne quis ex ſodalium ſuorum numero praemia publice ab ipſis propoſita aſſequi conetur; beneque Cl. DAVIDEM hoc nouiſſe credibile eſt. Nihilominus tamen cum a. 1771 Academia Chirurgorum Pariſina quaeſtionem de effectis contrafiſſurarum, varia, praeter caput, corporis loca affligentium, propoſuiſſet, pro ea, qua flagrabat, gloriae honeſta cupiditate, temperare ſibi non potuit, quin iterum in arenam deſcenderet, et ſimulato *Iohannis Martini Baſilii* nomine quaeſtionem illam diſcuteret. Verum haec ipſa diſſertatio, quam

quippe

quippe, cum eſſet omnibus numeris abſoluta, ab obſcuro nouoque homine profectam eſſe non erat veroſimile, auctorem ſuum diu latere haud paſſa eſt. Quapropter praemio quidem omnium ſuffragiis ornatus eſt, ita tamen, vt ſimul Academia legem innouaret, qua ſodales ab ambitione praemiorum academicorum prohibentur. Anno 1771 Cl. DAVID obſeruationes phyſiologicas de nutritione et incremento c. h. (*Traité de la nutrition et de l'accroiſſement.* 8.) a. 1779 librum de motus et quietis effectis in morbis chirurgicis (*Sur les effets du mouvement et du repos dans les maladies chirurgicales*) tandemque an. 1782 *Obſeruationes de necroſi oſſium* *) edidit; atque his quidem omnibus, inprimis vero iſto, quem poſtremo loco diximus, libro, omnium plauſum meruit. Nouus enim morbus erat, quem deſcripſerat, nouaque pariter chirurgia, quam illi adhibendam eſſe docuerat. Negabat quidem LE BRUN, Profeſſor Toloſanus, Noſtrum necroſin vere obſeruaſſe, gloriamque inuenti BORDENAVIO tribuerat; hunc vero Cl. DAVID grauibus argumentis, erroris conuicit. Necroſis hoc habet ſingulare et ſibi proprium, quod oſſi carioſo noua lamina oſſea ſeſe ſuperinducat, qua inciſa, carioſam oſſis fiſtulam exurendam et deinceps exſcindendam eſſe Noſter experientia didicit, ea felicitate vſus, vt ſaepius, cum partem oſſis 6-7 pollices longam ferro abſtuliſſet, eam callo nouo ſuppleri vitamque aegroti hac ratione conſeruari viderit. Praeterea vero fiſtulas thoracis cum coſtarum carie coniunctas, partis corruptae exſectione perſanari poſſe docuit, artemque ſuam inuento a ſe inſtrumento, quo polypi in fundo vteri haerentes ligari poſſunt, auxit. Magnam quoque famam calculi ſectione promeruit, quam, dum viueret, nullus in Gallia erat, qui maiori tum dexteritate, tum felicitate exerceret.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XXV. p. 422.

Nec vero in ſolam chirurgiam artemque medicam Noſtri exſtant merita. Alias enim artes, mechanicas etiam et phyſicas, haud minori ingenio excoluit, inuentisque nouis ditauit. Teſtis eſt machina palis equorum miniſterio in aquam deſigendis deſtinata, cuius exemplum, in Boruſſiam miſſum, maxima cum vtilitate, imitatione ibidem expreſſum eſt. Hanc ann. 1767 Cl. DAVID excogitauerat. Deinde cum caſtrum Gaditanum (*Gibraltar*) ab Hiſpanis nuper Gallisque oppugnaretur, Cl. DAVID adumbrationem nauis incombuſtibilis a ſe inuentae ad claſſis Gallicae praefectum ſummum (*Miniſtre de la Marine*) miſit, eiusque laude ob hanc rem ornatus eſt.

Phyſicam quoque nonnullis libris attigit. Anno 1767 fictum profeſſus nomen epiſtolas phyſicas, (*Lettres de MM.* COUTEAU *et* MARIUS *contenant le detail d'experiences faites aux alpes* etc.) anno 1768 diſſertationem de cauſis grauitatis (*ſur les cauſes de la peſanteur*) tandemque anno 1771 diſſertationem de figura telluris edidit.

Mortuus eſt die 21 Aug. anno 1784, annos natus 47, florens aetate, nec morti maturus, magnum ſui ingeniique et dexteritatis ſuae deſiderium poſt ſe relinquens.

XXX.
Continuatio indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1779 prodierunt.

K. W. NOSENS *Abhandlung vom Mennigbrennen, beſonders in Deutſchland. M. K. Nürnberg*, 8.

Dictionnaire hiſtorique et géographique de la Province de Brétagne; dedié à la Nation Brétonne, par Mr. OGÉE. A Nantes et à Paris. Tome II. 4 mai.

CL. D. OERZENS *öffentliche Bekanntmachung der nunmehr sattsam erprobten und in Meklenburg allgemein gewordenen Inoculation der Rindviehseuche; Hamb.* 4. (Idem liber gallice prodiit, ibid. 4.)

Osservazioni fisico - prattiche sopra gli animali domestici della Campagna. Libro primo. Del Sign. GIUSEPPE ORUS. In Padova, 4.

MATTH. PAEKEN Diss. de sale acido essentiali tartari, Gött. 4.

Observations sur la formation des montagnes et les changemens arrivés au Globe, par Mr. P. S. PALLAS, à Paris. 8.

EIVSD. *Betrachtungen über die Beschaffenheit der Gebirge und die Veränderungen der Erdkugel. Erf.* 4. (prioris tractatus versio.)

EIVSD. Spicilegia Zoologica etc. Fascic. XIII. Berol. 4. (*vid. comment. nostr. Volum. XXIV. pag.* 249 *sq.*)

EIVSD. *Naturgeschichte merkwürdiger Thiere, in welcher vornehmlich neue und unbekannte Thierarten durch Kupferstiche, Erklärungen und Beschreibungen erläutert werden. XIte Sammlung, durch den Verf. verdeutscht. Berl.* 4. (versio prioris.)

DESSELB. *neueste Beschreibung des sibirischen Schafes und Steinbocks etc. M. K. Ebend.* 4. (excerpta ex priori.)

EBEND. *Nachrichten von den Mongolischen Völkerschaften in einem ausführlichen Auszuge. 1ter Theil. Mit Kupfern. Frkf. und Leipz.* 8. (excerptae ex itinere.)

Manière de fair le pain de pommes de terre sans mélange de farine, par Mr. PARMENTIER, à Neufchatel. 8.

Analyse des eaux alkalino - martiales de Trie - le Château avec l'exposition de leurs propriétés; faite par Mr. FOURCY, sous les yeux de Mr.

RAULIN, publié par Mr. PELVELIN, à Amsterd. 12.

FR. DE PETRAGHA de cordis affectibus syntagma. Romae, 8.

C. G. PFOTENHAUER Diss. de igne, fluiditatis causa. Lips. 4.

I. G. PIETSCHENS *Geschichte praktischer Fälle von der Gicht und Podagra, 6ter Theil, Halle.* 8.

HERM. PINI de venarum metallicarum excoctione, Volum. I. quo in V. libros distributo explicantur, quae ad eam rem generaliter faciunt. c. fig. Vindob. 4.

EIVSD. mémoire sur des nouvelles cristallisations de Feldspath et autres singularités, renfermées dans les granites des environs de Baveno. (vid. comm. nostr. Vol. XXIV. p. 687.)

Mineralogische Beobachtungen über die Eisengruben bey Rio und in andern Gegenden der Insel Elba, von ERMEN. PINI. *A. d. Italien. übersezt, und herausgegeben von* GMELIN. *Halle.* 8. (versioni huic adnexae sunt KÖSTLINI de eadem insula obseruationes, vti quoque epitome antecedentis libri.)

Trattado de los fiebres, por DON ANDR. PIQUER. En Madrid. 8.

Récherches sur différens points de Physique, par JAQUES PIRON, à Paris. 8.

Storia della putredine, preveduta d'alcune osservazioni sopra la reproduzione dei corpi organizati. Roma. 8. (*Auct. D.* FELICE PIRRI.)

C. PLINII historiae naturalis Libri XXXVII. quos recensuit et notis illustrauit GABRIEL BROTIER etc. Tomi VI. Parisiis. 12.

PLINII hist. nat. lib. IX. de aquatilium natura. Cura GRONOVII. Lugd. Bat. 8.

A. G. PLAZ Programma de natura non fatiscente. Lips. 4.

M. A. PLENCIZ *Abhandlung vom Scharlachfieber. A. d.*

A. d. Lateinischen übersezt von I. P. G. PFLUG. *Kopenhagen und Leipzig.* 8. (de ipso libro vid. comm. nostr. dec. III. supl. III. p. 556.)

I. I. PLENK, *Lehre von den Krankheiten der Zähne und des Zahnfleisches. A. d. Latein. übersezt und mit einigen Anmerkungen vermehret durch* FR. VON WASSERBERG. *Wien.* 8.

C. G. PÖTZSCHENS *mineralogische Beschreibung der Gegend um Meissen.* (vid. comm. nostr. dec. III. suppl. III. p. 431.)

Histoire naturelle de froment, par M. l'Abbé PONCELET, à Paris. 8.

Observations sur la nature et sur le traitement de la Rage, par Mr. PORTAL. (vid. comm. nostr. Vol. XXIV. p. 337.)

I. H. POTTS *kleine Naturlehre, oder die Elemente nach ihren natürlichen Eigenschaften, Wirkungen und Nutzen betrachtet. Leipzig.* 8.

Remarks on that kinds of palsy of the lower limbs, which is frequently found to accompany a curvature of the spine, and is supposed to be caused by it, together with its method of cure. To which are added observations on the necessity and propriety of amputation in certain cases and under certain circumstances, by PERCIVALL POTT. Lond. 8.

Remarques sur cette espece de paralysie des extremités inferieures, que l'on trouve souvent accompagnée de la courbure de l'épine du dos etc. par Mr. PERCIVALL POTT. Ouvrage traduit de l'anglois avec des observations et additions, par Mr. BEERENBROEK, à Bruxelles et à Paris. 8.

EBEND. *Abhandl. von der sogenannten Thränenfistel und der Mastdarmfistel. A. d. Englischen übersezt. Dresden.* 8.

EBEND. *Abhandlungen über verschiedene Gegenstände*

der

der Wundarzneykunst. Nach der neuesten Ausgabe aus dem Engl. übersezt. 1ter Theil. Ebend. 8.

Experiments and observations relating to various branches of natural Philosophy, with a continuation of the observations of the air, by IOS. PRIESTLEY. Lond. 8.

JOS. PRIESTLEYS *Beobachtungen und Versuche über verschiedene Gattungen der Luft. Aus dem Englischen. 2ter Theil. Wien.* 8. (de libro autographo vid. comm. nostr. Vol. XXI. p. 126.)

Enfermedades, i. e. de morbis militum. Ex anglico D. PRINGLE in hispan. transtulit et auxit DON JUAN GALISTEO. Madriti.

GE. DE PROHASKA de structura neruorum. (vid. comm. nostr. Vol. XXIII. p. 276.)

IOH. QUARIN methodus medendarum febrium. Francofurti. 8.

I. C. RAMDOHRS *Abriß seines Magazin-Bienenzustandes, nebst dessen Behandlung. Mit einer Kupfertafel. Gotha.* 8.

Traité de la conservation des enfans, par Mr. RAULIN. Seconde Edition. III. Vols. à Paris. 12.

Verdediging van de Collegien der Haagsche Doctoren en Chirurgyns, tegen des Heeren P. Lyonet's Geschrift, ten tytel voerende: Verkleering der Geneezingen, in's Hage gedaan, door JAQUES RAYNAUD. in's Gravenhage, 8vo.

A. I. RECHBERGER *Bekanntmachung einer besondern Art von Hebel und dessen Anwendung und Nutzen in der Geburtshülfe. Wien.* 8.

H. IAH. RETZII Fasciculus obseruationum botanicarum I. Lips. fol. (vid. comm. nostr. Vol. XXIV. p. 677.)

H. IAH. RETZII Florae Scandinauiae prodromus. (vid. ib. 672.)

Météorologie appliquée à la médecine et à l'agriculture, ouvrage qui a remporté le prix, au jugement de l'académie imp. et roy. des ſciences de Bruxelles, par Mr. RETZ. On y a joint le traité du nouvel hygrometre comparable du même auteur, qui n'avoit pas encore été publié, à Paris. 8. (*nouae editionis rationem dabimus proxime.*)

Récherches ſur la cauſe des affections hypochondriaques, appellées communement vapeurs; ou lettres d'un médécin ſur ces affections. On y a joint un journal de l'etat du corps en raiſon de la perfection de la tranſpiration et de la temperature de l'air, par Mr. CLAUDE REVILLON, à Paris. 8.

D'employer les dragées anti-vénériennes, de Mr. REYSER, publié par M. PELTIER. 8. (ſine loco.)

I. H. RAHN aduerſaria medico-practica. Vol. I. Turici. 8.

JOS. XAV. REHMANNI aphoriſmi de cognoſcenda et curanda lue venerea. Friburgi. 8. (vid. comm. noſtr. Vol. XXIV. p. 494.)

GE. G. RICHTERI opuſcula phyſiologico-medica, antea ſeorſim edita, nunc vero collecta ſtudio I. C. G. ACKERMANNI. Vol. I. Frkf. et Lipſ. 4. (vid. comm. noſtr. Vol. XXIV. p. 533.)

A. G. RICHTERS *Abhandlung von den Brüchen, 2ter Band. M. K. Gött.* 8.

EBEND. *chirurgiſche Bibliothek, 5ten B. 1. 2. Stück. Ebend.* 8. (vid. ib. dec. III. Suppl. IV. p. 704.)

A letter to Dr. HARDY, on te hints he has given concerning the origin of the gout, in his late publication on the Devonſhirs colick. By FRANCIS RIOLLAY. Oxford and Lond. 8.

A phyſical Journal kept on boards his Majeſty's Ship Rainbow, during three voyages on the coaſts of Africa and Weſtindies, in the Years 1772-74. To which is prefixed a particular account of the remitting Fever, which happened on board his Majeſty's Sloop Weaſel on that Coaſt. By ROB. ROBERTSON. Lond. 4.

Dictionnaire d'hippiatrique pratique, ou traité complet de la médecine des chevaux, par Mr. ROBINET, à Paris. 4.

Every Patient his own Doctor; or the ſick mans Triumph over death and the grave etc. By L. ROBINSON. Lond. 8.

Analyſe des fonctions du ſyſteme nerveux, pour ſervir d'introduction à un examen critique des maux des nerfs, par Mr. de la ROCHE. à Geneve et à Paris. 2 Voll. 8.

ALEX. ROESSLEIN diſſ. de inflammatione. Götting. 4.

Eſſai ſur la manière de traiter les peripneumonies bilieuſes, les rhumes pituiteux, et autres affections catarrhales, ſuivi de quelques obſervations ſur les maladies et ſur les eruptions dartreuſes, par Mr. ROMAIN. à Verdun. 8. (Laudatur in Journ. de médec. Sept. 1779.)

Oſſervazioni chirurgiche di ANTONIO ROMITI. Firenze. 4.

Diſſertatio de variis herpetum ſpeciebus, cauſis ſymptomatibus, morbis ab hepatica lue oriundis et remediis expugnandi cuilibet affectioni herpeticae idoneis, duplici praemio donata ab ill. Med. Lugd. Collegio quaeſtiones annorum 1773-75 tractans; Auctore H. F. A. DE ROUSSEL. Cadorni. 8.

Obſervations ſur la rage, ſuivies de réflexions critiques

tiques sur les spécifiques de cette maladie; par Mr. LE ROUX, à Dijon. 8.

Seventy four select cases with the manner of cure and the preparation of the remedies in scirrhous cancer, ulcers of the breast, and womb. II. scrophulous swetlings and ulcers about the neck. III. the specus and opacity of the cornea. IV. old ulcers of the legs, cured in persons much avanced in years. By WILL. ROWLEY. Lond. 8.

The gout and rheumatism cured or alleviated proved by well authenticated cases of the most painful fits beeing removed in a few days. With reflections on the causes of the gout and the danger of altering the diet in chronic complaints. By the same. Lond. 8.

ROY, vid. LEROY.

Physikalisch- medicinisch - ökonomische Beschreibung der zum Fürstenthum Göttingen gehörigen Stadt Northeim und ihrer umliegenden Gegend, entworfen von D. I. P. RÜLING. *Göttingen.* 8.

H. I. RUERI de vi corticis Peruuiani antispasmodica dissertatio. Göttingae. 4.

A treatise on the teeth: wherein an accurate idea of their structure is given, the cause of their decay pointed out, and their various diseases enumerated. To which is added the most effectual method of treating the disorders of the teeth and gums, established by a long and success ful practice By BARTH. RUSPINI. A new edition, with an appendix of new cases. Lond. 12.

Mémoire historique sur la maladie singulare de la veuve Mélin, dite la femme aux Ongles, par Mr. SAILLANT, à Paris. 8.

ULR. EPHR. SALCHOWS *auf Vernunft gegründete und durch Versuche und Erfahrung bestätigte Heilung und gänzliche Tilgung der Rindviehseuche. Hamb.* 8.

Des

Des moyens que la médécine peut employer pour multiplier un ſexe plûtôt que l'autre, par M. SAURI, à Paris. 8.

Natürliche Geſchichte des Erdbodens, darinn von der Naturgeſchichte der Erdkugel, den Steinen, Salzen, Minern, Metallen, Pflanzen und der Bildung der Planeten gehandelt wird, für junge Leute beyderley Geſchlechts, verfertigt vom Abbé SAURI. *Nürnberg.* 8.

Voyage dans les Alpes, par HORACE BENEDICT DE SAUSSURE, à Neufchatel. To. I. 4. (vid. c. n. dec. III. Suppl. II. p. 537.)

SAM. SCHAARSCHMIDTS *Anweiſung zu dem* Studio medico-chirurgico, *welche die Pathologie, Chirurgie und Praxis in ſich hält, 3ter Theil, Berlin und Stralſund.* 8.

I. C. SCHAEFFERS *Abhandl. von Inſekten, 3ter und lezter Band, mit 24 K. Regensb.* 4.

C. F. W. SCHEFFER de energia ſiue efficacia et maiori momento pulmonum in corpore ſano, quam reliquorum viſcerum. Marburgi. 4.

T. SCHEFFERS *chemiſche Vorleſungen über die Salze, Erdarten, Waſſer, entzündbare Körper, Metalle und das Färben; geſammelt und herausgegeben von* T. BERGMANN, *a. d. Schwediſchen überſezt, von* CHR. EHR. WEIGEL. *Greifswalde.* 8.

Ueber die Einpfropfung der Pocken, von I. C. SCHERB. *Zürich.* 8.

IO. SCHEVRINGII Diſſ. medico-chirurgica de ſectione ſynchondroſeos oſſium pubis. Friburg. 8.

G. G. SCHILLINGII de lepra commentationes recenſuit I. D. HAHN. Lugd. Bat. et Berol. 8.

C. C. SCHMIEDELS *kleine Sammlung, vorzüglich vortreflicher Verſteinerungen, 1ter Heft, mit illum. Kupf. Nürnb.* 4.

I. C. SCHMIDTS *historisch - mineralogische Beschreibung der Gegend um Jena, nebst einigen Hypothesen, wie dieselbe ihre gegenwärtige Gestalt bekommen haben möchte, m. K. Gotha.* 8.

I. L. SCHMUCKERS *Sammlung vermischter chirurgischer Schriften, 3ter Theil, mit Kupf. Berlin und Stettin.* 8.

I. D. C. SCHREBERS *Beschreibung und Abbildung der Gräser, 2ter Heft. Leipz.* fol.

EBEND. *Säugthiere, in Abbildungen nach der Natur, nebst einer kurzgefaßten Geschichte derselben, 4ten Theils* 27. 28. 29*ter Heft. Erlang.* 4.

THEOD. GVIL. SCHROEDERI Diss. specimen Phthisiologiae, sistens Pleumonidis symptomatologiam et aetiologiam. Gott. 4.

EIVSD. Tractatus medicus de pneumonide eiusque speciebus. Gött. 4.

EIVSD. *Beantwortung der Frage: ob die Wasserscheu auch ohne vorhergegangene Ansteckung im menschl. Körper entstehen könne? Gött.* 4.

F. I. W. SCHRÖDERS *neue Sammlung der Bibliothek für die höhere Naturwissenschaft, 1ter Band. Leipzig.* 8.

PH. GE. SCHROEDERI opuscula medica, antehac seorsim edita, nunc vero collecta studio I. C. G. ACKERMANN. Vol. II. Norimb. 4.

Die Geschichte der Flußkonchylien mit vorzüglicher Rücksicht auf diejenigen, welche in den Thüringischen Wassern leben, von I. S. SCHRÖTER, *mit* 11 *Kupf. Halle.* 4. (vid. c. n. Vol. XXIV. p. 283.)

Dissertation sur les eaux savonneuses, et en particulier sur celles de Bonn en canton de Fribourg en Svisse, conténant leur analyse, leurs proprietés, leur manière d'agir sur le corps humain, les regles, qu'on doit observer en les prénant,

 les

les guèriſons qu'elles ont opérées dépuis 1759 etc. par Mr. SCHUELLER, à Fribourg. 12.

F. I. SCHWANZ Diſſ. caloris febrilis examen ſiſtens. Heidelb. 4.

IOH. SEITHERS *gründlicher Unterricht zur fruchtbaren Gärtnerey. Augsburg.* 8.

Annua magni HALLERI memoria, quam publice in concione academica anno 1778, 22 Dec. celebrauit, cumque notis cum hiſtoricis, tum litterariis auxit A. A. SENFFT. Vlmae. 4.

Examen de l'eſſai ſur l'aménagement des forêts, de Mr. PANNELIER D'ANNEL, par Mr. DE SESSEVALU, à Paris. 8.

Commentarius, in quo medicatae Quaſſiae vires expenduntur. Auctore D. SEB. SEVERI. Pauiae. 4.

IDEM de Camphora. ibid.

IO. SEVERINI tentamen Zoologiae Hungaricae, ſeu hiſtoria animalium, quorum magnam partem alit Hungaria. Poſon. 8.

CAROLI SIEBOLD hiſtoria lithotomiae. Würzburgi. 4.

Eſſai ſur différentes eſpeces d'air, qu'on déſigne ſous le nom d'air fixe, pour ſervir de ſuite aux Elémens de Phyſique, par Mr. SIGAUD DE LA FOND, à Paris. 8.

Diſcours ſur les avantages de la ſection de la ſymphyſe dans les accouchemens laborieux et contre nature, par Mr. I. R. SIGAULT, à Paris. 8.

Verſuch über die Anfangsgründe der Entbindungs- oder Hebammenkunſt, für die Landhebammen der Freyſchule, welche zum Vortheil derſelben von dem Hrn. Intendanten des Elſaſſes in dem franzöſiſchen Kriegshoſpital aufgerichtet worden iſt, von I. SILBERLING. *Strasburg.* 8.

Obſervations on the cure of gonorrhoea. By S. F. SIMMONS. Lond. 8.

La

La médecine pratique de Londres. Précédée d'un difcours fur la meilleure méthode de pourfuivre les recherches en médecine, et fuivie des obfervations fur les maladies epidémiques, de Mr. JAMES SIMS. Traduit de l'Anglois par MMr. I. F. DE VILLIERS, et JAUBERT. To. I. II. III. à Yverdun. 12.

AB. SOCINS *Anfangsgründe der Elektricität, in acht Vorlefungen. Hanau.* 8.

Thefaurus medicus fiue difputationum in Academia Edinenfi ad rem medicam pertinentium a Collegio inftituto ad hoc vsque tempus delectus a GVLIELMO SMELLIO. Tom. II. Edinburg. 8.

Hiftoria aeris factitii, quam praefide F. R. SPIELMANN defendit I. T. CORVINVS. Argentorat. 4.

A fuccefsful method of treating the gout by bliftering. By W. STEVENSON. Bath. 8.

A treatife on the culture of the Pine Apple, and the menagement of the hot-houfe; together with an defcription of every fpecies of Infects that infeft hot-houfes; with effectual methods of treating them. By WILL. SPEECHLY. Almon. 8.

Oekonomifche Beyträge und Bemerkungen zur Landwirthfchaft, in einer Reihe von 10 *Jahrgängen eines Wirthfchaftskalenders, herausgegeben von* M. BALTH. SPRENGER. *Maulbrunn.* 4.

CARL STARCKS Sermones academici: 1) de cuftodia aegrorum, 2) de fraudibus conductarum nutricum. Francof. ad Moen. 8.

EIVSD. *zwo akademifche Reden:* 1) *von der Pflege der Kranken,* 2) *von dem Betruge der Säugammen. Ebendaf.* 8.

IDEM de crufta lactea infantum eiusdemque fpecifico differtatio, quam academia, quae Lugduni

in Galliis eſt, altero duplici praemio coronauit. (*Violam tricolorem* LINN. in hoc morbo ſpecificum remedium laudat, cuius vel folia recentia, vel in vmbra ſiccata, in lacte adhibentur, vel ſiccatorum foliorum puluis in lacte vaccino infantibus afflictis exhibeatur.)

EBEND. *Abhandlung von dem Freiſen der Kinder, und dem ſpecifiſchen Mittel dagegen, aus dem Lat. Ebendaſ.* 8.

Abhandl. von Sägeſprüngen, nach C. STARCKS *Entdeckung.*

A view of the Isle of Wight, in four letters, to a friend. Containing not only a deſcription of its form and principal productions, but the moſt authentic and material articles of its natural, political and commercial hiſtory. By JOHN STURCH. Lond. 12.

Eſſais hiſtoriques, litteraires, et critiques ſur l'art des accouchemens, ou Recherches ſur les coutumes, les moeurs et les uſages des anciens et des modernes dans les accouchemens, l'état des ſages femmes, des accoucheurs et des nourrices chez les uns et les autres; ouvrage dans lequel on a recueilli les faits les plus intereſſans et les plus utiles ſur cette matière, avec un grand nombre de notes curieuſes et d'anecdotes ſingulières, par Mr. SUE le jeune. 2 Vols. à Paris. 8.

Elemens de chemie, rédigés d'après les découvertes modernes, ou précis des lections publiques de la Societé royale des Sciences et des Arts, par Mr. MICH. TENNETAR, à Metz. 8.

I. E. THEBESII *Hebammenkunſt, mit K. Liegnitz und Leipzig.* 8.

THOMAS THOMSONS *mediciniſche Rathſchläge, überſezt von* M. H. MARCARD, *Leipz.* 8.

Mémoire

Mémoire médico-chymique sur les principes et les vertus des substances animales médicamenteuses, qui a remporté le prix en 1778, au jugement de l'academie royale des sciences, belles-lettres et arts de Bourdeaux, par Mr. THOUVENEL, à Bourdeaux. 8.

Lettre à Mr. HIRZEL sur le bléd et le pain, par Mr. TISSOT, à Lausanne. 8.

Herrn S. A. D. TISSOT *sämmtliche zur Arzneykunst gehörige Schriften, nach den neuesten vom Verf. selbst verbesserten und vermehrten Originalausgaben, a. d. Französischen und Lateinischen übersezt, und mit einigen Anmerkungen begleitet, von* I. C. KARSTENS, I*ter Theil, zwote verbesserte und vermehrte Auflage, Leipzig.* 8.

TODENS *medicinisch - chirurgische Bibliothek,* 6*ten Bandes* 3*tes, und* 7*ten Bandes* 1*tes,* 2*tes, und* 3*tes Stück. Kopenhagen.* 8.

B. L. TRALLES *einige Erinnerungen gegen die Zweifel und Erinnerungen Hrn. D.* I. C. KEMMS, *wider die Lehre der Aerzte, von der Ernährung der festen Theile, Bresl.* 8.

T. F. TRENDELENBVRGII Diss. de sterni costarumque in respiratione vera genuinaque motus ratione. Gött. 4.

De la transplantation, de la naturalisation et du perfectionnement des végétaux, par Mr. LE BARON DE TSCHUDY, à Paris. 8. (Ex Supplementis Encyclopaediae separatim editus liber.)

De' modi di procurare la moltiplicatione de' bestiami. Memoria del Sign. ANTONIO TURRA, Vicenza. 8.

C. F. UDENS *Briefe über Beobachtungen aus der praktischen Arzneywissenschaft, Stendal.* 8.

I. I. VAN DEN BOSCH Historia constitutionis epidemicae verminosae, quae annis 1760 - 62 et initio

initio anni 1763 per insulam Overflaquoe et contiguam Goederoede grassata fuit, a I. G. ACKERMANN, Norimb. 8.

Observations rares de médecine, d'anatomie et de chirurgie traduites du latin DE VANDERWIEL, par PLANQUE, avec beaucoup de figures, à Paris. 2 Vols. 12.

De china chinae in synochis putridis animaduersiones PETRI JOANNIS VASTAPANI, Taurini et Parisiis. 8. (de noua huius libri editione. vid. comm. nostr. Vol. hui. P. II. p. 439.)

Veterinarius, *oder theoretisch und praktischer Unterricht von der Behandlung, Kur und Wartung der Pferde und des Hornviehes. Nebst einem Anhange von experimentirten Kunststücken, und ökonomischen neuen Erfindungen, in Beziehung auf die Equipagen zum Reuten und Fahren, Gotha.* 8.

Histoire médicale des maladies dysenteriques, qui affligerent la Province du Maine en 1779 moyens convénables pour combattre avec succès le mal principal et les accidens, qui en sont la suite, par Mr. VETILLARD, au Mans. 12.

Projet d'un monument consacré à l'histoire naturelle dédié a Mr. LE C. DE BUFFON, par CH. F. VIEL, à Paris. in fol.

H. VINK, *Vorlesungen über das Wiederkäuen des Rindviehes, und die jezt wüthende Viehseuche, a. d. Holländischen.* Mit *Kupfern. Leipz.* 8.

F. I. VOLTELEN obseruationes chemicae de lacte humano eiusque cum ouillo et asinino comparatione. Acc. DOORSCHOODT de lacte et GREISEL de cura lactis in podagra, Lips. 8.

Diss. de Cirsocele. A. C. WAIZ, Gött. 4.

Descr. and fig. of petrefactions, by Mr. JOHN WALCOT, Esq. Lond. 8.

WALLERII meditationes physico-chemicae de origine

gine mundi, inprimis geocofmi, eiusdemque metamorphofi, Vpf. 8. (Sermone fuecico iam ann. 1776 prodierat.)

WALLERII breuis introductio in hiftoriam literariam mineralogicam atque methodum fyftemata mineralogica rite condenda, vna cum fupplementis. Holm. et ibid. 8. (Idem eft liber, quem ante decennium fub titulo: Lucubrationum academicarum Specimen I. euulgauit Auctor: auctus tamen eft fupplementis, in quibus Auctores recentiores recenfentur.)

An Effay on the evil confequences attending iniudicious bleeding in Pregnance, by G. WALLIS. Lond. 8.

J. I. WALTERS *Kunft- und Luftgärtner in Studtgardt, praktifche Anleitung zur Gartenkunft, oder nützlicher und getreuer Unterricht zu Anlegung und Unterhaltung der Luft - Küchen- und Baumgärten, denen dazu gehörigen Pflanzen und deren Cultur, nebft vielen ökonomifchen Anmerkungen, und einem dreyfachen Gartenkalender, Studtgardt.* 8.

FRID. DE WASSERBERG inftitutiones chemiae in vfum eorum, qui fcientiae huic operam dant. T. II. P. II. Vienn. 8.

Obfervations on the efficacy of a new mercurial preparation for the cure of the venereal difeafe, by H. WASTELL, Lond. 8.

F. A. WEBERI opufcula femiologica de fignis ex fputo. Vlmae. 8.

I. A. WEBERS *vollftändige theoretifche und praktifche Abhandlung von dem Salpeter, und der Zeugung deffelben, Tübing.* 8.

EBEND. *Magazin für Aerzte, Chemiften und Künftler, 2ter Theil, Berlin.* 8.

EBEND. *kurze Anweifung für einen Anfänger der Apothekerkunft und Chemie. Tübingen.* 8.

CHR. EHR. WEIGELS *chemisch - mineralogische Beobachtungen, aus dem Lateinischen, von* I. T. PYL, *2ter Theil, Bresl.* 8.

Vermischte medicinische Schriften, von M. A. WEIKARD, *2tes Stück, mit einem Kupfer, Frankf. am Mayn.* 8.

Herrn JOSIAS WEITBRECHTS *Syndesmologie, oder Beschreibung der Bänder des menschlichen Körpers, in einen Auszug gebracht, und mit dazu gehörigen Figuren versehen, Strasburg.* 8.

F. A. WEIZ *neue Auszüge aus Dissertationen für Wundärzte, 9ter Band, Leipzig.* 8.

F. WENDT de pulsus mutatione, qua insigni, Erlang. 4.

EBEND. *Vorschläge zu künftig anzustellenden praktiscen Uebungen. Ebendas.* 4.

Dissertatio botanico-medica de Catechu, Auctore CAROLO HENRICO WERTMÜLLER, Gött. 8.

W. WILHELMI Pathologia medica, Friburgi. 8.

Cases and remarks in Surgery, to which is subjoined an Appendix containing the method of curing the bronchocele in coventry, by B. WALMER, Lond. 8.

An account of the scarlet fever and sore throat, or Scarlatina anginosa; particularly as at appeared at Birmingham in the year 1778, by WILL. WITHERING, Lond. 8.

Trismi tonici cum Anepithymia, Agrypnia, caet. XL febre hebdomadum curatio ab illustri Philiatro DE WOCHER per magnetem facta, 4. (vid. c. n. dec. III. suppl. IV. p. 647.)

Unterricht für Fahnenschmiede, über die Verletzungen, die den Pferden durch Waffen zugefügt werden, in Vorlesungen erklärt, die im Sommer 1778 *von* IOH. GOTTLIEB WOLSTEIN, *in dem K. K. Thierspitale sind gehalten worden, Wien.* 8.

H. A.

H. A. WRISBERGII de praeternaturali et raro intestini recti cum vesica vrinaria coalitu et inde pendente ani defectu obseruatio anatomica, c. f. aen. Gött. 4.

CHR. F. WÜNSCH *kosmologische Unterhaltungen für die Jugend, 2ter Band, von den auf der Erde sich ereignenden Phänomenen, m. K. Leipz.* 8.

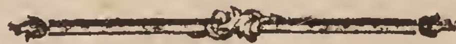
A Tour in Ireland made in the Years 1776-79. By ARTHUR YOUNG, Lond. 8. II Vols.

Tal om Sjukligheten i Fält, i Anledning af Pommerska Kriget ifrån År 1757 til 1762 hållet for Kongl. Vetenskaps Academien. vid. Präsidii nedläggande den 21 Iulii 1779, af PETER ZETZEL, Stokholm. 8.

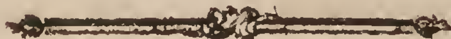
E. A. W. ZIMMERMANN *über die Elasticität des Wassers, m. K. Leipz.* 8.

I. F. ZÜCKERTS *Unterricht für rechtschaffene Aeltern zur diätetischen Pflege ihrer Säuglinge. Berlin.* 8.

Sopra la luteolo, pianta etc. Del signl. Cannonico ANDREA ZUCCHINI, Cortonese. in Firenze. 8.

Contenta in hac parte.

INDEX

INDEX

A.

Arſenici

B.

Buty-

D.

H.

Lexell,

Merulla,

O.

uerfitas

 tionis

Q.

R.

quaedam

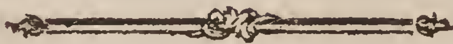
S.

Spasmo-

V.

V.

W.

Emendanda.

Emendanda.

pag. 1. lin. 11. uno	lege anno
p. 4. lin. 30. negoiium	lege negotium
p. 12. lin. 17. aparuerunt	lege adparuerunt
p. 16. lin. 26. incum zimmifit	lege Zincum immifit
p. 17. lin. 3. quae	lege qui
p. 19. lin. 32. rhabarbara	lege rhabarbaro
p. 28. lin. 2. expbleat	lege explebat
p. 50. lin. 9. pluuium	lege pluuiam
p. 52. lin. 17. eandem	lege eundem
p. 60. lin. 15. ftylus	lege ftylum
p. 65. lin. 35. duobus	lege duabus
p. 69. lin. penult. praecedenitum	lege praecedentium
p. 71. lin. 27. coftrictio	lege conftrictio
p. 78. lin. 20. latere	lege lateri
p. 89. lin. 29. dat	lege dant
p. 90. lin. 11. difpofitas	lege difpofitam
p. 91. lin. 7. et 8. quartam — naturales deleatur	
p. 94. lin. 32. ili	lege illi
p. 96. lin. 21. quae	lege quas
p. 98. lin. 7. differe	lege differre
p. 112. lin. 9. fimuli	lege ftimuli
p. 126. lin. 24. conftitutientium	lege conftituentium
p. 128. lin. 32. quae	lege quas
p. 130. lin. 34. receptum	lege receptam
p. 131. lin. 27. apparantem	lege apparentem
p. 134. lin. 19. ea	lege eo
p. 136. lin. 17. Quam	lege Qua
— lin. 18. rationem	lege ratione
p. 146. lin. 27. racent	lege carent
p. 147. lin. 19. valedutinem	lege valetudinem
p. 156. lin. 16. cafis	lege caufis
— lin. vlt. principium	lege principum
p. 174. lin. 14. quaftionem	lege quaeftionem
p. 196. lin. 22. egregie	lege egregio

pag. 196.

pag. 196. lin. 30. quae	lege quas
p. 202. lin. 17. notandam	lege rotundam
p. 205. lin. 27. ineſt	lege inſit
p. 209. lin. 15. ſumendos	lege ſumendas
p. 210. lin. 18. quocum	lege quacum
p. 225. lin. 8. qui	lege quae
p. 236. lin. 11. *frutricoſae*	lege *fruticoſae*
p. 248. lin. 6. et 7. larali	lege laterali
p. 254. lin. 11. reiiciendos	lege reiiciendas
p. 267. lin. 26. continet	lege continent
p. 273. lin. 8. ſubinquales	lege ſubinaequales
p. 294. lin. vlt. deſtillato	lege deſtillata
p. 306. lin. 23. duorum	lege duarum
p. 318. lin. 4. ob	lege vt
p. 322. lin. 29. terque	lege tresque
p. 328. lin. 27. huic	lege huius
p. 340. lin. 17. ſterioliore	lege ſteriliore
p. 341. lin. 9. humi	lege humo
p. 342. lin. 2. care	(deleatur)
— lin. 29. quos	lege quae
p. 343. lin. 30. His	lege Hic
p. 344. lin. 27. viuere	lege viuere potuerit
p. 362. lin. 4. partes	lege partu
p. 363. lin. 1. generale	(deleatur)
— lin. 34. aequilibris	lege aequilibrio
p. 365. lin. 23. digeſta	lege digeſtae
p. 371. lin. penult. epitome	lege epitomen
p. 380. lin. vlt. containg	lege containing
p. 390. lin. 28. tempeſtatem morbosque	lege tempeſtas morbique
p. 396. lin. 27. arthritite	lege arthritide
p. 400. lin. 32. apparat	lege apparet
p. 402. lin. 17. coniunctum	lege coniunctam
p. 415. lin. 29. fuerint	lege fuerit
p. 422. lin. 6. et 7. natura	lege eiusque natura
p. 433. lin. 29. quorum	lege quarum
p. 437. lin. 5. affectus	lege effectus
p. 447. lin. 19. Autore etc.	deleantur et in lin. 23. poſt *collectio* ponantur
p. 448. lin. 28. *fomentotionibus*	lege *fomentationibus*
p. 460. lin. 6. dicta	add. excurrunt
p. 464. lin. 22. alique	lege aliqua

pag. 465.

pag. 465. lin. 17. perniciſſimo	lege perniciofiſſimo
p. 467. lin. 22. dgitis	lege digitis
p. 476. lin. 18. continens	lege continentem
p. 474. lin. 8. immobjlis	lege immobili
p. 477. lin. 22. directum	lege directa
p. 478. lin. 4. et	lege verum et
p. 486. lin. 30. copiteque	lege capiteque
p. 494. lin. 15. differt	lege differt
p. 496. lin. 33. ruperta	lege reperta
p. 553. lin. 3. vota	lege voto
p. 558. lin. 5. indigatis	lege indagatis
p. 597. lin. 13. opiniores	lege opiniones
p. 608. lin. 31. indicibus	lege radicibus
p. 620. lin. 9. talius	lege talis

